

BILTEN SUDSKE PRAKSE

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dušan OBRADOVIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR:

Dušan OBRADOVIĆ

Suada SELIMOVIĆ

Mr Tadija BUBALOVIĆ

Malik HADŽIOMERAGIĆ

Miomir JOČIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

broj 1

**Sarajevo,
januar - april
siječanj - travanj 1999. godine**

S A D R Ž A J

KRIVIČNO PRAVO	7
- sudske odluke	
GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO	15
- sudske odluke	15
UPRAVNO PRAVO	35
- sudske odluke	35
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	59
- za krivično pravo	59
- za građansko i privredno pravo	59
- za upravno pravo	62
REGISTAR PROPISA	64
- za krivično pravo	64
- za građansko i privredno pravo	64
- za upravno pravo	65

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON

1.

Član 10. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

DA BI SE IZVEO PRAVNI ZAKLJUČAK O POSTOJANJU NUŽNE ODBRANE U SMISLU ČLANA 10. STAV 2. KZ FBiH, POTREBNO JE IZMEĐU OSTALOG, DA POSTOJI SRAZMJERNOST (PROPORCIONALNOST) U INTENZITETU IZMEĐU NAPADA I ODBRANE, POD ČIM SE PODRAZUMIJEVA DA OPTUŽENI NIJE UČINIO NIŠTA VIŠE NI TEŽE NEGO ŠTO JE BILO POTREBNO DA SE NAPAD ODBIJE.

Iz obrazloženja:

Utvrđivanje da li je postojala neka činjenica u stvarnosti, koja bi trebala odgovarati apstraktnom pojmu iz pravne norme (naravno misli se samo na odlučne činjenice) i ispitivanje pravilnosti tako utvrđene činjenice jasno predstavlja rješavanje činjeničnih pitanja. Kada se ova postavka poveže sa žalbenim navodima optuženog, onda valja uočiti, da ona ničim ne dovodi u pitanje pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. Konzekventno tome, preostaje da se samo preispita pravilnost pravnih zaključaka prvostepenog suda u smislu žalbenih prigovora optuženog iz osnova povrede krivičnog zakona, koji se svode na njegovo tvrđenje, da je postupao pod okolnostima nužne odbrane. Prije davanja takve ocjene valja ukazati, da se pitanje postojanja nužne odbrane procjenjuje prema intenzitetu odbrambene radnje i napada. Za njegovo razjašnjenje potrebno je dati odgovor da li je u konkretnom slučaju intenzitet odbrambene radnje bio u srazmjeri sa intenzitetom napada ili su prekoračene granice neophodno potrebne odbrane. Prema utvrđenju prvostepenog suda, optuženi koji je slabog zdravstvenog stanja (između osta-

log ima znatno oštećen vid) bio je ispred ugostiteljskog objekta fizički napadnut od strane oštećenog S.F., koji je znatno viši i snažniji od njega, pa da se usljed tog napada počeo povlačiti unazad, a onda je nakon nekoliko zadobivenih udaraca u glavu pao na zemlju i da je tek onda djelovao sa nožem. Imajući u vidu te okolnosti, ovaj sud nije mogao prihvatiti pravne zaključke prvostepenog suda, da u dinamici predmetnog događaja nije postojala proporcionalnost između intenziteta napada i odbrane, te da je optuženi prekoračio granice nužne odbrane. Naime, ovaj sud smatra, da upravo te okolnosti i nastala posljedica djela (zadat samo jedan udarac nožem koji je prouzrokovao ubodnu ranu lijevog prsišta sa povredom plućne maramice) ukazuju da optuženi nije učinio ništa više nego što je bilo potrebno da se odbije napad znatno snažnijeg oštećenog, pa se takva odbrana može pravno kvalifikovati kao neophodno potrebna odbrana. Ovo dalje upućuje na zaključak, da optuženi u svojoj žalbi opravdano tvrdi, da je postupao pod okolnostima nužne odbrane.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj KŽ-95/07 od 17.11.1998.g.)

2.

Član 238. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ZAKLJUČAK SUDA DA JE OKRIVLJENI IZBJEGAVAO DA DAJE IZDRŽAVANJE ZA LICE KOJE JE NA OSNOVU IZVRŠNE SUDSKE ODLUKE DUŽAN IZDRŽAVATI NE MOŽE SE ZASNIVATI SAMO

NA OKOLNOSTI DA OKRIVLJENI U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU, IAKO JE OSTVARIVAO ZARADU, NIJE DAVAO DOPRINOS ZA IZDRŽAVANJE TOG LICA, NEGO JE ZA TAKAV ZAKLJUČAK UZ NAVEDENU OKOLNOST, POTREBNO JOŠ UTVRDITI I DA JE OKRIVLJENI PREDUZEO JEDNU ILI VIŠE RADNJI KOJE SU BILE USMJERENE NA ONEMOGUĆAVANJE PRIMAoca IZDRŽAVANJA DA OSTVARI TO SVOJE PRAVO (NAPRIMJER, SKRIVANJE IMOVINE, SKRIVANJE MJESTA BORAVKA ILI ADRESE, SKRIVANJE ČINJENICE ILI MJESTA ZAPOSLENJA), TAKO DA USLJED TIH RADNJI PRIMALAC IZDRŽAVANJA NIJE BIO U MOGUĆNOSTI SVOJE PRAVO OSTVARITI NA PRINUDNIM IZVRŠENJEM SUDSKE ODLUKE KOJOM JE ZA OKRIVLJENOG UTVRĐENA OBAVEZA IZDRŽAVANJA.

Iz obrazloženja:

Radnja izvršenja krivičnog djela - izbjegavanje izdržavanja iz člana 104. stav 1. KZ BiH je izbjegavanje davanja izdržavanja licu koje je učinilac dužan izdržavati na osnovu izvršne sudske odluke ili izvršnog poravnania zaključenog pred drugim nadležnim organom, a ne samo nedavanje takvog izdržavanja. Stoga se zaključak, da je učinilac izbjegavao da daje izdržavanje za lice koje je na osnovu izvršne sudske odluke dužan izdržavati, ne može zasnivati samo na okolnosti da okrivljeni u određenom vremenskom periodu, iako je ostvarivao zaradu, nije davao doprinos za izdržavanje tog lica, nego je za takav zaključak, uz navedenu okolnost, potrebno još utvrditi i da je okrivljeni preduzeo jednu ili više radnji koje su bile usmjerene na onemogućavanje primaoca izdržavanja da ostvari to svoje pravo (naprimjer, skrivanje imovine, skrivanje mjesta boravka ili adrese, skrivanje činjenice ili mjesta zaposlenja), tako da usljed tih radnji primalac izdržavanja nije bio u mogućnosti svoje pravo ostvariti ni prinudnim

izvršenjem sudske odluke kojom je utvrđena za okrivljenog obaveza izdržavanja. Kako je u konkretnom slučaju, na osnovu provedenih dokaza, utvrđeno da okrivljeni nije od zakonske zastupnice malodobnog oštećenog skrivao ni okolnost da je zaposlen, ni mjesto svog zaposlenja, ni svoju adresu, dakle, da nije preduzeo ni jednu radnju usmjerenu na stvarno onemogućavanje primaoca izdržavanja da to svoje pravo realizuje putem prinudnog izvršenja sudske odluke kojom je to pravo ustanovljeno, pravilno je prvostepeni sud zaključio da nema dokaza da je okrivljeni, iako u određenom vremenskom periodu nije davao doprinos za izdržavanje svog malodobnog sina kojeg je na osnovu izvršne sudske odluke dužan izdržavati, izbjegavao da daje izdržavanje, tj. da nema dokaza da je učinio krivično djelo - izbjegavanje izdržavanja - iz člana 104. stav 1. KZ BiH, pa se neosnovano žalbom Općinskog tužioca pobija ispravnost takvog zaključka prvostepenog suda.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž-55/99 od 15.4.1999.g.)

3.

Član 283. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

OKOLNOSTI DA JE OPTUŽENA PRIJE PREDUZETE RADNJE ODUZIMANJA 1320 DEM IZ NOVČANIKA OŠTEĆENE, POGREŠNO SMATRALA DA SE U NJEMU NALAZI SAMO MALI IZNOS NOVCA, NE OPRAVDAVA PRAVNI ZAKLJUČAK DA SE RADI O SITNOM DJELU KRAĐE IZ ČLANA 283. STAV 1. KZ FBiH, S OBZIROM DA KUMULATIVNO NISU ISPUNJENI OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI USLOVI ZA NJEGOVO POSTOJANJE.

Iz obrazloženja:

Sve odlučne činjenice u ovoj krivičnoj stvari mogu se utvrditi na osnovu iskaza oštećene, koji je pobijana presuda pravilno ocijenila kao ubjedljiv i vjerodostojan. Date razloge u tom pogledu prihvata i ovaj sud u cjelosti, jer ni okolnosti upućuju na tačnost tog iskaza, a posebno da su se u vrijeme nestanka novca iz novčanika u prostoriji nalazili samo oštećena i optužena. Pri ovakavoj ocjeni, ovaj sud je također imao u vidu, da je prema obrazloženju pobijane presude, optužena priznala da je iz novčanika oštećene uzela i prisvojila novac, koji je naknadno od nje oduzet. Sve izloženo je bilo dovoljno za izvođenje zaključka, da je optužena postupila na način opisan u izreci pobijane presude.

U kontekstu prednjih navoda, valja dodati da žalba bespotrebno nameće pitanje odakle oštećenoj toliki novac (1320 DEM). Ovo iz razloga, jer je rješenje ovog činjeničnog pitanja bez ikakvog značaja za postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti optužene. Dovoljni su dokazi, da ga je oštećena imala u detenciji (u svom novčaniku) i da je isti optužena uzela i prisvojila.

Prema tome, ovaj sud smatra, da je pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, pa se svi žalbeni prigovori branioca optužene u tom pravcu ukazuju kao neosnovani.

Žalba posebno potencira tvrdnju, da je optužena u vrijeme izvršenja djela mislila da iz novčanika oštećene uzima mali iznos novca.

Po mišljenju ovog suda, takvi žalbeni prigovori asociraju na tezu, da je optužena učinila krivično djelo sitne krađe iz člana 283. stav 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, a ne krivično djelo za koje je oglašena krivom.

Prilikom ocjene ovakvih žalbenih prigovora, valjalo je poći od toga, da se pitanje utvrđivanja subjektivnih i objektivnih obilježja krivičnog djela mora rješavati na osnovu činjenica i okolnosti koje su postojale u vrijeme njegovog izvršenja.

Kada se navedeno shvatanje uvaži, onda je jasno, da se i u konkretnom slučaju pitanje sadržaja svjesti i volje optužene mora utvrđivati na temelju činjenica i okolnosti koje su posto-

jale u vrijeme kada je optužena uzela novac iz novčanika oštećene. Pri tome se okolnosti subjektivnog karaktera ne mogu svesti na to, da je optužena navodno mislila da se radi o maloj sumi novca, kada je ona išla za tim da iz novčanika uzme sav novac koji se u njemu nalazio. Upravo ova subjektivna sekvenca onemogućava da se izvede pravni zaključak, da je optužena u vrijeme izvršenja djela išla za tim da pribavi malu imovinsku korist, kako se to želi prikazati u žalbi.

Kako prema izloženom, umišljaj optužene nije bio usmjeren na pribavljanje male imovinske koristi, a niti je objektivno takva korist pribavljena, to se onda ne može prihvatiti, da je prvostepeni sud povrijedio krivični zakon kada je njene radnje pravno kvalifikovao kao u izreci pobijane presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž-83/98 od 01.12.1998.g.)

4.

Član 315. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

SAMA OKOLNOST, DA U KONKRETNOM SLUČAJU OKRIVLJENI I PORED PRAVOVREMENOG REAGOVANJA NA OPASNOST KOJA JE NASTALA KADA JE OŠTEĆENA ZAPOČELA PRELAZITI KOLOVOZ S DESNE NA LIJEVU STRANU, ZBOG BRZINE KOJOM SE KRETAO, NIJE MOGAO ZAUSTAVITI SVOJE VOZILO PRIJE MJESTA KONTAKTA, NIJE DOVOLJNA ZA OCJENU DA JE OKRIVLJENI VOZILOM UPRAVLJAO BRZINOM KOJA NIJE BILA PRILAGOĐENJA KONKRETNJOJ SAOBRAČAJNOJ SITUACIJI. ZA TAKVU OCJENU MORA SE JOŠ ISPITATI DA LI SU POSTOJALE I DRUGE OKOLNOSTI KOJE SU UKAZIVALE NA POTREBU SMANJENJA BRZINE KRETANJA VOZILA OKRIVLJENOG PRIJE NEGO ŠTO JE OŠTEĆENA ZAPOČELA PRELAZITI PREKO KOLOVOZA (BLAGOVREMENO UOČAVANJE DA SE NA PROSTORU UZ KOLOVOZ NALAZI OŠTEĆENA I DA JE U PITANJU DIJETE, KOJE SPADA U KATEGORIJU UČESNIKA U SAOBRAČAJU KOJEG KARAKTERIŠE NEOPREZNOST U PONAŠANJU, U ODNOSU NA KOJU ZAKON TRAŽI NAROČITU PAŽNJU OD OSTALIH UČESNIKA U SAOBRAČAJU).

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj Kž-43/99 od 18.03.1999.g.)

5.

Članak 320. stavak 2., u svezi s člankom 315. stavak 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

OPTUŽENIK, KOJI SE SVOJIM VOZILOM NA RASKRSNICI UKLJUČIVAO NA PUT S PRAVOM PRVENSTVA I PRITOM SE NIJE ZAUSTAVIO PRED ZNAKOM "STOP", NE MOŽE SE OSLOBODITI OD ODGOVORNOSTI ZA PROUZROKOVANU PROMETNU NEZGODU, ZBOG TOGA ŠTO SE OŠTEĆENIK SA SVOJIM VOZILOM KRETAO PUTEM S PRAVOM PRVENSTVA BRZINOM VEĆOM OD DOZVOLJENE. U OVAKVOM SLUČAJU VEĆA BRZINA OŠTEĆENIKA MOŽE IMATI UTJECAJA NA STUPANJ KAZNENE ODGOVORNOSTI OPTUŽENIKA I TEŽINU PROUZROKOVANE POSLJEDICE, OD ČEGA MOŽE ZAVISITI VRSTA I VISINA KAZNENE SANKCIJE, ODNOSNO KAZNE.

Iz obrazloženja:

Neosnovani su žalbeni prigovori optuženika da je prvostupanjski sud pogrešno cijenio izvedene dokaze, jer iz pobijane presude proizilazi da je sud pravilno i potpuno utvrdio sve odlučne činjenice koje čine zakonska obilježja

ovog krivičnog djela. Provedenim dokazima u postupku, prije svega iskazima saslušanih svjedoka, crtežom lica mjesta, zapisnikom o očevidu, nalazom i mišljenjem saslušano g vještaka prometne struke, te drugim provede-

nim dokazima, prvostupanjski sud je utvrdio da se optuženik kritične zgode nije zaustavio pred znakom "stop" na raskrsnici u kojoj se uključivao na put s pravom prvenstva kojim se kretao oštećenik sa svojim vozilom "mercedes". Iz nalaza i mišljenja vještaka prometne struke posebno proizilazi da je optuženik, kao vozač teretnog vozila "raba", obratio potrebitu pažnju na kretanje putničkog vozila "mercedes" i na vrijeme poduzeo kočenje, zaustavio bi se prije mjesta kontakta, jer mu je za zaustavljanje pri brzini od 65% km/h, kojom se brzinom inače kretao, bio potreban zaustavni put od 40 m., a on je bio udaljen od mjesta kontakta oko 63 m kada ga je uočio vozač putničkog vozila "mercedes". Nesporno je da je oštećenik sa svojim

putničkim vozilom optuženiku dolazio ne samo s njegove desne strane nego se i kretao putem s pravom prvenstva. Nesporno je i to da je optuženik dolazio putem koji se uključivao na put s pravom prvenstva i u spornoj raskrsnici naišao na prometni znak "stop" pred kojim se morao zaustaviti, a raskrsnicu prijeći tek onda kada se potpuno uvjerio da se putem s pravom prvenstva nitko ne kreće. Prvostupanjski sud pravilno nije prihvatio tvrdnju optuženika da se zaustavio pred znakom "stop", pored ostalog i zbog toga što iz sadržaja materijalnih dokaza u spisu, a koji se prije svega odnose na tragove kočenja, ne može zaključiti da se on doista prethodno zaustavio pred ovim prometnim znakom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž-302/97 od 6.10.1998.g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

6.

Član 30. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

KAKO IZ ZAKONSKOG ODREĐENJA ČLANA 30. STAV 1. ZKP PROIZILAZI, DA ĆE SUD, UKOLIKO BUDE SPRIJEČEN DA POSTUPA U NEKOM KRIVIČNOM PREDMETU ZBOG POSTOJANJA PRAVNIH RAZLOGA, O TOME OBAVIJESTITI NEPOSREDNO VIŠI SUD, TO ONDA OSUĐENI U POSTUPKU PONAVLJANJA KRIVIČNOG POSTUPKA NIJE OVLAŠTEN DA IZ TIH RAZLOGA PREDLAŽE PRENOŠENJE STVARNE NADLEŽNOSTI NA NEKI DRUGI STVARNO NADLEŽAN SUD. STOGA JE NJEGOV PRIJEDLOG VALJALO RJEŠENJEM ODBACITI KAO NEDOPUŠTEN NA OSNOVU ČLANA 388. STAV 3. U VEZI SA ČLANOM 30. STAV 1. ZKP.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kr-37/99 od 30.03.1999.g.)

7.

Član 190. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

KADA POSLIJE PREDAJE OPTUŽNICE, VIJEĆE IZ ČLANA 21. STAV 6. ZKP ODLUČUJE O PRITVORU, NIJE VEZANO ZA PRIJEDLOGE NADLEŽNOG TUŽIOCA U POGLEDU OSNOVA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, A NITI JE VEZANO ZA OSNOVE IZ KOJIH JE PREMA OKRIVLJENOM U PRETHODNIM RJEŠENJIMA PRITVOR ODREĐEN I PRODUŽEN.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kvl-z-21/99 od 13.04.1999.g.)

8.

Član 332. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

NAKON OTVARANJA ZASJEDANJA PA DO POČETKA GLAVNOG PRETRESA, NADLEŽNI TUŽILAC NEMA PRAVO IZMIJENITI PODNESENU OPTUŽNICU.

Iz obrazloženja:

Iz zapisnika o glavnom pretresu proizilazi, da je predsjednik vijeća prvostepenog suda dozvolio da nadležni tužilac prije početka glavnog pretresa izmijeni optužnicu. Takva izmjena sas-

toji se u tome što je nadležni tužilac iz činjeničnog opisa djela ispustio riječi "zajedno i dogovorno", nakon čega je radnje optuženog pravno kvalifikovao kao krivično djelo član 245.

stav 1. KZ, za koje je stvarno nadležan nižestepeni sud. Polazeći od toga, raspravno vijeće prvostepenog suda je donijelo rješenje, kojim se taj sud oglasio stvarno nenadležnim, pa je po pravomoćnosti rješenja predmet dostavio nižestepenom sudu, koji je kod ovog suda pokrenuo postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.

U vezi s tim, ovaj sud nalazi, da je prvostepeni sud u potpunosti izgubio iz vida da nadležni tužilac nakon otvaranja zasjedanja pa do početka glavnog pretresa ne može izmijeniti

optužnicu, shodno odredbi člana 332. stav 1. Zakona o krivičnom postupku. U suprotnom, nakon stupanja optužnice na pravnu snagu i njenom izmjenom nakon otvaranja zasjedanja a prije početka glavnog pretresa bio bi derogiran institut prigovora na optužnicu i povrijeđeno pravo optuženog na odbranu.

S obzirom na sve to, prvostepeni sud se nije mogao oglasiti stvarno nenadležnim i donijeti rješenje, jer za tako nešto nisu bili ispunjeni zakonski uslovi.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kr-24/99 od 02.04.1999. g.)

9.

Član 380. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

BEZ OBZIRA ŠTO JE BRANILAC OPTUŽENOG NA SJEDNICI VIJEĆA PRILOŽIO DOKAZ, DA JE OPTUŽENI NAKON DONOŠENJA PRVOSTEPENE PRESUDE NADOKNADIO ŠTETU OŠTEĆENOM, DRUGOSTEPENI SUD NIJE OVLAŠTEN PREINAČITI PRVOSTEPENU PRESUDU U ODLUCI O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTEJU PO KOJOJ JE OPTUŽENI OBAVEZAN DA TU ŠTETU NADOKNADI, JER SE DRUGOSTEPENA PRESUDA KOJOM SE MIJENJA ČINJENIČNO STANJE U TOM PRAVCU I KONZEKVENTNO TOME ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTEJU MOŽE DONIJETI SAMO NA PRETRESU PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž-223/97 od 13.04.1999.g.)

10.

Član 348. i 456. Zakona o krivičnom postupku

KAD SE VODI JEDINSTVENI KRIVIČNI POSTUPAK ZA MALOLJETNE I PUNOLJETNE UČINITELJE KRIVIČNOG DJELA, PITANJA ODREĐIVANJA I TRAJANJA PRITVORA PROTIV MALOLJETNOG UČINITELJA RJEŠAVA SE NA OSNOVU ODREDBA ČLANA 456. ZKP. NAKON DONOŠENJA PRESUDE, PREMA MALOLJETNOM UČINITELJU KRIVIČNOG DJELA MOŽE SE PRODUŽITI PRITVOR PRIMJENOM ODREDBA ČLANA 348. ZKP U DIJELU U KOJEM NISU U SUPROTNOSTI SA ODREDBAMA IZ ČLANA 433. DO 474. ZKP.

Iz obrazloženja:

U odredbi člana 438. stav 3. ZKP propisano je da se kod vođenja jedinstvenog postupka za maloljetne i punoljetne učinitelje krivičnog djela primjenjuju odredbe čl.435. do 437., čl.440. do 443., čl. 453. i 455, člana 457. st.1. i 2. i člana 464. ZKP, kad se na glavnom pretresu razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloljetnika, kao i čl. 465., 471. i 472. istog zakona. Pored toga je u spomenutoj zakonskoj odredbi (član 438. stav 3.) određeno da se primjenjuju i ostale odredbe o postupku prema maloljetnicima ako nisu u suprotnosti sa vođenjem spojenog postupka. Pri tome, nema nikakve dileme, da se u ovakvoj procesnoj situaciji prema maloljetniku mogu izreći samo krivične sankcije propisane u odredbama člana 76. KZ Federacije BiH. Iz takvih zakonskih određenja može se zaključiti, da se u odnosu na maloljetnike u slučaju potrebe određivanja pritvora primjenjuje odredba člana 456. stav 1. ZKP. Prema toj zakonskoj odredbi, pritvor se

može odrediti ako postoje razlozi iz člana 183. stav 2. tač.1. do 3. ZKP. Spomenuta zakonska odredba se primjenjuje i u slučaju produženja pritvora (član 456. stav 3. ZKP).

Dakle, kad se vodi jedinstven postupak za maloljetne i punoljetne učinitelje krivičnog djela, pitanje određivanja i trajanja pritvora protiv maloljetnog učinitelja rješava se na osnovu odredaba iz postupka prema maloljetnicima (čl.456. do 457.ZKP). Ako je donesena presuda, primjenjuju se odredbe člana 348. ZKP u djelu u kojem nisu u suprotnosti sa odredbama čl. 433. do 474. istog zakona.

Kako je u konkretnom slučaju prvostepeni sud nakon izricanja presude u smislu člana 348. stav 6. ZKP prema mlđb. H.L. produžio pritvor iz osnova člana 183. stav 2. tačka 4. iako je to u suprotnosti sa odredbom člana 456. stav 1. onda ovaj sud nalazi, da je podnositelj žalbe s pravom ukazao na mane pobi-

janog rješenja iskazane u primjeni osnova za produženje pritvora iz kojeg se nije mogao produžiti.

Radi svega navedenog, valjalo je na osnovu ovlaštenja iz člana 388. stav 3. ZKP žalbu djelimično uvažiti i u odnosu na mlđb. H.L. ukinuti pobijano rješenje i u tom dijelu vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Kž-93/99 od 24.02.1999.g.).

GRADANSKO - PRIVREDNO PRAVO

NADLEŽNOST

11.

Član 16. Zakona o parničnom postupku -raniji

Član 43. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima - raniji

ZA ODLUČIVANJE O SAMOSTALNOM ZAHTEJU NOSIOCA STANARSKOG PRAVA NA STANU KOJI JE PROGLAŠEN NAPUŠTENIM PROTIV KORISNIKA STANA ZA PREDAJU U POSJED ZATEČENIH STVARI U STANU NADLEŽAN JE REDOVNI SUD.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je nosilac stanarskog prava na spornom stanu napustio stan 1993. godine radi odlaska na liječenje, da je stan proglašen napuštenim iste godine i dodijeljen na privremeno korištenje tuženome, da je prilikom uvođenja tuženoga u posjed stana sačinjen zapisnik kojim su popisane zatečene stvari u prisutnosti tuženoga i inspektora nadležnog organa uprave, da je tuženi jedan dio stvari, koje mu nisu bile potrebne, smjestio u jednu sobu, od koje su ključ imali on i inspektor, te da je tuženi tužiocu na njegov zahtjev predao samo jedan dio stvari koje je imao u posjedu.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (član 43. Zakona o osnovnim

vlasničko-pravnim odnosima), kada su obavezali tuženog da tužitelju, kao vlasniku, preda u posjed stvari koje koristi bez pravnog osnova.

Neosnovani su navodi revizije da su nižestepeni sudovi počinili bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 3. Zakona o parničnom postupku, jer se radi o samostalnom zahtjevu tužitelja za predaju u posjed stvari koje su njegovo vlasništvo, protiv tuženoga koji ih bespravno koristi, a ne o zahtjevu za predaju u posjed stana proglašenog napuštenim zajedno sa stvarima u kom slučaju bi, u skladu sa odredbom člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, bio nadležan organ uprave.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-135/98, od 17.09.1998.g.)

PARNIČNI POSTUPAK

12.

Članak 77. Zakona o parničnom postupku - raniji

FEDERALNO MINISTARSTVO NE MOŽE BITI STRANKA U PARNIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je u ovoj parnici svoju tužbu usmjerio, a sud prvog stupnja postupak vodio i svoju presudu donio prema tuženom Federalnom ministarstvu socijalne politike, raseljenih osoba i izb-

jeglica, priznavši mu tako svojstvo stranke u postupku. Međutim, sud je pri tome izgubio iz vida da stranka u postupku može biti samo fizička i pravna osoba, te da izvan toga, svojstvo

stranke u postupku može nekome biti priznato samo kada to posebni zakon izričito određuje (član 77. st. 1. i 2. ZPP).

Samo iznimno, sud ima ovlaštenje u nekim specifičnim slučajevima stranačku sposobnost, odnosno svojstvo stranke u postupku priznati i nekim oblicima udruživanja, prvenstveno imovinskim masama, te skupovima fizičkih osoba udruženih radi ostvarivanja nekih zajedničkih ciljeva, koji u građanskom pravu inače nemaju svojstvo pravne osobe (član 77. stav 3. ZPP).

Tuženo Ministarstvo nije pravna osoba već tijelo uprave Federacije Bosne i Hercegovine (član 2. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave - Službene novine Federacije BiH br. 8/95, 2/96, 3/96 i 9/96), dakle tijelo pravne osobe, pa kao takvo

nema stranačku sposobnost. Onaj ko nema stranačku sposobnost ne može ni biti stranka u postupku, te sud s njim ne može raspravljati, niti temeljem takvog raspravljanja donijeti meritornu odluku, budući su odredbe o stranačkoj sposobnosti prinudne naravi. Stoga sud mora u tijeku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li osoba koja se pojavljuje kao stranka, može biti stranka u postupku (član 82. ZPP) što je očito sud prvog stupnja propustio učiniti.

Presuda donesena u ovoj parnici u kojoj je dakle kao stranka sudjelovalo Ministarstvo koje nema stranačku sposobnost, donesena je uz povrede naprijed navedenih odredaba zakona, koje se u žalbenom postupku tretiraju kao razlog apsolutne ništavosti, pa žalbeni sud ima ovlaštenje da na njih pazi po službenoj dužnosti (član 365. stav 2. ZPP).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-271/98 od 08.12.1998.g.)

13.

Član 77. stav 3. Zakona o parničnom postupku - raniji

PRIVREDNA JEDINICA KAZNENO - POPRAVNE USTANOVE MOŽE IMATI SVOJSTVO PARNIČNE STRANKE.

Iz obrazloženja:

Položaj privredne jedinice kazneno - popravne ustanove određen je Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija ("Službeni list SRBiH" br. 2/84, 12/87, 25/88, 27/90 i 38/90), u čl. 196. i 199. u odnosu na poslovanje i obavezu upisa u sudski registar kod nadležnog suda. Tuženi je upisan u sudski registar kod nadležnog suda (V/I-

310/80 u reg. ulošku 4-1) što je utvrđeno u postupku rješavanja po žalbi, pa s obzirom na predmet spora prvostepeni sud nije učinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka, kad je u ovoj parnici tuženom (koji nije pravna osoba) priznao svojstvo stranke u smislu člana 77. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-320/98 od 15.12.1998.g.)

14.

Član 80. Zakona o parničnom postupku - raniji

Član 143. Zakona o srednjoj školi Tuzlansko-podrinjskog kantona

Član 8. stav 2. Zakona o pravobranilaštvu Tuzlansko-podrinjskog kantona

SREDNJU ŠKOLU U PARNICI ZASTUPA DIREKTOR, AKO AKTOM O OSNIVANJU NIJE PREDVIĐENO DA JE ZASTUPA KANTONALNO PRAVOBRANILAŠTVO.

Iz obrazloženja:

Zakon o srednjoj školi TPK u članu 143. alineja dva, propisuje da direktor zastupa školu prema trećim osobama, pa je u ovom sporu on mogao, lično i preko punomoćnika kome je sam dao punomoć, zastupati tuženu u smislu člana 80. ZPP. Odredbama člana 8. stav 2. Zakona o pravobranilaštvu ("Službene novine TPK", broj 6/96) predviđeno je da Kantonalno pravobra-

nilaštvo vrši poslove pravne zaštite imovine i imovinskih interesa pravnih osoba koje osniva Kanton, ali samo ako je to aktom o osnivanju predviđeno, a tužena u žalbi ne tvrdi da je ovo ovlaštenje za Kantonalno pravobranilaštvo propisano u aktu o njenom osnivanju. Nije dakle, osnovan žalbeni prigovor o nepravilnom zastupanju tužene u ovoj parnici.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-266/98 od 15.12.1998.g.)

15.

Član 109. st. 2. i 4., 111. st. 1., 334, 343. i 347. Zakona o parničnom postupku-raniji

ROK KOJEG SUD ODREDI PODNOSIOCU TUŽBE RADI ISPRAVKE JE SUDSKI ROK KOJI SE MOŽE PRODUŽITI A NE PREKLUZIVNI ROK, PA STOGA, KADA JE ISPRAVLJENA TUŽBA VRAĆENA SUDU NAKON ISTEKA DATOG ROKA, ALI PRIJE OTPREMANJA RJEŠENJA KOJIM SE UTVRĐUJE DA SE TUŽBA SMATRA POVUČENOM, POSLJEDICE PROPUSTANJA ROKA NE MOGU NASTUPITI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-198/98, od 10.12.1998.g.)

16.

Član 109. st. 4., 145. i 148. Zakona o parničnom postupku - raniji

SUD NIJE DUŽAN DA TRAGA ZA ADRESOM TUŽENOG, SVE DOK TUŽITELJ NE ISCRPI SVE MOGUĆNOSTI DA SAZNA ADRESU.

NEMA UVJETA DA SE DOSTAVLJANJE PRAVNOJ OSOBI UPISANOJ U SUDSKOM REGISTRU VRŠI PREKO OGLASNE TABLE SUDA KADA SE NE NADE NA ADRESI IZ REGISTRA, UKOLIKO NIJE POČELA TEČI PARNICA.

Iz obrazloženja:

Pošto dostava tužbe drugotuženome sa pozivom za ročište pokušana u više navrata na adresu drugotuženog iz tužbe, nije uspjela, jer se na adresi iz tužbe ne nalaze poslovne prostori drugotuženog, prvostepeni sud je, postupajući u smislu člana 109. stav 1. Zakona o parničnom postupku, vratio tužbu tužitelju uz poziv da u određenom roku tužbu ispravi, navođenjem tačne adrese drugotuženog (tužba, kao i drugi podnesci, mora, u smislu člana 186. u vezi sa članom 106. Zakona o parničnom postupku, sadržavati ono što je potrebno da bi se po njoj moglo postupati, pa i sjedište - tačnu adresu tuženog).

Kako tužitelj nije u određenom roku izvršio ispravku, prvostepeni sud je pravilno primijenio odredbe člana 109. stav 4. Zakona o parničnom postupku, kada je rješenjem u ovoj pravnoj stvari tužbu u odnosu na drugotuženog odbacio kao neurednu.

Tužitelj u žalbi tvrdi da je označio adresu drugotuženog prema podacima iz sudskog registra, pa kako je drugotuženi morao promjenu sjedišta prijaviti u roku od 15 dana radi upisa u sudski registar, smatra da nije dužan tragati za

sadašnjom adresom drugotuženog, već je sud bio ovlašten da dostavljanje drugotuženom vrši putem oglasne table suda.

Dostavljanje pribijanjem pismena na oglasnu tablu suda može se vršiti, u smislu člana 145. Zakona o parničnom postupku, samo kada stranka ili njen zakonski zastupnik u toku parnice do momenta dostavljanja drugostepene odluke promijene prebivalište (sjedište), a o tome ne obavijeste sud, ali parnica počinje da teče, kako je propisano u članu 194. stav 1. ZPP, tek dostavljanjem tužbe tuženom. U konkretnom slučaju, dakle, nisu ispunjeni uslovi za ovakvo dostavljanje.

Tužitelj je pravno lice, a ima i stručnog punomoćnika, pa je mogao i bio dužan da se sam pobrine da sazna i sudu dostavi tačnu adresu drugotuženog. Po odredbama člana 148. ZPP, sud će nastojati da dobije potrebne podatke o adresi lica kome pismeno treba dostaviti, samo ako stranka nije sama u mogućnosti da sazna adresu, a tužitelj ni u žalbi ne tvrdi da organi koji mogu saznati adresu drugotuženog, odbijaju da s njim komuniciraju.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj PŽ-10/99 od 31.03.1999.g.)

17.

Član 119. Zakona o parničnom postupku - raniji

Član 108. Zakona o parničnom postupku - sadašnji

NE MOŽE SE ODBITI, NITI ODBACITI PRIJEDLOG ZA POVRAĆAJ U PREĐAŠNJE STANJE SAMO STOGA ŠTO JE PREDLAGAČ PROPUSTIO DA PRISTUPI NA ROČIŠTE ZAKAZANO RADI RASPRAVLJANJA O PRIJEDLOGU.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbio da dozvoli povraćaj u predašnje stanje, samo zato što tužitelj nije pristupio na ročište zakazano radi raspravljanja o tužiteljevom prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje. Prvostepeni sud se u obrazloženju navedenog rješenja poziva na odredbe člana 119. ZPP, važećeg u vrijeme donošenja rješenja, po kome se neće dozvoliti povraćaj u predašnje stanje ako je propušteno ročište određeno povodom prijedloga za povraćaj u predašnje stanje. Ova odredba, međutim, ne podrazumijeva da će sud odbiti prijedlog za povraćaj u predašnje stanje, koji se može zasnivati i na činjenicama koje opravdavaju propuštanje predlagrača, poznatim sudu, samo zbog propuštanja ročišta određenog

povodom prijedloga, već je smisao te odredbe da se ne može zahtijevati novi povraćaj u predašnje stanje zbog propuštanja ročišta na kome se trebalo raspravljati o prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje (pravilo restitutio restitutionis non datur). Da bi se izbjegle daljnje nedoumice u sudskoj praksi zbog eventualne neprecizne redakcije člana 119. ZPP u ovom dijelu, članom 108. sada važećeg ZPP propisano je da se ne može zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušteno ročište određeno u povodu prijedloga za povrat u prijašnje stanje, no time je samo poboljšana formulacija, a nije promijenjen smisao dosadašnjeg člana 119. ZPP.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-302/98 od 09.02.1999.g.)

18.

Članak 192. stavak 2. Zakona o parničnom postupku - raniji

PROTIVLJENJE TUŽENIKA KOJI SE VEĆ UPUSTIO U RASPRAVLJANJE O GLAVNOJ STVARI IMA ZNAČAJ APSOLUTNE ZABRANE SUBJEKTIVNOG PREINAČENJA TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Kada je tužitelj svojim podneskom umjesto ranijeg tuženika označio drugu pravnu osobu, u suštini je izvršio subjektivno preinačenje tužbe, bez obzira što je to nazvao ispravkom tužbe, jer je time izmijenjen jedan bitan element tužbe, tako da ona više nije istovjetna ranijoj. Kod

takve preinake, protivljenje prvobitnog tuženika, koji se ranije upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, ima značaj apsolutnog veta, pa sud nema ovlasti unatoč njegovu protivljenju, dopustiti ovu preinaku (članak 192. stavak 2. ZPP).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-196/98 od 29.10.1998.g.)

19.

Članak 194. stavak 2. Zakona o parničnom postupku - raniji

Članak 61. st. 2., 66. st. 3. i 89. stavak 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

POSTUPAK PRED STRANIM SUDOM U SPORU ZA KOJI JE PROPISANA ISKLJUČIVA NADLEŽNOST DOMAĆEG SUDA NE PREDSTAVLJA SMETNJU POKRETANJA I VOĐENJA PARNICE PRED DOMAĆIM SUDOM IZMEĐU ISTIH STRANAKA O ISTOM PREDMETU SPORA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora u ovoj parnici je razvod braka između državljana sa prebivalištem u našoj zemlji i povjeravanja maloljetne djece na čuvanje i odgoj koji su također državljanima naše zemlje sa prebivalištem u našoj zemlji a privremeno borave u Njemačkoj.

Našavši utvrđenim da između stranaka već teče postupak o istom zahtjevu pred sudom u Njemačkoj, sud drugog stupnja stao je na stajalište da to predstavlja smetnju pokretanju i vođenju postupka pred domaćim sudom, pa je prvostupanjsku presudu ukinuo i tužbu odbacio.

Stajalište drugostupanjskog suda je zasnovano na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Za sporove o razvodu braka i povjeravanju maloljetne djece na čuvanje i odgoj ustanovljena je isključiva nadležnost domaćeg suda (članak 61. stavak 2. i članak 66. stavak 3. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima), što predstavlja smetnju priznavanju strane sudske odluke po članku 89. stavak 2. navedenog zakona, pa tako ne bi mogla ni proizvoditi pravni učinak u našoj zemlji. Postupak pred stranim sudom u kojem odluka stranog suda ne može biti priznata, a time ni proizvoditi pravno djelovanje u našoj zemlji, ne može predstavljati smetnju pokretanju i vođenju parnice pred domaćim sudom između istih stranaka o istom predmetu spora, na šta revizija opravdano

ukazuje, pa je sud drugog stupnja pogrešno primijenio odredbu članka 194. stavak 2. Zako-

na o parničnom postupku, kada je ukinuo prvostupanjsku presudu i tužbu odbacio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-73/90, od 31.03.1999.g.)

20.

Član 196. stav 1. tačka 1., 358. stav 1. i 3. i 381. Zakona o parničnom postupku - raniji
AKTIVNI MATERIJALNI SUPARNIČAR NIJE OVLAŠTEN DA ŽALBOM POBIJA RJEŠENJE O PRIMANJU NA ZNANJE POVLAČENJA TUŽBE DRUGOG SUPARNIČARA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je osnovano odbacio žalbu suparničara na rješenje kojim je primljena na znanje izjava jednog od tužitelja o povlačenju tužbe. Nije, naime, ni aktivni materijalni suparničar, pa makar u postupku imao i položaj jedinstvenog suparničara, ovlašten da osporava izjavu drugog suparničara o povlačenju tužbe i time istupanju iz parnice. Žalitelj, prema

tome, nema zakonom priznati procesno-pravni interes za podnošenje žalbe protiv rješenja kojim se prima na znanje povlačenje tužbe, pa se njegova žalba protiv tog rješenja mora smatrati nedopuštenom, te je mogla biti odbačena primjenom člana 358. st. 1. i 3. u vezi sa članom 381. ZPP.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž.278/98 od 12.01.1999.g.)

21.

Članak 305. Zakona o parničnom postupku - raniji

SUD JE DUŽAN ODRŽATI ROČIŠTE ZA GLAVNU RASPRAVU, AKO U TOKU VIJEČANJA I GLASANJA ODLUČI DA SE ZAKLJUČENA GLAVNA RASPRAVA PONOVO OTVORI RADI DOPUNE POSTUPKA I O TOME OBAVIJESTI PARNIČNE STRANKE, PA I KADA JE ODUSTAO OD DALJNJEG IZVOĐENJA DOKAZA.

Iz obrazloženja:

Sud prvog stupnja donio je dana 12.3.1998. godine rješenje kojim je odlučio da se zaključena glavna rasprava ponovo otvori i činjenično stanje dopuni vještačenjem po vještaku finansijske struke. Rješenje je dostavio strankama i imenovanom vještaku.

Kada sud nakon zaključenja glavne rasprave nađe da je potrebno dopuniti postupak i razjasniti ili utvrditi još neka važna pitanja, pa odluči da se zaključena glavna rasprava ponovo otvori (članak 305. Zakona o parničnom postupku -

ZPP), nastupa ista procesno-pravna situacija kao i kada dođe do odgađanja glavne rasprave radi izvođenja dokaza za koje je sud odlučio da se izvedu. Ni u takvoj situaciji sud nije vezan za svoje rješenje o izvođenju dokaza, ali ne može donijeti presudu bez zakazivanja i održavanja novog ročišta za glavnu raspravu, na kojem bi, ako odluči da neće izvoditi daljnje dokaze, zaključio glavnu raspravu, a potom mogao donijeti presudu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-44/99 od 23.03.1999.g.)

22.

Član 331. i 353. stav 3. Zakona o parničnom postupku - raniji

Član 38. Zakona o Centralnoj banci

SUD JE OVLAŠTEN DA DONESE PRESUDU NA OSNOVU PRIZNANJA I KADA JE TUŽENI PRIZNAO TUŽBENI ZAHTEJEV IZRAŽEN U DEM, A TUŽITELJ NA ROČIŠTU IZMIJENIO ZAHTEJEV NA ISPLATU U KM U ISTOM IZNOSU.

Iz obrazloženja:

Tuženi je, preko svog punomoćnika advokata, podneskom od 10.2.1998.g. priznao tužbeni zahtjev na isplatu iznosa od 4.938

DEM, sa kamatama. Pošto u punomoći nisu navedena ograničenja, punomoćnik advokat je bio ovlašten da prizna tužbeni zahtjev (član 95.

stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku-ZPP).

Na osnovu ove izjave o priznanju tužbenog zahtijeva, prvostepeni sud je na ročištu za glavnu raspravu održanom dana 12.2.1998.g. donio pobijanu presudu na osnovu priznanja.

Presuda na osnovu priznanja se može pobijati žalbom samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju data u zabludi, ili pod uticajem prinude ili prevare (član 353. stav 3. ZPP).

U ovom predmetu je, međutim, punomoćnik tužitelja podneskom od 2.2.1998. godine, koji nije dostavljen tuženom i za koga tuženi i ne zna, jer njegov punomoćnik nije prisustvovao posljednjem ročištu za glavnu raspravu, iako je bio uredno pozvan, promijenio tužbeni zahtjev samo utoliko što je zahtijevao isplatu 4.938 KM, sa kamatom.

Ovakva izmjena tužbenog zahtjeva ne predstavlja preinačenje tužbenog zahtjeva u smislu člana 191. ZPP, jer postojeći zahtjev nije povećan, a ne može se smatrati ni promjenom istovjetnosti zahtjeva to što je zahtjev promijenj-

en na isplatu u konvertibilnim markama, umjesto u DEM, jer je ovako tužitelj postupio polazeći od odredaba člana 38. stav 1. i 2. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine ("Službeni list BiH", broj 12/97), po kojima je KM utvrđena kao monetarna jedinica BiH i zakonito sredstvo plaćanja svih javnih i privatnih dugova u BiH, te obvezani učesnici u prometu da prihvate KM u poravnanju i plaćanju bilo kojih obaveza prema njima. S obzirom na ovakve zakonske odredbe, tužitelj je postupao u skladu sa propisima kojima je uređen monetarni sistem, iako je u konkretnom slučaju mogao ostati i kod zahtjeva za isplatu u DEM, jer se u smislu člana 38. stav 6. Zakona o Centralnoj banci BiH, plaćanja u transakcijama između u fizičkih lica, te privatnih i mješovitih preduzeća, vrše u valuti o kojoj se strane u transakciji dogovore, uključujući i strane valute koje su u širokoj upotrebi u oba entiteta Bosne i Hercegovine.

Promjenom tužbenog zahtjeva na isplatu u KM ostala je ista vrijednost utužene tražbine, jer je članom 32. Zakona o Centralnoj banci BiH utvrđen službeni devizni kurs za valutu BiH na jednu KM za jednu DEM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-170/98 od 22.09.1998.g.)

23.

Član 348. stav 2. i 354. stav 1. Zakona o parničnom postupku-raniji

KADA JE PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE IZJAVLJENO VIŠE BLAGOVREMENIH ŽALBI, DRUGOSTEPENI SUD JE DUŽAN DA ISTOVREMENO JEDNOM ODLUKOM ODLUČI O SVIM ŽALBAMA, U PROTIVNOM ČINI BITNU POVREDU ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 354. STAV 1. U VEZI SA ČLANOM 348. STAV 2. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU.

iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju protiv prvostepene presude su i tužitelj i tuženi izjavili žalbu, a drugostepeni sud je odlučio samo o žalbi tužitelja i prvostepenu presudu djelimično potvrdio a djelimično ukinuo, dok je žalbu tuženoga neosnovano odbacio kao neblagovremenu. U ovakvoj situaciji, a naime, kada je protiv prvostepene presude izjavljeno više blagovre-

menih žalbi, a drugostepeni sud odlučio samo o jednoj žalbi, čini bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. u vezi sa članom 348. stav 2. Zakona o parničnom postupku, jer prema ovoj odredbi, izjavljena blagovremena žalba o kojoj nije odlučeno, sprječava da prvostepena presuda postane pravosnažna.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-3/99 od 25.02.1999. g.)

24.

Član 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku-raniji

NE NASTUPA FIKCIJA POVLAČENJA TUŽBE AKO JE JEDNA OD STRANAKA PODNESKOM PRIMLJENOM PRIJE ODRŽAVANJA ROČIŠTA, TRAŽILA ODLAGANJE ROČIŠTA, A SUD NIJE RJEŠENJEM ODBIO PRIJEDLOG I RJEŠENJE DOSTAVIO STRANKAMA PRIJE DANA ROČIŠTA.

iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku, ako sa pripremnog ročišta ili prvog ročišta za glavnu raspravu, ili s bilo kojeg kasnijeg ročišta izostanu obje stranke, sud će ročište odložiti, a ako ni na novo

ročište ne dođu obje stranke, smatrat će se da je tužilac povukao tužbu. Primjenom navedene odredbe zakona sankcioniše se pasivnost parničnih stranaka, odnosno neopravdano izostajanje stranaka sa ročišta. Međutim, u

prilici kad jedna od stranaka podneskom traži odlaganje ročišta, kako je to u konkretnom slučaju blagovremeno tražio punomoćnik tužitelja, nisu ispunjeni uvjeti za primjenu

odredaba člana 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku (ukoliko prije ročišta sud nije rješenjem odbio prijedlog i to rješenje prije održavanja ročišta dostavio strankama).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-216/98 od 10.11.1998.g.)

25.

Član 6. i 37. stav 2. Zakona o sudskim taksama Tuzlansko-podrinjskog kantona

POZIV ZA PLAĆANJE SUDSKE TAKSE DOSTAVLJA SE STRANCI - TAKSEKOM OBVEZNIKU I KADA IMA PUNOMOĆNIKA U PARNIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Po članu 6. Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona" broj 13/97), takseni obveznik je lice (fizičko odnosno pravno) po čijem se prijedlogu ili u čijem se interesu preduzimaju radnje predviđene tim zakonom, i ono se, u smislu člana 37. stav 2. navedenog zakona, poziva da plati taksu.

Prema sadržaju spisa ovoga predmeta, prvostepeni sud poziv za plaćanje takse na tužbu i presudu nije dostavio tužitelju, kao taksenom obvezniku već njegovom punomoćniku, zajedno sa prvostepenom presudom, što je u suprotnosti sa članom 37. stav 2. Zakona o sudskim taksama, na što tužitelj osnovano ukazuje u žalbi (parnični punomoćnik ne zastupa stranku i u posebnom postupku naplate sudske takse).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-203/98 od 06.10.1998.g.)

PRIZNANJE STRANE ODLUKE

26.

Članak 66. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

SUD U FBIH MOŽE PRIZNATI ODLUKU SUDA R SLOVENIJE O IZDAVANJU PRIVREMENE MJERE U SPORU O ČUVANJU, PODIZANJU I ODGOJU DJETETA KOJA SE VODI IZMEĐU RODITELJA DJECE, OD KOJIH JE JEDAN DRŽAVLJANIH R SLOVENIJE.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan žalbeni prigovor isključive stvarne nadležnosti suda u BiH, kao zapreke za priznanje sporne odluke. Naime, prema utvrđenju suda u Novom Mestu, kojije tu odluku donio, tužiteljica je državljanka Republike Slovenije od 24.8.1983.g. Iz stanja spisa nije vidljivo da li je ona ujedno i državljanka BiH, ali je očito da se u ovom postupku koristi slovenačkim državljanstvom. Od stjecanja tog državljanstva ima prijavljeno stalno boravište u Novom Mestu, gdje sada živi i gdje je sve do 26.2.1998. g. privremeno boravište imao i žalitelj, koji nema slovenačko državljanstvo. Dakle, parnične stranke imaju različita državljanstva i različita mjesta prebivanja, a obje su pokrenule isti postupak, svaka pred sudom države svoga prebivališta, od kojih je pred slovenačkim sudom ranije pokrenut postupak i već donijeta odluka čije se priznavanje zahtijeva.

Prema odredbi članka 66. Zakona o rješavanju sukoba..., postoji nadležnost slovenačkog suda po tužbi tužiteljice, koja je slovenačka državljanka i ima prebivalište u Republici Sloveniji, kada se vodi spor o čuvanju, podizanju i odgoju djeteta koje je pod roditeljskim staranjem i u slučaju kada tuženik nema prebivalište u Sloveniji, pa tako ne postoji zapreka priznavanja sudske odluke koja se odnosi na ta pitanja.

Sporno je da li predmet priznavanja može biti odluka o izdavanju privremene mjere, dakle odluka kojom se meritorno ne rješava sporni odnos, budući da takvu mogućnost ne predviđa spomenuti Zakon. Međutim, kako je (prema stanju spisa) način na koji je tuženik od tužiteljice odveo mlđb. dijete nezakonit i u smislu članak 3. stavak 1. točka 1. Konvencije o građanskim aspektima međunarodne otmice djeteta, predstavlja otmicu djeteta, kako je to

pravilno našao i prvostupanjski sud, Republika Slovenija je kao država potpisnica Konvencije, dužna poduzeti sve odgovarajuće mjere za sprječavanje otmice i u tom pravcu su rjezinji sudovi ovlaštteni koristiti najekspeditivnije

raspoložive procedure u kakve svakako dolazi i izdavanje privremene mjere, a sudovi naše države, koja je također potpisnica iste konvencije, dužni su omogućiti hitno sprovođenje ovakvih vrsta mjera.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-18/98 od 20.10.1998.g.)

27.

Član 44. i 93. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

SUDOVI U FBIH NE MOGU PRIZNATI STRANU ODLUKU O USVOJENJU DRŽAVLJANINA BIH AKO JE ON U ČASU USVOJENJA BIO STARIJI OD 18 GODINA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 44. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82), a koji zakon je preuzet kao republički zakon ("Službeni list RBiH", broj 2/92), za uslove zasnivanja usvojenja i prestanka usvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani usvojjlac i usvojenik, a ako su usvojjlac i usvojenik državljani različitih država, za uslove zasnivanja usvojenja i prestanka usvojenja mjerodavna su kumulativno prava obje države čiji su oni državljani.

Prema odredbi člana 93. navedenog zakona ako je pri odlučivanju o ličnom statusu državljanina BiH trebalo po tom zakonu primjeniti pravo države BiH, strana sudska odluka priznat će se i kada je primjenjeno strano pravo ako ta odluka bitno ne odstupa od prava države BiH, koje se primjenjuje na takav

odnos. Pošto je navedenom odlukom odlučeno o ličnom statusu predlagatelja, shodno izloženom, u pogledu uslova usvajanja mjerodavno je pravo države čiji je državljani predlagatelj i pravo SR Njemačke.

Po pravo države čiji je državljani predlagatelj, usvojiti se može samo maloljetno lice (član 148. Porodičnog zakona), a maloljetno lice po pravo ove države je lice ispod 18 godina. Predlagatelj po zakonu države čiji je državljani nije maloljetno lice (rođen je 17.9.1958. godine a odluka je donesena 28.10.1997. godine) pa kako pravo SR Njemačke na osnovu kojeg je donesena navedena odluka u pogledu ovog bitnog uslova za usvajanje, odstupa od prava države čiji je državljani predlagatelj, ne stiču se uslovi iz člana 93. spomenutog zakona za priznanje strane odluke.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-21/98 od 08.12.1998.g.)

STEČAJ

28.

Član 127. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji - raniji

Član 90. Zakona o stečaju i likvidaciji - sadašnji

STEČAJNO VIJEĆE JE DUŽNO UPUTITI VJEROVNKA DA U PARNICI ILI U POSTUPKU PRED DRUGIM NADLEŽNIM ORGANOM, DOKAZUJE POSTOJANJE POTRAŽIVANJA, AKO GA JE OSPORIO STEČAJNI UPRAVITELJ, A NIJE OVLAŠTENI DA SAMO OCJENJUJE OPRAVDANOST OSPORAVANJA.

Iz obrazloženja:

Po odredbama Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list RBiH", broj 2/92 i 13/94)-čl. 124. do 128. (ispitivanje prijavljenih potraživanja) stečajni upravitelj je dužan da se o svakom prijavljenom potraživanju određeno izjasni da li ga priznaje ili osporava. Potraživanje se smatra utvrđenim, ako ga prizna

stečajni upravitelj i ne ospori nijedan vjerovnik prisutan na ročištu za ispitivanje potraživanja. Ako je potraživanje vjerovnika osporeno stečajno vijeće će vjerovnika čije je potraživanje osporeno uputiti rješenjem da pokrene postupak pred sudom ili drugim organom radi utvrđivanja potraživanja (član 127. Zakona).

Ispitivanje potraživanja u stečajnom postupku obavlja se prema pravilima vanparničnog postupka. Zbog toga, kad stečajni upravitelj ospori potraživanje vijeće ne može izvoditi dokaze i ocijeniti razloge osporavanja potraživanja, već je dužno uputiti vjerovnika na parnicu. Meritorno raspravljanje o postojanju potraživanja može se obavljati samo u parničnom postupku, ili, zavisno od pravnog osnova

potraživanja, u postupku pred drugim organom.

Iz spisa proizilazi da je stečajni upravitelj, na ročištu za ispitivanje potraživanja održanom pred prvostepenim sudom dana 26.08.1998. godine, osporio potraživanje žalitelja, pa se u ovoj fazi postupka ne mogu uzimati u obzir žalbeni navodi vjerovnika o osnovanosti nepriznatih potraživanja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-1/99 od 15.02.1999.g.)

SUDSKI REGISTAR

29.

Član 60. i 61. Zakona o preduzećima

AKO JE OSNIVAČ PRIVATNOG PREDUZEĆA - DRUŠTVA JEDNOG LICA SVOJ OSNIVAČKI ULOG SVJESNO OGRANIČIO NA 1000 DEM PRILIKOM USAGLAŠAVANJA STATUSA PREDUZEĆA SA FEDERALNIM ZAKONOM O PREDUZEĆIMA NE MOŽE TRAŽITI UPIS POVEĆANJA OSNIVAČKOG ULOGA SAMO POZIVOM NA VEĆU VRIJEDNOST RANIJE ULOŽENIH OSNOVNIH SREDSTAVA.

DO UPISA POVEĆANJA OSNIVAČKOG ULOGA U SUDSKI REGISTAR MOŽE DOĆI SAMO UNOSOM NOVIH SREDSTAVA (NOVČANIH ILI U STVARIMA).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-19/98 od 24.11.1998.g.)

30.

Članak 54. točka 2. Zakona o postupku za upis u sudski registar

PROTIV NALOGA REGISTRARSKOG SUDA KOJIM JE PREDLAGATELJ POZVAN DA PLATI SUDSKU TAKSU NE MOGU SE IZJAVLJIVATI PRAVNI LIJEKOVI.

Iz obrazloženja:

Nalog predlagatelju, kojim se on od strane registarskog suda poziva da plati taksu, nije sudska odluka, već radnja koju u postupku upisa u sudski registar, poduzima sud radi naplate takse koju je u tom postupku stranka dužna platiti. Kako protiv radnji koje sud poduzima u tijeku postupka nije dopušteno nikakvo

pravno sredstvo kojim bi se stranke, koje sudjeluju u postupku, mogle suprotstavljati njihovom poduzimanju, sud prvog stupnja je pravilno prigovor predlagatelja odbacio, te je stoga žalbu valjalo odbiti kao neosnovanu (članak 54. točka 2. Zakona o postupku za upis u sudski registar).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-4/99 od 23.03.1999.g.)

31.

Članak 4. toč. 2. i 50. Zakona o sudskim taksama Kantona Sarajevo

SUDSKA TAKSA NA RJEŠENJE O UPISU U SUDSKI REGISTAR PLAĆA SE PO PROPISU KOJI JE NA SNAZI NA DAN OTPREME RJEŠENJA I KADA JE PRIJAVA ZA UPIS PODNESENA PRIJE NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU.

Iz obrazloženja:

Žalba stoji na stajalištu da je obveza plaćanja takse na rješenje o upisu u sudski registar promjene sjedišta predlagatelja, nastala već u vrijeme podnošenja prijave za upis te

promjene, a ne u vrijeme donošenja rješenja o upisu i njegova dostavljanja predlagatelju, pa da je stoga pobijanim rješenjem pogrešno primijenjeno materijalno pravo, kada mu je

naplata takse određena po propisu koji je važio u vrijeme donošenja rješenja, umjesto po propisu koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja prijave.

Ovakvo pravno stajalište žalbe je pogrešno.

Odredbom članka 4. točka 2. Zakona o sudskim taksama ("Službeni list RBiH", br. 17/93, 6/94 i 13/94), koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja prijave, a koja je potpuno identična članku 4. točka 2. Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo" br. 3/97, 11/97 i 10/98), važećeg u vrijeme donošenja rješenja o upisu, određeno je da obveza plaćanja takse na sudske odluke nastaje kada se one objavljuju, a ako odluka nije objavljena (kao što je to slučaj u ovom predmetu) ili kada

stranka ne prisustvuje objavljivanju, kada se stranci ili njezinom zakonskom zastupniku uruči prijepis odluke.

Kako je člankom 50. Zakona o sudskim taksama Kantona Sarajevo određeno da se samo za radnje, podneske i isprave po kojima je takse obveza nastala prije njegova stupanja na snagu, plaća taksa po ranijem zakonu, sud prvog stupnja je pobijanim rješenjem pravilno utvrdio visinu taksene obveze po kantonalnom Zakonu o sudskim taksama, koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka taksene obveze na rješenje o upisu u sudski registar promjene sjedišta predlagatelja, te je žalba, temeljem članka 54. točka 2 Zakona o postupku za upis u sudski registar, odbijena kao neosnovana.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-5/99 od 27.04.1999.g.)

STVARNO PRAVO

32.

Članak 42. i 43. Zakona o građevinskom zemljištu

PRIJENOSOM PRAVA VLASNIŠTVA U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI NA ZGRADI KOJA JE IZGRAĐENA NA GRADSKOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU, PRENOSI SE I PRAVO TRAJNOG KORIŠTENJA GRAĐEVINSKE PARCELE BEZ POSEBNOG UPISA U TOJ KNJIZI.

Iz obrazloženja:

Trajno pravo korištenja zemljišta vezano je uz pravo vlasništva na zgradi koja je na njemu izgrađena i dijeli sudbinu toga vlasništva. Ono se u zemljišnu knjigu i ne upisuje na određenog, već na neodređenog, odnosno svakog vlasnika

zgrade, tako da se na svaku osobu koja upisom u zemljišnu knjigu postane vlasnik zgrade, automatski prenosi i upis trajnog prava korištenja zemljišta pod zgradom i koje služi njezinoj redovnoj upotrebi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-146/98 od 24.09.1998.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - OPĆI DIO

33.

Član 211. i 367. Zakona o obligacionim odnosima

DUŽNIK KOJI JE POVJERIOCU ISPLATIO ZASTARJELO POTRAŽIVANJE, ZNAJUĆI DA NIJE DUŽAN, A PRI TOME ZADRŽAO PRAVO NA POVRAT TOG IZNOSA, MOŽE POSEBNOM TUŽBOM OD POVJERIOCA ZAHTIJEVATI POVRAT ISPLAĆENOG IZNOSA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da tužilac kao korisnik električne energije u ratnom periodu nije plaćao električnu energiju, daje tuženi pozivao tužioca da isplati dug za isporuku električne energije za period 1994/95 godine, da se tužilac tome pozivu nije odazvao, pa mu je tuženi 10.12.1997. godine u stanu isključio električnu energiju, da je tužilac radi ponovnog uključnja bio prisiljen platiti tuženom dug, daje zadržao pravo povraćaja plaćenog obzirom na zastarjelost tog potraživanja.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su obvezali tuženoga da tužitelju vrati isplaćeni iznos.

Prema odredbi člana 367. ZOO, ako dužnik ispunji zastarjelu obavezu, nema pravo da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obaveza zastarjela, a prema odredbi člana 211. istog zakona onaj koji izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti, nema pravo zahtijevati vraćanje izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbjegao prinudu.

U konkretnom slučaju tužitelj je zastarjelu obavezu platio znajući da nije dužan, međutim, kako je isplatu izvršio da bi izbjegao isključenje električne energije i pri tome zadržao pravo da traži vraćanje onoga što je isplatio, pripada mu pravo da u skladu sa odredbom člana 211.ZOO traži vraćanje isplaćenog iznosa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, Rev. broj 36/99, od 08.04.1999.g.)

34.

Članak 262. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima

KADA JE PREDMET OBVEZE PREDAJA POKRETNE STVARI, UGOVARATELJ MOŽE ZAHTIJEVATI ISPUNJENJE OBVEZE PREDAJOM TE STVARI, ALI NE MOŽE UMJESTO TOGA TRAŽITI ISPLATU NOVČANOG IZNOSA.

Iz obrazloženja:

Sve kada bi tuženikova obveza na predaju pokretnih stvari uistinu postojala i bila kao takva utvrđena, tužitelj bi mogao tražiti samo njezino ispunjenje, a ne bi mogao umjesto nje kao postojeće, tražiti ispunjenje druge obveze,

koju tuženik svojom voljom nije preuzeo, niti je suglasnošću volja parničnih stranaka u njihovom međusobnom obvezno-pravnom odnosu ona utanačena a ni sam zakon je ne nalaže.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-199/98 od 29.10.1998.g.)

35.

Član 318. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

RIZIK GREŠKE ILI ZASTOJA U PLAĆANJU POSREDSTVOM SLUŽBE ZA PLATNI PROMET SNOSI DUŽNIK.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 318. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, ako se plaćanje vrši posredstvom banke ili druge organizacije kod koje se vodi račun vjerovnika, smatraće se, ukoliko drukčije nije ugovoreno, da je dug izmiren kada banci, odnosno organizaciji kod koje se vodi račun, stigne novčana doznaka u korist vjerovnika ili nalog (virman) dužnikove banke, odnosno organizacije da odobri računu vjerovnika iznos označen u nalogu. Tužena nije pružila dokaze da je ovakav nalog primljen kod

banke, odnosno jedinice SDK kod koje se vodi devizni, odnosno dinarski račun tužitelja, pa se ne može zaključiti ni da je isplata izvršena. Rizik greške banke ili jedinice službe platnog prometa, odnosno zastoja u njihovom radu snosi dužnik, pa se ne može ignorisati tvrdnja punomoćnika tužitelja data tokom glavne rasprave da uplaćena sredstva, zbog prekida u platnom prometu, nisu "legla" na tužiteljev račun.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-307/98 od 09.02.1999.g.)

36.

Član 358. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR O POSLOVNOJ SARADNJI, BEZ UNAPRIJED ODREĐENOG VREMENSKOG TRAJANJA, MOŽE SE RASKINUTI OTKAZOM I PRESTAJE PROTEKOM PRIMJERENOG OTKAZNOG ROKA, AKO OTKAZNI ROK NIJE ODREĐEN UGOVOROM.

Iz obrazloženja:

Između parničnih stranaka je 1.5.1995. godine zaključen ugovor o poslovnoj saradnji kojim je tužitelj ovlastio tuženog da u kiosku-prodajnom objektu tužitelja prodaje i svoju robu u robu tužitelja.

Prvostepeni sud je usvojio tužiteljev zahtjev za raskid ovog ugovora pozivom na odredbe člana 6. Ugovora kojim je u korist tužitelja ugovoreno pravo na jednostrani raskid ako kiosk bude neophodan tužitelju za obavljanje njegove redovne djelatnosti i ako prestanu ekonomski interesi za nastavljnje ugovorene poslovne saradnje. Prvostepeni sud navodi da je dovoljno što se tužitelj pozvao na razloge iz člana 6. Ugovora o dopisu od 30.4.1996. godine, te smatra da ih tužitelj ne mora dokazati, pa je odbio da izvede dokaz saslušanjem zastupnika parničnih stranaka radi utvrđenja stvarnog postojanja navedenih okolnosti.

U žalbi tuženi navodi da je uredno ispunjavao sve obaveze iz ugovora, te nudi dokaze na okolnost da je ispunjavanje ugovora i nadalje u obostranom ekonomskom interesu ugovornih stranaka, kao i da kiosk nije potreban tužitelju za redovnu djelatnost.

Ovaj sud smatra da tužitelj ima pravo da otkazom prekine-raskine ovakav ugovor, vlastitom ocjenom ekonomskog interesa, te da sud

nije ovlašten da utvrđuje da li ekonomski interes za postojanje ugovorene poslovne saradnje stvarno-objektivno postoji. Dovoljno je, naime, da stranke izgube međusobno povjerenje, što se može izraziti i kroz lični sukob njihovih zastupnika ili da tužitelj smatra da je za njega probitačnije da u kiosku neposredno u svoje ime i za svoj račun prodaje vlastitu robu.

Parnične stranke su, naime, navedenim ugovorom zaključenim na neodređeno vrijeme, uspostavile svojevrstan trajan građansko pravni (dugovinski) odnos, a takav odnos može se prekinuti otkazom (član 358. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima). Otkaz se u smislu člana 358. stav 3. ZOO, može dati u svako doba, samo ne u nevrjeme, a ako otkazni rok nije određen ugovorom, trajni dugovinski odnos prestaje istekom primjerenog roka (član 358. stav 4.), no stranke mogu ugovoriti i da će njihov dugovinski odnos prestati samim dostavljanjem otkaza (član 358. stav 5. ZOO). U konkretnom slučaju trajni dugovinski odnos stranaka traje ne samo od 1.5.1995. godine kada je ovaj ugovor zaključen, već još od maja mjeseca 1993. godine kako je tuženi tvrdio u odgovoru na tužbu, te se tužitelj ne može prisiljavati da ga i nadalje nastavlja, pa makar tuženi i uredno ispunjavao svoje ugovorne obaveze.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-225/98 od 16.11.1998.g. i broj Pž-230/98 od 24.11.1998. g.)

37.

Član 360. i 369. Zakona o obligacionim odnosima

PROPISI O ZASTARJELOSTI PRIMJENJUJU SE I NA NENOVČANA POTRAŽIVANJA, AKO ZASTARI GLAVNO POTRAŽIVANJE, ZASTARJELA JE I OBAVEZA NA NAKNADU ŠTETE ZBOG NEISPUNJENJA UGOVORNE NENOVČANE OBAVEZE.

Iz obrazloženja:

Propisi o zastarjelosti potraživanja (članovi 360. do 393. Zakona o obligacionim odnosima - ZOO) primjenjuju se na prava zahtijevati ispunjenje bilo koje ugovorne obaveze, a ne samo novčane, kako proizilazi iz odredaba člana 360. stav 1. u vezi sa članom 46. stav 1. ZOO. Prednik tužiteljice, odnosno tužiteljica je mogla, sudeći po sadržaju spornog ugovora, zahtijevati ispunjenje ugovorne obaveze prednika tuženog, odnosno tuženog, čim ispuni svoju obavezu uplate polovine vrijednosti dvosobnog stana, a bila je dužna uplatiti ova sredstva odmah po zaključenju ugovora (članovi 2. i 5. Ugovora). Okolnost da je tužiteljica kasnila sa uplatom ne bi smjela kod ocjene početka zastarjevanja obaveze tuženog, ići u njen prilog, ali i kada bi se rok zastarjelosti računao od dana uplate 07.09.1984.g., kada je nesumnjivo dospjelo potraživanje tužiteljice iz ugovora, do dana tužbe 17.08.1990. g. protekao je opći rok zastarjelosti od pet godina iz člana 371. ZOO,

pa kako je tuženi istakao prigovor zastare, osnovano je prvostepeni sud odbio prvi po redu tužbeni zahtjev na predaju prodatog stana.

Prvostepeni sud je osnovano odbio i drugi po redu tužbeni zahtjev za naknadu štete zbog neispunjenja ugovora, jer kada zastari glavno potraživanje zastarjevaju i sporedne obaveze, a jedna od njih je i obaveza na naknadu štete zbog neispunjenja ugovorne obaveze (član 369. u vezi sa članom 262. stav 1. i 2. ZOO). Institut zastare potraživanja bi bio bez vrijednosti kada bi se smatralo da ugovorna stranka može i pored protivljenja druge strane, realizirati pravo na naknadu štete zbog neispunjenja ugovora, ako se sudu obratila tužbom tek po proteku roka zastarjelosti ugovorne obaveze. Inače, potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastarjeva za vrijeme određeno za zastarjelost te obaveze, kako proizilazi iz člana 376. stav 3. ZOO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-275/98 od 12.01.1999.g.)

38.

Članak 394. Zakona o obveznim odnosima

Članak 38. točka 6. Zakona o Centralnoj banci BiH

VJEROVNIK TRAŽBINE IZ 1994.g. IZRAŽENE U KUNAMA MORA ZAHTIJEVATI ISPLATU U TOJ VALUTI I KADA PODNOSI TUŽBU IZA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O CENTRALNOJ BANCİ BIH.

Iz obrazloženja:

Žalba tuženog je osnovana kada ukazuje da je obvezivanje tuženog na isplatu u DEM suprotno načelu monetarnog nominalizma propisanog u odredbi članka 394. Zakona o obveznim odnosima. Obaveza tuženog potiče iz 1994.godine i nastala je u stranoj, ali u prometu prihvaćenoj valuti (hrvatskoj kuni), pa je u toj valuti tužitelj mogao postaviti tužbeni zahtjev. Nasuprot tome, tužitelj je svoje potraživanje u hrvatskim kunama konvertovao u DEM po tečaju kune u odnosu na DEM na dan 01.01.1997.godine.

Ukazuje se prvostepenom sudu da obvezivanje tuženog da izvrši isplatu u hrvatskim kunama ne bi bilo u suprotnosti sa člankom 38. točka 6. Zakona o Centralnoj banci BiH koji

dopušta mogućnost da se transakcije između pravnih i fizičkih osoba mogu vršiti u valuti u kojoj su se dogovorile, uključujući i strane valute koje su u širokoj upotrebi u Federaciji i Republici Srpskoj na dan stupanja na snagu ovog zakona. Zakon se, dakle, primjenjuje i na odnose koji su nastali prije njegovog stupanja na snagu, pa nije bilo osnova da se tuženi obvezuje na isplatu u DEM samo zato što obje stranke imaju sjedište na teritoriji Federacije i što bi bilo moguće plaćanje u DEM. Tuženikova obaveza je nastala u hrvatskim kunama, pa bi u toj valuti mogao biti obavezan na isplatu, a što bi za tuženog moglo biti i povoljnije s obzirom na sadašnji tečaj DEM u odnosu na kunu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-354/98 od 23.03.1999.g.)

39.

Član 17. i 18. Zakona o finansijskom poslovanju

AKCEPTNI NALOG, NA KOME MORA BITI OZNAČEN DATUM DOSPIJEĆA U VRIJEME IZDAVANJA, MOŽE SE KORISTITI SAMO ZA NAPLATU TRAŽBINE RADI ČIJEG JE OSIGURANJA IZDAT.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 17. Zakona o finansijskom poslovanju, povjerilac može ugovoriti da mu dužnik preda mjenicu, ček, bankarsku garanciju ili da plaćanje osigura na drugi način u skladu sa garancijom. Dužnik može, pored ovih instrumenata, za obezbjeđenje plaćanja uručiti povjeriocu nalog za prienos sa upisanim datumom dospijeća (akceptni nalog) po osnovu kojeg povjerilac može, najkasnije na dan dospijeća, podnošenjem akceptnog naloga mjerodavnoj jedinici Zavoda za platni promet zahtijevati isplatu svog potraživanja (član 18. Zakona).

Na osnovu navedenih odredaba Zakona, akceptni nalog koga izda dužnik mora uvijek da sadrži dan dospijeća obaveze i može se, na osnovu takvog naloga, zahtijevati naplata samo onog potraživanja, za koje je dat akceptni nalog, dakle ne i nekog drugog potraživanja, koje proizilazi iz međusobnih poslovnih odnosa povjerioca i dužnika, za koje su kao sredstvo obezbjeđenja mogli biti dati akceptni naloz.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-202/98 od 27.10.1998.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - NAKNADA ŠTETE

40.

Član 88. i 89. Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane

SMATRA SE DA SU ISPUNJENI UVJETI DA VLASNIK TUŽBOM U PARNICI ZAHTIJEVA NAKNADU ŠTETE ZA IZGUBLJENO PRIVREMENO ODUZETO VOZILO AKO ORGANI PREDUZEĆA, KORISNIKA VOZILA, NISU DONIJELI RJEŠENJE O OSNOVANOSTI I VISINI NAKNADE U PRIMJERENOM ROKU OD PODNOŠENJA ZAHTIJEVA I PRIBAVLJANJA DOKAZA O VISINI ŠTETE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbacio tužbeni zahtjev za naknadu štete zbog gubitka vozila, na osnovu utvrđenja da nisu ispunjeni prethodni uvjeti za postupanje po tužbi.

Tužitelj ima pravo na naknadu za gubitak privremeno oduzetih vozila, pa prema tome i pravo na naknadu štete, o kojoj u smislu čl. 88. i 89. Uredbe, odlučuju organi tuženog, čija je odluka konačna, a tužitelj može u roku od 30 dana od dana prijema rješenja pokrenuti parnični postupak radi ostvarivanja naknade štete.

Prema utvrđenju prvostepenog suda, tužitelj nije pružio dokaz da je tuženi donio rješenje o visini naknade štete. Tužitelj je u podnesku od 26.11.1997. godine (primljen kod prvostepenog suda 03.12.1997. godine) naveo da je u

smislu člana 88. Uredbe, formirana Komisija od tri člana koja je utvrdila visinu štete za otuđena vozila u iznosu od 285.221,00 DEM i na tu okolnost predložio, kao dokaz, zapisnik o utvrđivanju visine štete. U žalbi tužitelj navodi da su zapisnik potpisali i ovjerali članovi komisije koju su činili predstavnici tužitelja i tuženog, te ovlašćeni procjenitelj. Ukoliko su istinite činjenice koje je tužitelj naveo u podnesku od 26.11.1997. godine, kao i one koje navodi u žalbi, a tuženi nije donio rješenje o visini naknade u smislu člana 89. Uredbe, po shvatanju ovoga suda u konkretnom slučaju, u cilju ostvarivanja prava tužitelja na naknadu štete, mora se pretpostaviti da je tuženo preduzeće odbilo zahtjev za naknadu štete, te da su ostvareni prethodni uvjeti za postupanje po tužbi za naknadu štete.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-155/98 od 07.07.1998.g.)

41.

Član 154. i 155. Zakona o obligacionim odnosima

ORGANIZACIJE PENZIJSKO-INVALIDSKOG OSIGURANJA IMAJU PRAVO NA NAKNADU ŠTETE ZBOG PRIJEVREMENE ISPLATE PENZIJA USLJED NESREĆE NA POSLU U KOJOJ JE POVRIJEĐEN RADNIK PREDUZEĆA, AKO SE OBAVEZA PREDUZEĆA - ŠTETNIKA MOŽE ZASNOVATI NA PROPISIMA O ODGOVORNOSTI PO OSNOVU KRIVICE ILI ZBOG DJELOVANJA OPASNE STVARI, ODNOSNO RADA U OKOLNOSTIMA KOJE STVARAJU POVEĆANU OPASNOST.

Iz obrazloženja:

Tuženi u žalbi ističe da propisima o penzijsko-invalidskom osiguranju nije naložena obaveza naknade štete prouzrokovane fondovima penzijsko-invalidskog osiguranja, a da se ne mogu primjeniti opći propisi o naknadi štete iz Zakona o obligacionim odnosima. Smatra da obaveza plaćanja invalidske penzije i invalidnine proizilazi iz načela solidarnosti i uzajamnosti na kojima počiva sistem penzijsko-invalidskog osiguranja, a finansira se iz doprinosa koji plaćaju svi zaposleni.

Ovaj žalbeni prigovor ne može se prihvatiti.

Propisima o penzijsko-invalidskom osiguranju nije zaista regulisano pravo na naknadu štete prouzrokovane prijevremenim isplata penzija i drugih davanja na teret sredstava iz kojih je isplata izvršena, ali tim propisima nije to pravo ni isključeno, pa se o pravu na naknadu štete organizacija (fondova) koji upravljaju i raspolazu ovim sredstvima, mora suditi na temelju općih propisa o naknadi vanugovorne štete sadržanih u odredbama Zakona o obligacionim odnosima-ZOO.

Penzijsko-invalidsko osiguranje počiva na načelima uzajamnosti i solidarnosti osiguranika, ali to ne znači da organizacija koja za račun osiguranika upravlja i raspolaze sredstvima osiguranja nema pravo da od treće osobe koja je po općim propisima odgovorna za građansko-pravni delikt, zbog koga je došlo do davanja na teret penzijsko-invalidskih fondova prije nego što bi to po redovnom toku stvari uslijedilo, nema pravo da zahtijeva naknadu na taj način prouzrokovane štete.

Na ovo pravo ne utiče ni okolnost da se radi o davanjima radniku tuženog, jer to što je tuženi plaćao doprinose tužitelju iz bruto ličnog dohotka ovog i drugih radnika, ne otklanja obavezu tuženog da naknadi štetu koja se sas-

toji od isplata iz sredstava tužitelja do kojih ne bi došlo da nije bilo deliktne radnje.

Osnovano je, prema tome, prvostepeni sud zaključio da je tužitelj, u smislu člana 155. ZOO, pretrpio štetu.

Prvostepeni sud je pravilno našao i da je tuženi odgovoran za štetu. Žalitelj ne osporava izričito kroz razloge žalbe zaključak prvostepenog suda da je do štetnog događaja (obrušavanja krovine u rudarskoj jami) došlo zbog nepreduzimanja mjera zaštite na radu, a u takvom slučaju odgovornost tuženog se može zasnovati na odredbama člana 170. ZOO, na koji se prvostepeni sud poziva. Ako bi se, međutim, pomirilo i da se obrušavanje krovine koja se nije mogla poduprijeti, nije moglo izbjeći, kako bi proizilazilo iz zapisnika o nesreći na poslu, koji se nalazi u spisu, odgovornost tuženog bi se mogla zasnovati na odredbama člana 174. u vezi sa članom 154. stav 2. ZOO, jer je do povrede osiguranika tužitelja došlo zbog opasne djelatnosti kojom se bavi tuženi.

Napominje se da tuženi duguje naknadu stvarno pretrpljene štete u iznosu prijevremenih isplata iz sredstava invalidskog osiguranja, jer se na njega kao štetnika ne mogu primijeniti odredbe člana 94. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 17/90), važećeg u vrijeme nastanka štete u konkretnom slučaju, po kome osiguravajuća organizacija iz osnova obaveznog osiguranja od auto - odgovornosti duguje organizacijama invalidskog i penzijskog osiguranja samo naknadu srazmjernog iznosa doprinosa za invalidsko i penzijsko osiguranje utvrđenu u kapitaliziranom iznosu prema preostalom vremenu radnog staža i godina života fizičkog lica potrebnih za sticanje prava na starosnu penziju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-313/98 od 15.12.1998.g.)

42.

Član 154. st. 2. i 207. Zakona o obligacionim odnosima

NARUČILAC RADOVA NA OBJEKTU HLADNJAČE ODGOVARA, SOLIDARNO SA IZVOĐAČEM RADOVA, ZA ŠTETU NASTALU UNIŠTENJEM ROBE U HLADNJAČI DO KOJE JE DOŠLO TOKOM IZVOĐENJA RADOVA, PA I KADA ROBA NIJE PRIMLJENA PO OSNOVU UGOVORA O USKLADIŠTENJU.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da je tuženi na osnovu usmenog ugovora sa tužiteljem, primio na čuvanje i hlađenje koncentrat narandže, tropica i borovnica te da je potom kao naručilac angažovao preduzeće "Kota" iz Petrovače kao izvođača da izvede radove na opravi objekta hladnjače u cilju proširenja njenog kapaciteta i da je prilikom izvođenja tih radova (upotreba aparata za varenje) došlo do požara u kojem je izgorjela sva roba tužitelja, pa je obavezao tuženog da naknadi štetu u vrijednosti robe.

Ako bi se i uzela kao tačna tvrdnja tuženog, da se u konkretnom slučaju radilo o nenaplativom ugovoru o ostavi i tada bi postojala

tuženikova odgovornost, koja bi se zasnivala na odredbi člana 207. ZOO.

Kako naručilac i izvođač radova na nekretnini (dakle, i na objektu hladnjače) odgovaraju trećim osobama solidarno, po odredbama člana 207. ZOO, to je tužitelj ovlašten da cjelokupnu naknadu štete zahtijeva od tuženog, kao naručilaca jer on odgovara u istom obimu i po istim osnovama odgovornosti kao i izvođač.

U konkretnom slučaju, izvođač je obavljao rad pod okolnostima sa povećanom opasnošću (varenje koje izaziva varničenje) pa i on i tuženi odgovaraju trećem (tužitelju) po principu objektivne odgovornosti (član 154. stav 2. ZOO).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-338/98 od 15.02.1999.g.)

43.

Član 195 st. 2. i 196. Zakona o obligacionim odnosima

PRI ODLUČIVANJU O ZAHTJEVU ZA POVEĆANJE NOVČANE RENTE RANIJE DOSUĐENE NA IME NAKNADE ŠTETE ZBOG IZGUBLJENE ZARADE, RELEVANTNE SU SAMO NAKNADNE PROMJENE U IMOVINSKIM PRILIKAMA OŠTEĆENOGA A NE I PROMJENE U IMOVINSKIM PRILIKAMA ŠTETNIKA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da u međuvremenu od donošenja ranije odluke o renti, nije došlo do promjene u površini zemljišta vlasništvo tužitelja, a da je učešće članova domaćinstva tužitelja izmijenjeno utoliko što umjesto majke tužitelja, koja je sada u dubokoj starosnoj dobi, rade dvoje starije djece tužitelja, da je doprinos tužitelja u obradi imanja zbog postojećeg invaliditeta 50%, pa, polazeći od navedenih okolnosti, te imajući u vidu mjesečni gubitak tužioca u poljoprivrednoj proizvodnji umanjen za iznos mirovine koju prima, te uticaj ratnih prilika na plasman proizvoda, nižestepeni sudovi su dosudili tužitelju novčanu rentu u iznosima poblje navedenim u izreci prvostepene presude.

Polazeći od ovakvog činjeničnog utvrđenja, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo (član 196. ZOO) kada su u pogledu visine novčane rente odlučili kao u izreci nižestepenih odluka.

Pri odlučivanju o žalbi, drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo (odredba člana 195. stav 2. ZOO) kada je ocijenio irelevantnim navode tuženog preduzeća, da je trebalo imati u vidu materijalne prilike tuženoga, uzrokovane ratnim stanjem, jer sud pri odlučivanju o visini novčane rente uzima u obzir samo naknadno nastale promjene u imovinskim prilikama oštećenoga, a ne promjene koje su se desile na strani štetnika, zbog toga što novčana renta u ovom slučaju ima isključivo odštetni a ne alimentacioni karakter.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-88/98 od 27.07.1998. g.)

44.

Članak 201. stavak 3. Zakona o obveznim odnosima

POD NAROČITO TEŠKOM INVALIDNOSĆU PODRAZUMIJEVA SE INVALIDNOST VISOKOGA STUPNJA KOJA SE I VANJSKI MANIFESTIRA NA NAČIN ZBOG KOJEG BLISKA RODBINA TRPI DUŠEVNE BOLOVE.

Iz obrazloženja:

Činjenično utvrđenje nedvojbeno upućuje na to da je kod oca tužitelja došlo do visokog stupnja trajne invalidnosti, ali ne i naročito teške invalidnosti kakvu ima u vidu odredba članka

201. stavak 3. Zakona o obveznim odnosima, koja bi opravdavala priznavanje prava na nadoknadu štete, koju u vidu duševnih bolova trpe tužitelji, inače bliski srodnici kao tzv. pos-

redni oštećenici. Pod naročito teškom invalidnošću u smislu članka 201. stavak 3. ZOO, podrazumijeva se ona invalidnost koja se, uz visoki stupanj izraženosti i spoljno manifestira na način zbog kojeg posredni oštećenici trpe duševne bolove u svakodnevnom ili stalnom kontaktu sa invalidom, posebno ako ga neposredno čuvaju, njeguju i pružaju mu neophodnu

pomoć bez koje on ne bi mogao zadovoljavati ili bi izuzetno otežano zadovoljavao svakodnevne životne i sa njima povezane potrebe, tako da zajednički život i svakodnevni kontakti nesumnjivo stalno podsjećaju na posljedice nesreće te djeluju na psihičku sferu i izazivaju znatnije duševne bolove kod posrednog oštećenika.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-20/99 od 22.04.1999.g.)

45.

Članak 262. st. 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima

PRODAVATELJ NE MOŽE ZAHTIJEVATI NAKNADU ZBOG NEKORIŠTENJA PRODATOG VOZILA I KADA KUPAC KASNI SA ISPLATOM CIJENE, UKOLIKO UGOVOR NIJE RASKINUT ZBOG NEISPUNJENJA.

Iz obrazloženja:

Neosnovan je tužbeni zahtjev za plaćanje naknade (dangube) zbog nekorištenja prodatog vozila. Tačno je da su parnične stranke u ugovoru utanačile momenat predaje vozila i prijenos prava vlasništva, vežući to za momenat plaćanja kupovne cijene, ali su od toga odustale, pa je odmah po zaključenju ugovora, dakle prije plaćanja utanačene cijene, tužitelj predao, a tuženik preuzeo u posjed kupljeno vozilo i stekao pravo koristiti ga. Time su prestala

prava tužitelja kao vlasnika na korištenje vozila i po osnovu tog prava ne može od tuženika zahtijevati bilo kakvu naknadu pa ni u vidu dangube. Kada tužitelj nije zahtijevao ni raskid ugovora zbog neispunjenja obaveze tuženika, pripada mu samo pravo na ispunjenje obaveze isplate cijene i naknade štete koju bi zbog neispunjenja ili neblagovremena ispunjenja pretrpio, a on to u ovoj parnici ne zahtijeva.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-244/98 od 24.11.1998.g.)

OBLIGACIONO PRAVO - UGOVORI

46.

Član 510. i 514. Zakona o obligacionim odnosima

KADA BROJ NA MOTORU NA PRODATOM AUTOMOBILU NE ODGOVARA BROJU MOTORA U SAOBRAČAJNOJ DOZVOLI, RADI SE O STVARI SA PRAVNIM NEDOSTATKOM KOJI SE MANIFESTUJE U OGRANIČENJU JAVNO-PRAVNE PRIRODE KUPČEVA PRAVA, PA UKOLIKO TAKAV NEDOSTATAK POSTOJI, STIČU SE USLOVI ZA RASKID UGOVORA O PRODAJI AUTOMOBILA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužiteljica vratila tuženom kupljeno vozilo, jer da je navodno ustanovila da broj motora ne odgovara broju motora u saobraćajnoj dozvoli, no da je vještačenjem utvrđeno da su na spornom vozilu utisnuti originalno fabrički brojevi na šasiji i na motoru, koji odgovaraju brojevima u saobraćajnoj dozvoli, te da na ovim dijelovima

nisu uočeni tragovi mehaničkog ili drugog djelovanja sa ciljem izmjene originalnog stanja.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke iz člana 514. Zakona o obligacionim odnosima i shodno tome uslovi za raskid ugo-

vora o kupoprodaji. Naime, kada broj na motoru ne odgovara broju motora u saobraćajnoj dozvoli, radi se o pravnom nedostatku stvari koji se manifestuje u ograničenju javnopravne prirode kupčevog prava, pa ukoliko takav nedostatak postoji, postoje uslovi za raskid ugovora u skladu sa odredbom člana 510. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Kako je u konkretnom slučaju utvrđeno da takav nedostatak prodate stvari ne postoji, ne stiču se uslovi za raskid ugovora i shodno tome nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev tužiteljice odbili kao nosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-201/98 od 10.12.1998.g.)

47.

Član 478. st. 1. , 488. stav 1. tač. 3., 552. i 553. Zakona o obligacionim odnosima

SVAKA STRANKA IZ UGOVORA O RAZMJENI ODGOVARA ZA FIZIČKE NEDOSTATKE STVARI, PA UKOLIKO POSTOJI FIZIČKI NEDOSTATAK DATE STVARI, DRUGA STRANA IMA PRAVO DA ZAHTIJEVA RASKID UGOVORA I POVRAT STVARI KOJU JE DALA UZ ISTOVREMENI POVRAT STVARI KOJU JE PRIMILA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su parnične stranke 31.01.1998. godine izvršile razmjenu šporeta, da je tužilac preuzeo od tuženoga zamijenjeni šporet u originalnom pakovanju, da je nakon što je otpakovao šporet ustanovio da je isti neispravan i oštećen, te da je taj šporet odmah vratio tuženome.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbu čl. 552. i 553. ZOO koje regulišu pitanje ugovora o razmjeni i upućuju na primjenu odredaba ugovora o prodaji propisujući da za svakog ugovarača nastaju

obaveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavca. Dosljedno tome, pravilno su primijenili odredbe člana 478. stav 1. i člana 488. stav 1. tačka 3.ZOO, kada su zaključili da je tuženi odgovoran za materijalne nedostatke stvari koju je dao u zamjenu, da su ti nedostaci postojali u momentu preuzimanja šporeta od strane tužioca, a da se nisu mogli tada uočiti pošto je šporet bio u originalnom pakovanju, nego tek nakon otpakivanja šporeta, i pravilno ocijenili da tužitelj ima pravo da zahtijeva raskid ugovora i povrat stvari, koju je dao uz istovremeni povrat stvari koju je primio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-33/99 od 08.04.1999.g.)

48.

Član 557. i 563. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OSOBA KOJA JE DALA U ZAJAM ODREĐENE POKRETNE STVARI, MOŽE ZAHTIJEVATI SAMO VRAĆANJE TIH STVARI, A NE ISPLATU CIJENE, ILI AKO JE BILO UGOVORENO VRAĆANJE ZAJMA U NOVCU, ALTERNATIVNO ILI VRAĆANJE STVARI ILI ISPLATU U NOVCU, SA PRAVOM IZBORA NA STRANI DUŽNIKA.

Iz obrazloženja:

Tužena je u postupku pred prvostepenim sudom tvrdila da između stranaka nije pravni osnov prodaja već pozajmica predmetne robe, a što bi proizilazilo i iz otpremnica na kojima je naznačeno da se roba pozajmljuje.

Kako navedena tvrdnja tužene dovodi u pitanje i sam osnov obaveze tužene, a ne samo visinu obaveze, to bez raspravljanja i opredjeljenja prvostepenog suda o toj okolnosti nije bilo moguće utvrditi ni postojanje osnova obaveze. Ako je osnov obaveze tužene bila zaista pozajmica a ne prodaja predmetne robe, onda bi tužena bila obavezna tužitelju vratiti pozajmljenu količinu robe iste vrste i kvalitete, a čak i da je između stranaka bilo ugovoreno da tužena poza-

jmicu vrati u novcu, tužena bi bila ovlaštena da po svom izboru vrati pozajmljenu robu ili iznos novca koji odgovara vrijednosti te robe u vrijeme i u mjestu koji su ugovorom određeni za vraćanje - čl. 557. i čl. 563. st.1. Zakona o obligacionim odnosima. Kako bi tužena kao dužnik to pravo imala i u postupku prinudnog izvršenja (član 405. ZOO), prvostepeni sud bi morao raspraviti i da li je u pitanju alternativna obaveza tužene, te da li je tužitelj morao utužiti tuženu na alternativno izvršenje dugovane obaveze. U tom slučaju prvostepeni sud bi bio dužan da raspravlja i odlučuje o svim obavezama, a presudu izrekne tako što bi tuženu obavezao da izvrši jednu ili drugu činidbu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-289/98 od 26.01.1999.g.)

49.

Član 585. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Član 30. stav 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

ZAKUPAC IZ UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNE PROSTORIJE MOŽE ZAHITIJEVATI, POD USLOVIMA UTVRĐENIM U ZAKONU I UGOVORU, PRESTANAK UGOVORA I PREDAJU U POSJED POSLOVNIH PROSTORIJA, I KAD NIJE UPISAN U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA KAO NOSILAC PRAVA RASPOLAGANJA NA POSLOVNIM PROSTORIJAMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom otkazan je ugovor o zakupu i tuženi obavezan da preda tužitelju u posjed poslovne prostorije.

Drugostepeni sud je na osnovu činjenica utvrđenih prvostepenom presudom odbio žalbu tuženog i potvrdio prvostepenu presudu izražavajući pravni stav, da je tuženi prestankom ugovora o zakupu, izgubio osnov za posjed i stoga je dužan tužitelju, kao zakupodavcu predati u posjed poslovne prostorije, neovisno od toga da li je tužitelj u zemljišnim knjigama upisan kao vlasnik, odnosno nosilac prava raspolaganja.

Pravni stav nižestepenih sudova ocijenio je pravilnim i ovaj revizijski sud.

Na poslovnim prostorijama koje su predmet zakupa zakupodavac ne mora imati pravo

raspolaganja (sa stvarno pravnim obilježjem), dovoljno je da ima samo pravo upotrebe i uživanja, jer ta prava predstavljaju sadržaj prava korištenja (sa obligaciono-pravnim obilježjima). Zato u parnici za otkaz ugovora o zakupu poslovnih prostorija nije odlučno da li je izvršen upis prava raspolaganja ili prava vlasništva u zemljišnu knjigu. Bitno je da tuženi drži poslovne prostorije po osnovu ugovora zaključenog sa tužiteljem, pa ovaj relativni (obligacioni) odnos može prestati, po zahtjevu tužitelja, a njegovim prestankom tuženi gubi osnov za posjed i dužan je prostorije predati u posjed onome po čijem je ovlaštenju bio u neposrednom posjedu (član 585. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima). Obaveza zakupca da preda poslovne prostorije zakupodavcu propisana je i u članu 30. stav 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-182/98 od 26.11.1998.g.)

50.

Pravna pravila imovinskog prava (§ 974. OGZ)

KORISNIK PO OSNOVU IZMOLJENE POSLUGE DUŽAN JE VRATITI POSLOVNE PROSTORIJE OSOBI OD KOJE IH JE PRIMIO I KADA TA OSOBA NIJE VLASNIK PROSTORIJA.

Iz obrazloženja:

Poslovne prostorije predate su tuženiku na osnovu zapisnika koga su sačinile parnične stranke. Navedene prostorije, koje je tužitelj koristio do dana predaje, date su tuženom bez naknade, nije utvrđeno trajanje niti svrha upotrebe. Na osnovu ovih činjenica može se pouzdano zaključiti da je u smislu pravnih pravila imovinskog prava (paragraf 974. Općeg građanskog zakonika) između stranaka zasnovana tzv. izmolljena posluga (precarium), pa

tužitelju kao posudiocu pripada pravo da u svako doba zahtijeva da mu se stvar vrati, odnosno preda poslovni prostor. Budući da je tuženi od tužitelja dobio na poslugu poslovni prostor, bilo je nepotrebno, i kao prethodno pitanje, raspravljati da li je tužitelj vlasnik ovoga prostora, zato što tuženi, povodom nastalog odnosa-posluge, ne bi imao pravo zadržati poslovni prostor i kad bi bilo utvrđeno da tužitelj nije vlasnik.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-45/99 od 23.03.1999.g.)

51.

Član 771. i 787. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OSOBA ZA ČIJI JE RAČUN BANKA PLASIRALA SREDSTVA PUTEM UGOVORA O KREDITU NIJE AKTIVNO LEGITIMIRANA DA ZAHITIJEVA VRAĆANJE KREDITA.

Iz obrazloženja:

Iz navoda tužbe i sadržaja isprava priloženih tužbi proizilazi da je između tužitelja i banke zak-

ljučen ugovor o komisionu iz člana 771. Zakona o obligacionim odnosima, te da ne postoji ugo-

vor o kreditu zaključen između parničnih stranaka na kome bi se tužbeni zahtjev kakav je konkretni mogao zasnovati, tako da tužitelju nedostaje aktivna legitimacija u ovoj parnici. Banka je plasirala sredstva kredita u svoje ime, postupajući u smislu člana 21. tada važećeg Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), a u tužbi se ne tvrdi da je banka svoja potraživanja iz ugovora o kreditu sa tuženim prenijela (cedirala) na tužitelja, tako da on, iako je ugovor o kreditu između banke i tuženog zaključen za njegov račun, ne može zahtijevati ispunjenje potraživanja iz tog posla kako proizilazi iz odredaba člana 787. stav 1. ZOO. Odredba u ugovoru tužitelja i banke da tužitelj snosi rizik naplate sredstava kredita ne predstavlja izjavu o cesiji potraživanja, već samo znači da se banka oslobađa obaveze

prema tužitelju ako i pored preduzimanja svih potrebnih mjera ne uspije vratiti sredstva kredita od tuženog.

Može se pretpostaviti da je tužitelj izbjegao neposredno zaključenje ugovora o kreditu sa tuženim stoga što bi time izlazio iz okvira djelatnosti za koju je registrovan, pa u odnosu na njega taj ugovor ne bi bio pravno valjan (član 110. stav 1. i 3. Zakona o preduzećima, "Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), uz napomenu da je po propisima sada važećeg Zakona o bankama zabranjeno davanje kredita u svoje ime i za svoj račun na području Federacije bez dozvole Agencije za bankarstvo Federacije BiH (član 2. stav 1. Zakona o bankama "Službene novine Federacije BiH" broj 39/98).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-277/98 od 12.01.1999.g.)

52.

Član 41. Zakona o ustanovama

Član 26. Zakona o srednjoj školi - raniji

Član 4. Zakona o uređenju imovinsko-pravnih i drugih odnosa Tuzlansko-podrinjskog kantona u vezi sa preuzimanjem prava i obaveza osnivanja prema srednjim školama koje imaju status javne ustanove

SREDNJA ŠKOLA JE DUŽNA PLATITI CIJENU PRUŽENE KOMUNALNE USLUGE I KADA JOJ U TU SVRHU NISU OSIGURANA BUDŽETSKA SREDSTVA.

Iz obrazloženja:

Tužena je samostalno pravno lice (javna ustanova) koja u smislu člana 41. stav 1. Zakona o ustanovama ("Službeni list RBiH"; broj 6/92 i 13/94) u vezi sa članom 26. Zakona o srednjoj školi ("Službeni list SRBiH", broj 39/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93, 24/93, 13/94 i 33/94), odgovara za svoje obaveze sredstvima kojima raspolaže (dakle, cjelokupnom imovinom), u periodu do stupanja na snagu Zakona o srednjoj školi Tuzlansko-podrinjskog kantona ("Službene novine TPK", broj 4/96), dana 13. 8. 1996. godine. Osnovano je, prema tome, tužitelj mogao od tužene zahtijevati isplatu cjelokupnog utuženog potraživanja, nezavisno od toga da li je dobila od osnivača dovoljna sredstva za podmirivanje svih svojih obaveza. Osnivač je, u smislu člana 41. stav 2. Zakona o us-

tanovama, supsidijarno odgovoran za obaveze ustanove, ako aktom o osnivanju nije drugačije određeno, što znači da će tužitelj moći od njega zahtijevati isplatu utužene cijene ako mu je ne plati tužena, no to ni djelimično ne umanjuje, a pogotovo ne otklanja, pasivnu legitimaciju tužene u ovoj parnici. Do promjene odgovornosti tužene za svoje obaveze nije došlo ni nakon stupanja na snagu sada važećeg kantonalnog Zakona o srednjoj školi, jer i on u članu 26. upućuje na primjenu naprijed navedenih odredaba Zakona o ustanovama, a identično obim odgovornosti propisuje i član 4. Zakona o uređenju imovinsko-pravnih i drugih odnosa u vezi sa preuzimanjem prava i obaveza osnivača prema srednjim školama koje imaju status javne ustanove ("Službene novine TPK", broj 7/98).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-266/98 od 15.12.1998.g.)

PRAVO OSIGURANJA

53.

Član 186. i 277. Zakona o obligacionim odnosima

Član 73. i 76. Zakona o osiguranju imovine i osoba

OSIGURAVAČ OD AUTOODGOVORNOSTI DUŽAN JE DA ISPLATI ZATEZNE KAMATE NA IZNOS NAKNADE ŠTETE PRETRPLJENE U NOVCU ZBOG OTKLANJANJA KVARA NA VOZILU, OD DANA KADA JE OŠTEĆENI ISPLATIO CIJENU POPRAVKA.

Iz obrazloženja:

Tuženo društvo za osiguranje tvrdi da je blagovremeno izvršilo isplatu naknade štete, pri čemu se poziva na član 98. svog Pravilnika o načinu rada na poslovima osiguranja motornih vozila, po kome se isplata od štete vrši u roku od 14 dana od dana utvrđivanja osnova i visine štete, a osnov se utvrđuje onog dana kada je pristigao posljednji dokaz. Navodi da je ovaj rok održao, jer mu je tužitelj tek poslije više požurivanja, sa zakašnjenjem dostavio pravosnažno rješenje sudije za prekršaje.

Iz odredaba člana 73. Zakona o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95 i 6/98), proizlazi da se vlasnik, odnosno korisnik motornog vozila osigurava od odgovornosti za štetu koju upotrebom vozila, nanese trećoj osobi, između ostalog, i zbog uništenja ili oštećenja stvari, a odredbama ovog člana, obim naknade štete nije ograničen. Obaveza društva za osiguranje od auto odgovornosti je ograničena jedino odredbama člana 76. navedenog zakona, tako što je propisano da ne može po jednom štetnom događaju biti veća od iznosa što ga na prijedlog Ureda za nadzor utvrdi Vlada Federacije, ako ugovorom o osiguranju nije utvrđen veći iznos. Iz ovih odredaba mora se zaključiti da osoba kojoj je nanesena šteta upotrebom motornog vozila osiguranika od autoodgovornosti može od društva za osiguranje zahtijevati, do limita obaveze društva, naknadu štete u obimu u kome bi je mogla zahtijevati od samog osiguranika, uključujući i zatezne kamate na tražbinu naknade štete, na koje oštećeni ima pravo po odredbama Zakona o obligacionim odnosima. Dakle, obavezni osiguranjem od autoodgovornosti obuhvaćena

je ne samo obaveza na naknadu štete osiguranika, u obimu glavne obaveze, već i sporednih, kao što su zatezne kamate i troškovi, što je vidljivo i iz okolnosti da se u slučajevima zakonom priznatog prava na regres cijele ili dijela plaćene naknade od strane društva za osiguranje, društvu nadoknađuje ne samo isplaćeni iznos naknade štete, već i isplaćene kamate i troškovi (član 78. stav 2, član 79. stav 3., član 82. stav 4., te član 83. stav 4. Zakona o osiguranju imovine i osoba).

Po odredbama člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima - ZOO, povjerilac ima pravo na zateznu kamatu po stopi utvrđenoj zakonom, kada dužnik zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze, dakle, od časa kada je novčana obaveza dospjela. Po odredbama člana 186. ZOO, obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete. Izuzetno od ovog pravila, u sudskoj praksi je općeprihvaćeno da tražbine naknade štete u slučaju kada je naknada određena po cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke (član 189. stav 2. ZOO) tako da obuhvata i povećanje cijene oštećene ili uništene stvari od časa nastanka štete do časa utvrđivanja, dopijeva za plaćanje u času utvrđivanja naknade štete.

Polazeći od ovih propisa i njihove interpretacije u sudskoj praksi, ovaj sud smatra da je prvostepeni sud osnovano dosudio zateznu kamatu na iznose naknade štete koja se sastoji od novčanih izdataka tužitelja učinjenih radi popravke oštećene stvari (svog vozila) od časa kada su ti izdaci učinjeni, pa je u tom dijelu potvrdio prvostepenu presudu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Pž-172/98 od 22.09.1998.g.)

54.

Članak 277. Zakona o obveznim odnosima

Članak 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i osoba

DRUŠTVA OSIGURANJA NISU DUŽNA PLAĆATI ZATEZNU KAMATU NA TRAŽBINE IZ UGOVORA O OSIGURANJU OD AUTOODGOVORNOSTI ZA PERIOD RATA, ODNOSNO NEPOSREDNE RATNE OPASNOSTI.

Iz obrazloženja:

Pogriješio je sud kada je za cijelokupno vrijeme zakašnjenja, naložio tuženiku plaćanje zatezne kamate, jer je to protivno članku 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/98), po kojoj se na

iznos naknade štete ne obračunava kamata za cijeli period rata, odnosno neposredne ratne opasnosti, pa je za vrijeme od 09.04.1992.g. do 24.12.1996.g. prvostupanjska presuda po članku 373. točka 4. Zakona o parničnom postupku preinačena u odluci o kamatama.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Gž-23/98 od 12.01.1999.g.)

NASLJEDNO PRAVO

55.

Član 86. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

ZAVJEŠTALAC JE ODREDBOM TESTAMENTA DA JE TESTAMENTARNI NASLJEDNIK DUŽAN DA DOŽIVOTNO POMAŽE NJEGA I NJEGOVU SUPRUGU POSTAVIO UVJET U TESTAMENTU U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 86. STAV 2. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU. POSLJEDICA NEIZVRŠENJA TOGA UVJETA (RASKIDNI UVJET) JE PRESTANAK PRAVNOG UČINKA TESTAMENTA IZUZEV UKOLIKO UVJET NIJE ISPUNJEN KRIVNJOM LICA U ČIJU KORIST JE ODREĐEN.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je suprug tužiteljice 14.09.1979. godine sačinio oporuku kojom je svoju imovinu ostavio tuženom, s tim da pomaže njega i njegovu suprugu-tužiteljicu do njihove smrti, te da tužiteljici ostavlja doživotno pravo uživanja na cjelokupnoj imovini, da je odmah nakon smrti ostavitelja 1982. godine, tužiteljica pokrenula ostavinski postupak u kojem je osporavala valjanost oporuke, smatrajući da je ostavitelj oporukom raspolagao njenom imovinom, da je u parnici na koju je upućena, odbijena sa zahtjevom. Utvrđeno je nadalje da je tuženi nakon smrti ostavitelja na sve moguće načine pokušavao da ispunji uslov iz testamenta tako što je nudio tužiteljici da je izdržava davanjem novca i hrane, da zajedno živi s njim i njegovom porodicom, da joj obrađuje zemlju i prihode njoj daje, ali da je tužiteljica bez ikakvog razloga odbijala da od njega primi bilo kakvu pomoć.

Polazeći od ovakvog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili.

Prema odredbi člana 86. stav 2. Zakona o nasljeđivanju, zavještalac može u pojedinim odredbama testamenta, postaviti uslove ili rokove. Zavještalac je odredbom testamenta da testamentarni nasljednik doživotno pomaže njega i njegovu ženu postavio uvjet u testamentu u skladu sa navedenom odredbom. Posljedica neizvršenja toga uvjeta je prestanak pravnog učinka testamenta, izuzev ukoliko uvjet nije ispunjen krivnjom lica u čiju korist je određen.

Kako je u konkretnom slučaju utvrđeno da uvjet iz oporuke nije izvršen zbog krivnje tužiteljice, jer je bezrazložno odbijala da je tuženi pomaže, nije prestao pravni učinak testamenta kako to pravilno ocjenjuju nižestepeni sudovi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-202/98 od 26.11.1998. g.)

STAMBENO PRAVO

56.

Član 31. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

OPRAVDAN JE RAZLOG ZA ISELJENJE KORISNIKA STANA (ZETA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA) KADA JE NJEGOV BRAK SA KĆERKOM NOSIOCA STANARSKOG PRAVA PRA-

VOSNAŽNO RAZVEDEN ILI JE FAKTIČKA BRAČNA ZAJEDNICA TRAJNO RASKINUTA, JER TO PREDSTAVLJA, OD STRANE NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, NEIZAZVANU NEMOGUĆNOST ZAJEDNIČKOG ŽIVOTA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA I KORISNIKA STANA, ČIJE SE ISELJENJE ZAHTIJEVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-129/98 od 17.09.1998. g.)

57.

Pravna pravila imovinskog prava (§ 585. i 974. OGZ)

UGOVOR NA OSNOVU KOJEG JE NOSILAC STANARSKOG PRAVA PREDAO TREĆEM LICU STAN NA PRIVREMENO KORIŠTENJE BEZ NAKNADE, PREDSTAVLJA UGOVOR O IZMOLJENOJ POSUDBI TZV. PREKARIJ, POD KOJIM SE PODRAZUMIJEVA DAVANJE STVARI NA BESPLATNO KORIŠTENJE DO OPOZIVA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužilac nosilac stanarskog prava na spornom stanu, da stan nije proglašen napuštenim, da je stan 1993. godine predao na korištenje tuženom bez naknade, da se tužilac nakon godinu dana počeo obraćati tuženom sa zahtjevom za iseljenje, te da tuženi odbija da to učini.

Polazeći od ovakvog utvrđenja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili pravna pravila imovinskog prava kada su udovoljili tuženom zahtjevu.

U konkretnom slučaju se ne radi o ugovoru o posluži na neodređeno vrijeme (§ 971 OGZ), kako rezonuje prvostepeni sud, niti o ugovoru o podstanarskom odnosu (član 54. ZSO), kako rezonuje drugostepeni sud, nego se radi o ugovoru o izmoljenoj posudbi tzv. prekariju (§ 585. i 974. OGZ-a), pod kojim se podrazumijeva ugovor kojim jedna strana daje drugoj određenu nepotrošnu stvar na besplatnu upotrebu do opoziva.

Kako tuženi po zahtjevu tužitelja istom nije predao stan, tužitelj zahtjev za njegovu iseljenje je osnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-25/99 od 24.03.1999. g.)

RADNO PRAVO

58.

Član 7. i 15. Uredbe sa zakonskom snagom o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti

RADNIKU UPUĆENOM NA ČEKANJE NE MOŽE PRESTATI RADNI ODNOS ZBOG NEOPRAVDANOG IZOSTAJANJA SA POSLA DUŽEM OD 20 DANA.

Iz obrazloženja:

Direktor tužene donio je rješenje o prestanku radnog odnosa tužiteljice, primjenom člana 15. Uredbe o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti i svoje odluke broj 104/95. Po članu 15 navedene Uredbe (potvrđene kao zakon Zakonom o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom "Službeni list RBiH" broj 13/94) radniku prestaje radni odnos ako je u toku izvršavanja radne obaveze neopravdano izostao sa posla duže od 20 radnih dana uzastopno. Uredbom o radnoj obavezi (potvrđena kao zakon) u članu 4. propisano je da se radna obaveza sastoji u izvršavanju poslova iz nadležnosti preduzeća. Prema tome, samo rad-

niku koji je raspoređen na poslove iz nadležnosti preduzeća i izvršava radnu obavezu u skladu sa aktom o ratnoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u preduzeću (član 4. i 7. Uredbe o radnoj obavezi) prestaje radni odnos po članu 15 navedene Uredbe. Po članu 7. Uredbe o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, radnik za čijim je radom privremeno prestala potreba zbog smanjenja obima posla za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti može se uputiti na čekanje, a najduže do prestanka ovih okolnosti. Radnik upućen na čekanje zbog smanjenja obima poslova ne smatra se radnikom koji izvršava radnu

obavezu u smislu člana 15. Uredbe o radnim odnosima.... odnosno čl. 4. i 7. Uredbe o radnoj obavezi, pa ne može u toku čekanja "izostajati sa posla", i po tom zakonskom osnovu ne može mu prestati radni odnos. Po rješenju tužene broj 302/94 od 13. 07. 1994. godine, koje je razmatrao i prvostepeni sud (ovim rješenjem navedeni su poimenice radnici upućeni na čekanje), radnici upućeni privremeno na čekanje dužni su radi evidentiranja javiti se jedanput mjesečno u preduzeće tuženog, a najkasnije do 10-og u mjesecu.

Tužiteljica je po osnovu navedenog rješenja bila privremeno upućena na čekanje, te je bila dužna izvršavati ovu obavezu. Time što se u vremenu navedenom u rješenju tužene tužiteljica nije javljala tuženom, povrijedila je tu radnu obavezu zbog koje je tužena mogla eventualno pokrenuti disciplinski postupak, radi utvrđivanja odgovornosti za ovu povredu. Zbog povrede ove obaveze, kako je to već izloženo, tužiteljici, kao radniku privremeno upućenom na čekanje ne može po sili zakona prestati radni odnos (primjenom člana 15. navedene Uredbe).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-191/98 od 21.12.1998.g.)

59.

Član 75. stav 2. tačka 3. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

NEOPRAVDANIM IZOSTANKOM SA POSLA NE SMATRA SE IZOSTAJANJE SA POSLA ZBOG DJELOVANJA UZROKA KOJE RADNIK NIJE MOGAO PREDVIDJETI ILI IZBJEĆI, ODNOSNO KOJI SU NASTALI IZVAN NJEGOVE VOLJE.

Iz obrazloženja:

Prestanak radnog odnosa bez saglasnosti radnika po osnovu iz člana 75. stav 2. tačka 3. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa, pretpostavlja da je na osnovu evidencije o prisustvu na radu radnika (koja se vodi u preduzeću) utvrđeno da radnik ne dolazi na posao, a da na uobičajeni način nije obavjestio preduzeće sa kojim je u radnom odnosu o razlozima nedolaska. Ukoliko radnik nije došao na posao zbog djestva uzroka koje nije mogao predvidjeti, ni izbjeći, odnosno koji su nastali izvan njegove volje kao što su elementarne nepogode, prekid saobraćajnih i drugih komunikacija i sl. izostanak sa posla ne bi se mogao smatrati neopravdanim. U vrijeme donošenja rješenja o prestanku radnog odnosa bila je proglašena neposredna ratna opasnost (Odlukom

o proglašenju neposredne ratne opasnosti "Službeni list RBiH", broj 1/92), a nešto kasnije i ratno stanje (Odluka o proglašenju ratnog stanja "Službeni list RBiH", broj 7/92), pa se uzroci nedolaska radnika na posao moraju vezati za ratno stanje i pri tome uzeti u obzir da li je radnik bio spriječen da dođe na posao iz ovih uzroka. Tužiteljica je, prema utvrđenju niže-stepenih sudova, imala prebivalište u I. Općje poznato, da su zbog ratnih djestava prekinute komunikacije sa ovim dijelom grada Sarajeva, tako da tužiteljica nije mogla dolaziti na posao. Izostajanje sa posla, u konkretnom slučaju, ne smatra se neopravdanim, pa nije bilo osnovna za prestanak radnog odnosa po osnovu iz člana 75. stav 2. tačka 3. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-257/98 od 11.02.1999.g.)

60.

Član 78. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

OBRAZLOŽENA ODLUKA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA MORA SE DOSTAVITI RADNIKU U PISMENOM OBLIKU, SA POUKOM O PRAVU NA PRIGOVOR.

Iz obrazloženja:

Po odredbama člana 78. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa, odluka o prestanku radnog odnosa i razlozi za donošenje te odluke moraju se dostaviti radniku u pismenom obliku, sa poukom o pravu na prigovor. Od dana dostavljanja odluke o prestanku radnog odnosa, u smislu člana 80. istog zakona, teku rok-

ovi za prethodnu zaštitu u preduzeću i rokovi za sudsku zaštitu. Prema utvrđenju prvostepenog suda tuženi je odlučio o prestanku radnog odnosa svojim rješenjem od 10.06.1997.godine (u toku parnice) a tužitelj je protiv tog rješenja podnio zahtjev za zaštitu, o kome nije odlučeno, pa su tim ostvareni i uvjeti za sudsku zaštitu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-211/98 od 28.01.1999.g.)

61.

Član 84. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa

SAMO OSOBA KOJA ISPUNJAVA OBJAVLJENE UVJETE IZ OGLASA, ODNOSNO KONKURSA MOŽE ZAHTIJEVATI DA SE PONIŠTI ODLUKA O IZBORU KANDIDATA, KOJI NIJE ISPUNJAVAO OBJAVLJENE UVJETE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tuženik objavio oglas radi zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vrijeme za 30 kandidata za poslove i radne zadatke "jamski kopač III stepena stručnosti" što odgovara propisanim uvjetima, iz općeg akta o organizaciji i uvjetima za obavljanje poslova i radnih zadataka kod tuženika, za poslove jamskog kopača, a da tužitelj ne ispunjava propisani uvjet u odnosu na stručnu spremu. Tužitelj ima internu kvalifikaciju KV kopača stečenu radom u Rudniku "R-Z" što ne odgovara III stepenu rudarske strukture kopača, koja se stiče na osnovu završene srednje rudarske škole, u kojoj se u skladu sa zakonom o srednjoj školi stječe stručnost III i IV stepena.

Na osnovu ovih utvrđenih činjenica, nižestepeni sudovi odbili su tužitelja sa zahtjevom da se poništi odluka o izboru kandidata za navedene poslove.

Revizija tužitelja odbijena je iz slijedećih razloga.

Svrha sudske zaštite osoba koje su sudjelovale u postupku oglasa, odnosno konkursa jeste da se osobama koje ispunjavaju sve propisane uvjete iz općeg akta i zakona, omogući izbor, ako je izabran kandidat koji ne ispunjava propisane uvjete. Kad kandidat ne ispunjava propisane uvjete, ne smatra se sudionikom oglasa koji može osnovano zahtijevati da se poništi odluka o izboru kandidata koji nije ispunjavao propisane uvjete.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Rev-16/99 od 11.02.1999.g.)

UPRAVNO PRAVO

62.

Članovi 11. i 221. Zakona o upravnom postupku

Član 9. stav 2. Zakona o upravnim sporovima

Član 26. st. 6. i 8. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

IZVJEŠTAJ O OBRAČUNU POREZA NA PROMET MOTORNIM VOZILA UVEZENIH ILI NABAVLJENIH U ZEMLJI, KOJI SASTAVLJA NADLEŽNA PORESKA UPRAVA U MJESTU PREBIVALIŠTA KUPCA, U CILJU UTVRĐIVANJA VISINE POREZA NIJE UPRAVNI AKT JER SE NJIME NE RJEŠAVA O OBAVEZI PLAĆANJA POREZA ODREĐENOG PORESKOG OBVEZNIKA NITI SE ODLUČUJE O NEKOJ DRUGOJ OBAVEZI ILI PRAVU U UPRAVNOJ STVARI, PA SE PROTIV TAKVOG IZVJEŠTAJA O OBRAČUNU POREZA NE MOŽE IZJAVITI ŽALBA NITI VODITI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Pravilan je zaključak tuženog da izvještaj o obračunu poreza koji sastavljaju poreske uprave u cilju utvrđivanja zakonskih obveza poreskih obveznika nije upravni akt u smislu odredbe člana 9. stav 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98), jer se obračunom poreza na promet proizvoda i usluga ne rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnoj osobi u kakvoj upravnoj stvari. Radi se o obavezi poreskih organa predviđenoj u odredbi člana 26. stav 6. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 25/97), prema kojoj poreska uprava u mjestu prebivališta građanina odnosno kupca obračunava porez na promet motornih vozila koja uvoze ili nabavljaju u zemlji pravna lica ili građani. Prema tome, obračunom poreza sastavljenim u smislu navedenog propisa, nadležna poreska uprava ne odlučuje o bilo kakvoj upravnoj stvari, odnosno o pravu ili obavezi građanina nego samo, prema propisanoj osnovici i stopi, obračunava visinu poreza za uvezeno motorno vozilo (čl. 15. i 16. st. 9. i 11. citiranog zakona). Citiranim zakonom nije propisano, da poreski obveznik može uložiti bilo

kakav prigovor protiv obračuna poreza kojeg je utvrdila poreska uprava. Poreski obveznik je dužan da plati porez na osnovu donesenog rješenja o plaćanju poreskih obaveza, a nakon izvršenog obračuna, s tim što je, odredbom člana 49. citiranog zakona, predviđeno pravo poreskog obveznika da traži povrat plaćenog poreza ako isti nije bio dužan uplatiti. Za povrat plaćenog poreza poreski obveznik podnosi zahtjev, nadležnoj poreskoj upravi, a ako mu plaćeni iznos na ime poreza ne bude vraćen u roku od 30 dana, ima pravo da zahtijeva i kamatu u smislu člana 32. stav 1. ovog zakona. Nadležni organ o pravu na povrat poreza odlučuje rješenjem (član 49. stav 8. citiranog Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga). Stoga je pravilna i uputa tuženog, u osporenom rješenju, data prvostepenom organu, da žalbu tužitelja, koju je podnio protiv izvještaja o obračunu poreza, budući da je tužitelj platio porez po obračunu, smatra zahtjevom za povrat poreza. Ovo tim prije, što je tužitelj u žalbi protiv obračuna naveo da traži povrat poreza odnosno oslobađanje od istog, budući da je oslobođen od plaćanja carine za uvezeno motorno vozilo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-365/97 od 19.11.1998.godine)

63.

Član 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku

PORESKI ORGAN UPRAVE U POSTUPKU RAZREZA I NAPLATE POREZA NA PROMET ZA UVEZENO MOTORNO VOZILO, PO PITANJU DA LI JE UVOZNIK OSLOBOĐEN OBAVEZE PLAĆANJA CARINE, VEZAN JE PRAVOMOĆNIM RJEŠENJEM NADLEŽNOG CARINSKOG ORGANA.

IZ obrazloženja:

Organi uprave su tužioca obavezali da plati porez na promet za putničko motorno vozilo (marke VW, tip Pasat diesel), koje je uvezao po UCD broj 3117 od 24.9.1996.godine, smatrajući da se tužilac ne može koristiti povlasticom iz člana 2. Zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/96), kojom su dopunjene odredbe člana 27. dodavanjem iza tačke 14) novih tač. 15, 16, i 17, te tačkom 16. propisano oslobađanje plaćanja carine pripadnika OS Federacije BiH pod određenim uslovima na uvezene proizvode (zbog čega ne bi bio dužan ni da plati p/p u skladu sa odredbama člana 19. tačka 3. Zakona o p/p proizvoda i usluga) iz razloga što je ZID CZ stupio na snagu 2.10.1996.godine, odnosno nakon što je tužilac uvezao motorno vozilo, te što ne ispunjava ni uslove iz člana 19. tačka 10. Zakona o p/p proizvoda i usluga da kao invalidno lice sa tjelesnim oštećenjem od najmanje 80% (tjelesno oštećenje tužioca iznosi 70%) uveze specijalno putničko vozilo bez plaćanja poreza na promet.

Ovakav pravni stav organa uprave bio bi pravilan samo pod pretpostavkom da tužilac kao uvoznik nije rješenjem nadležnog organa bio oslobođen od plaćanja carine i da su poreski upravni organi u postupku razreza i naplate poreza na promet odlučivali o njegovoj obaveznoj plaćanju carine za uvezeno vozilo kao o prethodnom pitanju u smislu člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98). Međutim,

tužilac je u toku prvostepenog i drugostepenog postupka tvrdio da je od strane nadležnog carinskog organa oslobođen plaćanja carine na predmetno uvezeno motorno vozilo, što ponavlja i u tužbi, a na koju okolnost je u spis priloženo rješenje carinarnice S. broj UP-3061/96 od 4.10.1996.godine kojim se potkrepljuju njegovi navodi, ali poreski upravni organi nisu izvršili uvid u to rješenje niti cijenili osnovanost činjeničnih navoda tužioca da je oslobođen obaveze plaćanja carine i da treba biti oslobođen i obaveze plaćanja p/p.

Po ocjeni ovog suda prednji činjenični navodi tužioca su pravno relevantni za donošenje zakonite odluke u ovoj upravnoj stvari. Ako se radi o pravosnažnom rješenju nadležnih carinskih organa (rješenje od 4.10.1996.godine doneseno u korist tužioca pa bi normalno bilo da ga nije pobijao žalbom i da je pravosnažno), onda ono vezuje poreske organe uprave u postupku razreza i naplate p/p po pitanju da li je uvoznik oslobođen od plaćanja carine za uvezeno motorno vozilo sve dok ne bi bilo stavljeno van snage (poništeno ili preinačeno na štetu tužioca) vanrednim pravnim sredstvima, pa poreski organi o tom pitanju ne mogu raspravljati kao o prethodnom pitanju, jer bi to bilo suprotno odredbama člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku, nego isto prihvatiti onako kako je o njemu odlučio nadležni organ pravosnažnim rješenjem, te zavisno od toga odlučiti o obaveznoj uvoznika - tužioca da plati ili ne plati p/p motornog vozila.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-81/98 od 1.4.1999.g.

64.

Članovi 204. do 212. Zakona o upravnom postupku

Član 27. Zakona o upravnim sporovima

NEPOTPUNO OZNAČENI ILI NEOZNAČENI BROJ PRVOSTEPENOG RJEŠENJA NE PREDSTAVLJA NEDOSTATAK U OBLIKU I SASTAVNIM DIJELOVIMA PISMENOG RJEŠENJA KOJI SPRIJEČAVA UTVRĐIVANJE IDENTITETA RJEŠENJA I OCJENU NJEGOVE ZAKONITOSTI SA ASPEKTA MERITORNOG RJEŠAVANJA PREDMETNE UPRAVNE STVARI, PA TAKAV NEDOSTATAK NIJE BITAN I NE MOŽE IMATI ZA POSLJEDICU PONIŠTENJE RJEŠENJA.

IZ obrazloženja:

Prvi tužbeni prigovor da su rješenja upravnih organa nezakonita zbog toga što prvostepeno rješenje ima nepotpuno označen broj i da ih zbog navedenog nedostatka treba poništiti, nije osnovan. Odredbama člana 206. stav 3. preuzetog Zakona o opštem upravnom pos-

tupku propisana je struktura pismenog rješenja i nabrojani dijelovi iz kojih se ono sastoji (sada član 204. stav 3. Zakona o upravnom postupku "Službene novine Federacije BiH" broj 2/98), a među koje spada i naziv organa-donosioca rješenja sa brojem i datumom rješenja. Kod

nesporne činjenice da prvostepeno rješenje sadrži sve sastavne dijelove koje takvo rješenje mora sadržavati u smislu naprijed citiranih zakonskih propisa, pa i broj rješenja koji doduše nije potpun, ne može se prihvatiti da se zbog te činjenice radi o bitnom nedostatku koji sprječava ocjenu njegove zakonitosti sa aspekta meritornog rješavanja upravnog spora zbog navedenog formalnog nedostatka. Taj nedostatak ne dovodi u pitanje naziv organa koji je donosilac prvostepenog rješenja i identitet tog rješenja kojim je odlučeno o zakonskoj obavezi tužioca da plati porez na dobit preduzeća za 1996. godinu i mjesečnu akontaciju tog poreza za 1997. godinu, pa obzirom da sadrži sve ostale dijelove koje po zakonu mora imati pisмено rješenje, nema smetnje da sud izvrši

ocjenu zakonitosti osporenog akta sa aspekta da li je njime meritorno rješena na zakonit način predmetna upravna stvar. Prema odredbama člana 31. preuzetog Zakona o upravnim sporovima (sada član 27. ZUS "Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) samo ako osporeni upravni akt sadrži bitne nedostatke u obliku i sastavnim dijelovima pismenog rješenja (čl.206. do 214. preuzetog ZUP, odnosno čl.204. do 212. sadašnjeg ZUP) koji sprečavaju ocjenu njegove zakonitosti u odnosu na meritorno rješavanje upravne stvari, sud akt sa takvim nedostatkom može poništiti ne ulazeći u meritorno rješavanje upravnog spora što u konkretnom predmetu nije slučaj, pa tužbeni prigovor u tom pravcu nije osnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-44/98 od 17.2.1999. godine)

65.

Članovi 220. i 222. Zakona o opštem upravnom postupku

PROTIV ZAKLJUČKA ORGANA KOJI VODI POSTUPAK O ODREĐIVANJU UVIĐAJA NA LICU MJESTA NE MOŽE SE IZJAVITI ŽALBA NITI VODITI UPRAVNI SPOR, JER SE RADI O ZAKLJUČKU KOJI SPADA U DOMEN UPRAVLJANJA POSTUPKOM I KOJIM SE NE ODLUČUJE O PRAVIMA, OBAVEZAMA ILI PRAVNIM INTERESIMA UČESNIKA U POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 220. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku (sada član 218. Zakona o upravnom postupku "Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) zaključkom se odlučuje, po pravilu, o pitanjima koja se tiču upravljanja postupkom, kao i o pitanjima koja se ne rješavaju rješenjem. Protiv zaključka može se izjaviti posebna žalba (a zatim i pokrenuti upravni spor) samo kada je to zakonom izričito predviđeno-član 222. stav 1. preuzetog ZUP-a (sada član 220. stav 1. ZUP-a), a to su oni zaključci kojim se neposredno utiče na prava obaveze ili zakonom zaštićene pravne interese pojedinih subjekata. U konkretnom slučaju tužilac tužbom osporava konačni zaključak kojim je u postupku eksproprijacije određen uviđaj na mjestu gdje se nalaze nekretnine koje su predmet eksproprijacije, dakle određuje izvođenje jednog dokaznog sredstva,

kojim bi se, uz ostale dokaze, utvrdilo pravo činjenično stanje i materijalna istina-čl. 194. do 198. preuzetog ZUP-a (sada čl. 192. do 196. ZUP-a). To je zaključak o izvršenju jedne radnje u postupku, čije izvođenje je voditelj postupka ocijenio neophodnim, s obzirom na predmet upravnog postupka i spada u domen upravljanja postupkom. Takvim zaključkom nikada se ne odlučuje o pravima, obavezama ili pravnim interesima učesnika u postupku niti neposredno (pa ni posredno) utiče na njegova prava, obaveze ili zakonom zaštićene pravne interese i protiv njih se ne može izjaviti ni posebna žalba, niti voditi poseban upravni spor. Protiv takvih zaključaka ni preuzeti Zakon o opštem upravnom postupku (a ni Zakon o upravnom postupku) ne predviđa mogućnost izjavljivanja posebne žalbe.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-324/98 od 7.1.1999. godine)

66.

Član 246. tačka 4. Zakona o upravnom postupku

NE POSTOJI OSNOV ZA OBNOVU UPRAVNOG POSTUPKA OKONČANOG KONAČNIM RJEŠENJEM IZ RAZLOGA PREDVIĐENOG U ČLANU 246. TAČKA 4. ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU AKO ORGAN SVOJE RJEŠENJE NIJE ZASNOVAO NA PODLOZI NEISTINITIH NAVODA STRANKE.

Il obrazloženja:

U odredbama člana 249. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku (sada član 246. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) navedeni su razlozi iz kojih se može obnoviti postupak okončan rješenjem protiv koga nema redovnog pravnog sredstva u upravnom postupku (konačno rješenje), a jedan od takvih razloga je i slučaj ako je rješenje povoljno za stranku doneseno na osnovu neistinitih navoda stranke, kojimaje organ koji je vodio postupak bio doveden u zabludu (tačka 4. navedenog člana). Za obnovu postupka na osnovu ove tačke člana 249. dakle, potrebno je da kumulativno budu ispunjeni uslovi i to ne samo o tome da su navodi stranke dati u postupku neistiniti i da je stranka to znala i postupala u namjeri stvaranja zablude kod organa koji vodi postupak, te da se radi o rješenju povoljnom za stranku, nego, uz ove uslove, i to da je organ donio rješenje na podlozi takvih neistinitih navoda stranke. Samo uz kumulativno ispunjenje svih ovih uslova, kada se radi o razlozima obnove iz navedene tačke člana 249. ZUP-a, postupak okončan donošenjem konačnog rješenja se može obnoviti (obnovu postupka može po službenoj dužnosti pokrenuti i organ koji je donio rješenje kojim je postupak okončan član 250. stav 1. preuzetog ZUP-a, sada član 247. stav 1. ZUP-a), a zatim na podlozi podataka pribavljenih u ranijem i obnovljenom postupku donosi se novo rješenje o upravnoj stvari (član 258. preuzetog ZUP-a, sada član 255. ZUP-a).

Tuženi je osporenim rješenjem obnovio postupak okončan rješenjem istog organa kojim je tužiteljica primljena u državljanstvo R BiH i to rješenje poništio odbijajući i njen zahtjev za promjenu prezimena u dispozitivu tog rješenja, jer je, kako to proizilazi iz obrazloženja osporenog rješenja, nakon obavljenih provjera, utvrdio da je tužiteljica, prilikom davanja izjave o identitetu u prostorijama GK R BiH u S. dana 18. 8. 1994. godine, u prisustvu dva svjedoka, navela da se zove L.L. da je rođ. 6. 2. 1961. godine na I. gdje ima i prebivalište, te da joj je djevojačko prezime B. a uvidom u njenu ličnu kartu je utvrđeno da se preziva Lj., a lična karta joj je izdata u U.C.G., gdje je i rođena.

Sud nalazi da su osporenim rješenjem povrijeđena pravila upravnog postupka odredaba ZUP-a, koje su naprijed citirane, što je bilo od uticaja na rješavanje ove upravne stvari, čime je povrijeđen zakon na štetu tužiteljice. Naime, iz podataka spisa upravnog predmeta proizilazi da je tužiteljica dana 18. 8. 1994.

godine zaista dala izjavu o svom identitetu pred GK R BiH S. sa onakvim podacima kako se to u osporenom rješenju navodi, ali rješenje o njenom prijemu u državljanstvo R BiH od 24. 5. 1995. godine nije doneseno na osnovu tih podataka, koji su zaista neistiniti, nego na osnovu podataka iz njenog zahtjeva za prijem u državljanstvo od 13. 5. 1995. godine, u kojem je tužiteljica navela da je rođena 6. 2. 1961. godine u U.C.G. Istina, u tom zahtjevu ona je navela da joj je prezime M. (što je njeno djevojačko prezime), a ne Lj. (što je prezime njenog muža N.) koje je ona vjenčanjem s njim uzela, ali je isto tako navela da je razvedena, što bi izgledalo vjerovatno, jer je uz tužbu priložila izvod iz matične knjige vjenčanih SR J. R.C.G., O. U. od 7.9.1995.godine iz kojeg se vidi da je brak između Lj. N. i M.L. razveden pravosnažno presudom Osnovnog suda u C.broj P-27/95 od 25. 2. 1995. godine.

Iz izloženog slijedi da rješenje o prijemu tužiteljice u državljanstvo R BiH nije doneseno na osnovu onih podataka koji se navode u osporenom rješenju, nego na osnovu podataka iz zahtjeva za prijem u državljanstvo od 13. 5. 1995. godine, što se može zaključiti upoređivanjem ovih podataka i dispozitiva tog rješenja, te da se ni njeno navođenje u zahtjevu za prijem u državljanstvo da se preziva M., koje je njeno djevojačko prezime, i to u vrijeme kada je njen brak sa Lj.N. već bio pravosnažno razveden, ne bi moglo smatrati davanjem netačnih (nego eventualno nepotpunih) podataka o identitetu (u spisima predmeta nema podataka o tome da li je tužiteljica nakon razvoda braka ponovo uzela svoje djevojačko prezime M.), a opravdano se postavlja i pitanje da li bi tuženi organ, samo zbog toga obnovio postupak i rješenje o prijemu u državljanstvo R BiH poništio, a odbio njen zahtjev da se u tom rješenju promijeni prezime.

Polazeći od naprijed izloženog, sud smatra da u konkretnom slučaju nisu bili ispunjeni uslovi za primjenu čl. 249. i 258. preuzetog ZUP-a, pa je, uvažanjem tužbe, poništio osporeno rješenje na osnovu člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, te predmet vratio nadležnom organu na ponovno rješavanje, s tim da taj organ, imajući u vidu navedene primjedbe suda, ponovo ocijeni da li ima ili nema osnova za obnovu postupka i donošenje novog rješenja u ovoj stvari, te na koji način riješiti novi tužiteljičin zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-168/97 od 4.11.1998.godine)

67.

Član 6. Zakona o upravnim sporovima

Član 13. tačka 3. Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NIJE STVARNO NADLEŽAN ZA RJEŠAVANJE UPRAVNOG SPORA PO TUŽBI PROTIV RJEŠENJA OPĆINSKOG VIJEĆA NEGO MJESNO NADLEŽNI KANTONALNI SUD.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 13. tačka 3. Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95, 9/96) propisano je da Vrhovni sud Federacije BiH odlučuje samo o zakonitosti konačnih upravnih akata državnih tijela Federacije, ako federalnim zakonom nije drukčije određeno.

Članom 6. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) propisano je da o zakonitosti konačnih upravnih akata federalnih organa uprave i federalnih ustanova, drugih federalnih institucija i institucija koje imaju javna ovlaštenja, a koje su osnovane federalnim zakonom odlučuje Vrhovni sud Federacije, dok je odredbom stava 2. člana 6. navedenog zakona između ostalog, propisano da o tužbama protiv konačnih upravnih akata gradonačelnika i gradskih i općinskih službi za upravu, kao i institucija koje imaju javne ovlasti na području

općine, odnosno grada, odlučuje najviši sud kantona-županije.

Kako je u ovom slučaju tuženi Općinsko vijeće O. T., obzirom na naprijed navedeni član 6. stav 2. ZUS-a, za rješavanje u ovoj upravnoj stvari nije stvarno nadležan Vrhovni sud Federacije BiH, već Kantonalni sud Z., koji je i mjesno nadležan za postupanje po tužbi tužitelja.

Zbog svega iznesenog, sud je primjenom odredaba člana 17. stav 1. i člana 282. stav 2. preuzetog Zakona o parničnom postupku, koje se shodno primjenjuju na osnovu člana 60. ZUS-a, oglasio se stvarno nenadležnim za postupanje u ovoj upravnoj stvari.

Kako sud po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost, to je ovaj sud odlučio kao u dispozitivu ne upuštajući se u ocjenu da li je osporeni akt tuženog upravni akt ili akt raspolaganja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-406/97 od 10.9.1998.godine)

68.

Član 20. stav 1., 41., 42. st. 3. i 4. i 60. Zakona o upravnim sporovima

ŽALBU STRANAKA IZJAVLJENU PROTIV ODLUKE NAJVIŠEG SUDA KANTONA-ŽUPANIJE DONESENE U UPRAVNOM SPORU, KOJOM JE UVAŽAVANJEM TUŽBE OSPORENI KONAČNI AKT PONIŠTEN I PREDMET VRAĆEN NADLEŽNOM UPRAVNOM ORGANU NA PONOVNO RJEŠAVANJE, TREBA ODBACITI KAO NEDOZVOLJENU ZBOG NEDOSTATKA PRAVNOG INTERESA STRANAKA ZA NJENO PODNOŠENJE.

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom prvostepenog suda poništen je konačni upravni akt tuženog (rješenje od 24. 08. 1997. godine) i predmet vraćen tuženom na ponovno rješavanje, što proizilazi iz obrazloženja te presude. Poništenim konačnim aktom je bilo u postupku revizije ukinuto rješenje prvostepenog organa od 17. 06. 1996. godine i tužilac odbijen sa zahtjevom za priznavanje svojstva ratnog vojnog invalida, a time i prava koja mu po tom osnovu pripadaju. Tuženi kao žalilac smatra da je osporeni upravni akt donesen na osnovu pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i uz pravilnu primjenu materijalnog prava, te da prvostepenom presudom nije trebalo uvažiti tužbu tužioca i poništiti ga kao nezakonit, iz razloga koje je istakao u žalbi izjavljenoj protiv te presude.

Po ocjeni ovog suda žalba protiv pobijane presude nije dozvoljena.

Odredbama člana 41. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) propisano je da se protiv odluke najvišeg suda kantona-županije donesene u upravnom sporu može izjaviti žalba ako je odluka suda zasnovana na federalnom zakonu ili drugom federalnom propisu ili ako su povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku koji su mogla biti od uticaja na rješenje stvari. Iz ovakve formulacije prava stranaka da žalbom pobijaju odluke najvišeg suda kantona-županije donesene u upravnom sporu proizilazi da se svaka odluka toga suda može žalbom pobijati ako je njome pogrešno primijenjen federalni materijalni zakon ili drugi federalni materijalni propis, ili su povrijeđena prava federalnog zakona o postupku, pogotovo što nijednom drugom odredbom tog zakona nije predviđen izuzetak po kojem se protiv neke odluke toga suda pod navedenim uslovima ne bi mogla

izjaviti žalba. Prema tome, u pravilu, protiv svake odluke najvišeg suda kantona-županije može se izjaviti žalba, s tim što žalbu koja je u smislu člana 42. stav 3. Zakona o upravnim sporovima, nedozvoljena ili neblagovremena ili izjavljena od neovlaštene osobe, treba odbaciti rješanjem sud protiv čije je odluke izjavljena, a ako on propusti da tako postupi žalbu je dužan da odbaci Vrhovni sud Federacije po stavu 4. istog člana.

Zakon o upravnim sporovima nijednom svojom odredbom nije propisao uslove o tome kada će se žalba izjavljena protiv odluke najvišeg suda kantona-županije smatrati nedozvoljenom, pa se po ovom pitanju, na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovima, shodno primjenjuju odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parničnog postupak. Prema odredbama člana 340. stav 3. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98) žalba je nedozvoljena ako ju je podnijela osoba koja nije ovlaštena za njeno podnošenje (ovo je po članu 42. stav 3. ZUS samostalan i poseban osnov za odbacivanje žalbe kao izjavljene od neovlaštene osobe po odredbama tog zakona, pa ne dolazi u obzir shodna primjena ovog dijela odredaba parničnog postupka za odbacivanje žalbe kao nedozvoljene), ili osoba koja se odrekla ili je odustala od žalbe, ili ako osoba koja je podnijela žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe. U konkretnom upravnom sporu stranka se nije odrekla od prava na žalbu niti odustala od već izjavljene žalbe, pa ostaje da se razmotri pitanje da li prema shodnoj primjeni citiranog propisa ima pravni interes za izjavljivanje-podnošenje žalbe.

U parničnom postupku sud odlučuje o osnovanosti ili neosnovanosti zahtjeva postavljenog u tužbi ili protivtužbi ili potraživanju koje tuženi istakne prigovorom radi prebijanja. Protiv odluka sudova (presuda ili rješenja) donesenih u tom postupku kojima se usvaja ili odbija zahtjev strankama je dozvoljeno izjavljivanje redovnih i vanrednih pravnih sredstava u skladu sa odredbama Zakona o parničnom postupku, ali protiv rješenja suda donesenih po redovnim ili vanrednim pravnim sredstvima kojima se ta pravna sredstva uvažavaju, ukida pobijana odluka i predmet vraća prvostepenom ili drugostepenom sudu na ponovno suđenje po zakonu, nijednom odredbom pomenutog zakona nije dato strankama pravo izjavljivanja redovnog ili vanrednog pravnog sredstva u cilju pobijanja takvog rješenja. To je i normalno kada se ima u vidu da je sud dužan da potpuno i istinito utvrdi sve sporne činjenice i donese zakonitu odluku o postavljenom zahtjevu stranaka (pravilnom primjenom materijalnog zakona i bez povreda odredaba procesnog zakona), što je i u interesu stranaka o čijim pravima i obavezama se

odlučuje u parničnom postuku, pa se ne može prihvatiti da stranke imaju procesno-pravni interes da redovnim ili vanrednim pravnim sredstvima pobijaju rješenje suda kojim je u parničnom postupku ukinuta nezakonita odluka suda i predmet vraćen nadležnom sudu na ponovno zakonito rješavanje.

U upravnom postupku se rješava u upravnim stvarima o pravima, obavezama ili pravnim interesima građana, pravnih lica i drugih stranaka, a protiv konačnih odluka organa uprave može se pokrenuti i voditi upravni spor kod nadležnog suda (uz izuzetak u slučaju nedonošenja upravnog akta) u kojem se ispituje zakonitost osporenog upravnog akta. Upravni spor se pokreće tužbom (član 20. stav 1. ZUS), pa kada nadležni sud nađe da je tužba osnovana i njenim usvajanjem poništi osporeni upravni akt kao nezakonit i predmet vrati nadležnom upravnom organu na ponovno rješavanje zahtjeva stranke, postavljenog u upravnom postupku, u skladu sa zakonom, koja pravna situacija odgovara onoj u parničnom postupku kada sud po redovnom (žalbi) ili vanrednom pravnom sredstvu rješanjem ukinu odluku suda (presudu ili rješenje) i predmet vrati nadležnom sudu na ponovno suđenje, postavlja se pitanje da li se shodnom primjenom odredaba člana 340. stav 3. Zakona o parničnom postupku žalba stranke izjavljena protiv takve presude kantonalnog suda treba smatrati nedozvoljenom zbog nedostatka pravnog interesa njenog podnosioca.

Presudom donesenom u upravnom sporu kontroliše se zakonitost rada upravnih organa i kada se takvom presudom osporeni upravni akt poništava (istom nije odlučeno o upravnoj stvari koja je bila predmet rješavanja u upravnom postupku) i predmet vraća nadležnom organu uprave sa ciljem da zakonito riješi zahtjev stranke postavljen u upravnom postupku (na osnovu pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, pravilnom primjenom materijalnog zakona i bez povrede odredaba procesnog zakona), mora se zaključiti da strankama nedostaje procesno-pravni interes da žalbom kao redovnim pravnim sredstvom pobijaju navedenu presudu i na taj način doprinesu nezakonitom rješavanju upravne stvari, iz istih razloga zbog kojih se u sličnoj pravnoj situaciji u parničnom postupku rješenje suda kojim se po žalbi ili vanrednom pravnom sredstvu ukida odluka suda i predmet vraća nadležnom sudu na ponovno suđenje ne može pobijati, a koji su naprijed izloženi.

Zbog toga je ovaj sud, primjenom člana 42. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu rješenja, ne upuštajući se u ocjenu osnovanosti ili neosnovanosti žalbenih navoda, koja će biti predmet daljeg upravnog postupka, a eventualno i upravnog spora.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj UŽ-50/99 od 7.5.1999. godine)

Zakon o prestanku važenja Zakona o neprimjenjivanju Zakona o upravnim sporovima

ROK ZA PODNOŠENJE TUŽBE OD 30 DANA ZA PODNOSIOCE KOJI SU TUŽBU PODNIJELI PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O NEPRIMJENJIVANJU ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, POČINJE TEČI OD DANA STUPANJA NA SNAGU TOG ZAKONA (2.9.1995. GODINE) I ISTIČE PROTEKOM ROKA OD 30 DANA.

Iz obrazloženja:

Zakon o neprimjenjivanju Zakona o upravnim sporovima, koji je preuzet kao republički zakon, za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja ("Službeni list R BiH", br. 6/92 i 13/94), kojim je u članu 1. bilo propisano da se Zakon o upravnim sporovima, koji je preuzet kao republički zakon Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju Zakona o upravnim sporovima ("Službeni list R BiH", broj 2792) neće primjenjivati za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja, osim odredaba koje se odnose na upravne stvari u kojima žalba nije dopuštena ili nadležni organ po zahtjevu ili žalbi stranke nije donio odgovarajući akt, a u članu 2. da rokovi predviđeni u Zakonu o upravnim sporovima prestaju teći za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja, prestao je da važi stupanjem na snagu Zakona o prestanku

važenja Zakona o neprimjenjivanju Zakona o upravnim sporovima ("Službeni list R BiH", broj 33/95), a ovaj zakon je stupio na snagu narednog dana od dana objavljivanja tj. dana 2.9.1995.godine.

Prema tome, rok za podnošenje tužbe, koji iznosi 30 dana od dana dostavljanja upravnog akta stranci koja je podnosi (član 24. stav 1. preuzetog Zakona o upravnim sporovima, sada član 20. stav 2. Zakona o upravnim sporovima - "Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) za sve podnosioc tužbe, koji su tužbu podnijeli prije stupanja na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o neprimjenjivanju Zakona o upravnim sporovima, počinje teći od dana stupanja na snagu tog zakona (2.9.1995.godine) i ističe protekom roka od 30 dana tj. 3.10. 1995. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl-8/97 od 9.12.1998.godine.)

70.

Član 60. Zakona o upravnim sporovima

Član 60. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Član 13. tačka 5. Zakona o Vrhovnom sudu Federacije BiH

OKOLNOST DA JE JEDAN OD TUŽILACA U UPRAVNOM SPORU SUDAC SUDA KOJI BI BIO STVARNO I MJESNO NADLEŽAN DA POSTUPA PO TUŽBI I RIJEŠI UPRAVNI SPOR, PREDSTAVLJA VAŽAN I OPRAVDAN RAZLOG ZA ODREĐIVANJE DRUGOG STVARNO NADLEŽNOG SUDA ZA POSTUPANJE U TOM PREDMETU.

Iz obrazloženja:

Ordreom člana 60. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98-stupio na snagu 11. 11. 1998. godine), koje su shodno primjenjuju na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovim ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98) budući da taj zakon ne sadrži odredbe o prenošenju mjesne nadležnosti, propisano je da Vrhovni sud Federacije može, na prijedlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupka stvarno nadležan sud u drugom kantonu, ako je očito da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako za to postoje drugi važni razlozi, a odredbama člana 13. tačka 5. Zakona o Vrhovnom sudu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95, 4/95 i 9/96) dato je u nadležnost Vrhovnom sudu Federacije BiH da odlučuje o prenošenju

mjesne mjerodavnosti (nadležnosti) sa jednog kantonalnog suda na drugi kantonalni sud.

Iz sadržaja odredaba člana 60. stav 2. Zakona o parničnom postupku slijedi da se delegacija drugog stvarno nadležnog suda za postupanje u pojedinom predmetu određuje ne samo onda kada za to postoje razlozi cjelishodnosti i procesne ekonomije, nego i u slučaju postojanja drugih važnih razloga, što se cijeni u svakom konkretnom slučaju. Okolnost da je u ovom slučaju jedan od tužilaca (M.S.) sudac Kantonalnog suda u T. koji sud bi bio stvarno i mjesno nadležan da postupka po tužbi i riješi upravni spor, predstavlja važan i opravdan razlog koji imaju u vidu odredbe člana 60. stav 2. Zakona o parničnom postupku, pa je zato ovaj sud, shodnom primjenom odredaba tog člana, te člana 13. tačka 5. Zakona o Vrhovnom

sudu Federacije BiH, za postupanje u ovom predmetu odredio Kantonalni sud u Z.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Ur-17/98 od 2.12.1998.godine)

71.

Članovi 21., 242., 245., 249. stav 1. tač. 2. i 251. Carinskog zakona

KAD PODNOSILAC UVOZNO - CARINSKE DEKLARACIJE PROPUSTI DA PRIJE PODIZANJA ROBE ISPOD CARINSKOG NADZORA PRIGOVORI NA NALAZ CARINARNICE O KONAČNIM PODACIMA O KVALITETU UVEZENE ROBE I NJENOJ ISPRAVNOSTI, NE MOŽE VIŠE OSPORAVATI TE ČINJENICE, PA SE U TAKVOM SLUČAJU NALAZ CARINARNICE U POGLEDU NAVEDENIH I OSTALIH PODATAKA KOJE SADRŽI, SMATRA VJERODOSTOJNOM ISPRAVOM.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su utvrdili da je tužilac po UCD broj 2886 od 26.6.1995. godine uvezao i ocarinirao robu iz tar. br. 2202.90 CT-pepsi cola i 7-up u vrijednosti od 17.344,80 DEM, za koju je na ime carine i drugih uvoznih pristojbi uplatio iznosa od 10.780,90 DEM. Od ove uplate, rješenjem prvostepenog organa broj UP-1464/95 od 11.8.1995. godine tužiocu je, prema daljnjem utvrđenju upravnih organa, odobren povrat iznosa od 1.601,85 DEM na ime carine i drugih uvoznih pristojbi za 4.752 komada limenki pepsi cole i 4.488 komada limenki 7-up jer je ova količina uvezene robe, uslijed neispravnosti utvrđene inspekcijskim pregledom, uništena. Tužiočev zahtjev za povrat preostalog dijela uplaćene carine i drugih uvoznih pristojbi, za cijelu preostalu količinu uvezene robe organi uprave su odbili smatrajući da za to nisu ispunjeni propisani uslovi iz člana 249. stav 1. tačka 2. i 251. Carinskog zakona, a zbog toga što su utvrdili da su podaci o robi unijeti u UCD, bili u potpunosti usklađeni sa istim podacima iz isprava podnijetih uz deklaraciju i da su odgovarali stvarnom stanju robe, što je potvrđeno na UCD, čime su potvrđeni kao konačni i podaci o robi i o obračunu carine, sa čime se tužilac, kao podnositelj deklaracije, u potpunosti suglasio i nije stavio prigovor u smislu člana 242. Carinskog zakona dok se roba nalazila pod carinskim nadzorom.

Ovakva odluka organa uprave je pravilna i zakonita, jer se zasniva na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava-odredaba koje su pobliže navedene u rješenjima upravnih organa. Tužilac ni u tužbi ne osporava da je robu podigao ispod carinskog nadzora prigovarajući samo neispravnosti dijela uvezene robe, što je i prvostepeni organ uočio i utvrdio i odobrio tuženom za taj dio robe povrat ocarinjenog dijela uplaćene carine i drugih uvoznih pristojbi, a da je zahtjev za povrat preostalog uplaćenog iznosa zbog neispravnosti i preostalog dijela pošiljke koju je uvezao, podnio nakon podizanja robe ispod carinskog nadzora (ovaj zahtjev tužilac je podnio 29.1. 1996. godine), a da se nije u roku - dok se roba nalazila pod carinskim

nadzorom, koristio prigovorom i pravom koje je imao po članu 242. Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/95, 9/96, 12/96 i dr.). Na taj način tužilac se sam doveo u situaciju da se više ne može koristiti prigovorom na nalaz Carinarnice, između ostalog i na kvalitet uvezene robe ili na njenu neispravnost i mogućnošću ponovnog komisijiskog pregleda, jer se to nakon podizanja ispod carinskog nadzora ni po zakonu, a ni objektivno više ne može učiniti. To je u skladu i sa odredbama člana 21. istog zakona, prema kojem prestaje obaveza plaćanja carine u slučaju kada se roba uništi prilikom uvoza (kao i kada se izvozi ili šalje) ali samo dok se ta roba nalazi pod carinskim nadzorom.

Suprotno shvatanju tužioca, u ovom slučaju se ne mogu primijeniti odredbe člana 245. Carinskog zakona, kojim su propisani uslovi pod kojim se, između ostalog, utvrđuje i kvalitet robe kada ga nije moguće odmah utvrditi, odnosno neupotrebljivost robe na koju se neće platiti carina (st. 8. i 9. tog člana), jer se te odredbe odnose samo na slučajeve kada je izvršen privremeni obračun i to na osnovu privremenih podataka, a u predmetnom slučaju je utvrđeno da se radi o konačnim podacima i konačnom obračunu koji su utvrđeni, odnosno obračun izvršen nakon utvrđenja stanja robe dok se nalazila pod carinskim nadzorom i donošenja rješenja o odobrenju povrata dijela carine i ostalih carinskih pristojbi srazmjerno uništenom dijelu robe za koju je utvrđeno da je neupotrebljiva, što je sve pobliže navedeno u prvostepenom rješenju, koje je tuženi ocijenio kao zakonito. Uostalom, odredbama člana 245. CZ propisani su rokovi u kojim carinski obveznik mora podnijeti Carinarnici isprave o činjenicama kojim se dokazuje stanje robe (30 dana od dana kada nastupi mogućnost raspolaganja potrebnim podacima o robi, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana uvoza, koji carinarnica u opravdanim slučajevima može produžiti) koji nije održan, jer je roba po UCD broj 2886 uvezena dana 26.6.1995. godine, a zahtjev za povrat carine i drugih carinskih pristojbi za preostalu robu uvezenu po broju UCD sa novim dokazima o stanju robe, tužilac je dosta-

vio prvostepenom organu dana 29.1.1996. godine, dakle nakon isteka navedenih rokova. Tužilac, naime, i sam u žalbi izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja dana 25.11.1996. godine navodi da mu je odobren povrat dijela carine i drugih carinskih pristojbi rješenjem prvostepenog organa od 11.8.1995. godine prema, u to vrijeme raspoloživim dokazima, te da je nakon pribavljanja novih dokaza podnio novi zahtjev za povrat carine (koji je predmet ovog postupka) uz koji je priložio te nove dokaze (pribavljene u oktobru i novembru 1995. godine). Prema tome, sve i kada bi se radilo o

privremenim podacima i privremenom obračunu (a sud je usvojio utvrđenje organa uprave da se radilo o konačnim podacima i konačnom obračunu) tužiocu bi istekao rok propisan u članu 245. CZ za podnošenje isprava o stanju robe u slučajevima određenim tim članom, a time i na sticanje uslova da mu se ne obračuna carina po st. 8. i 9. tog člana.

S obzirom na sve izloženo, sud je tužbu od bio primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-220/97 od 16.9.1998.godine)

72.

Članovi 34. i 54. Carinskog zakona

Član IV. Odluka o carinskom kontigentu

Član 3. tačka g. Uputstva o primjeni Odluke o carinskom kontigentu

ROBA (SIROVINE I REPROMATERIJALI) UVEZENA PO ODOBRENOM KONTIGENTU NAMIJENJENA ZA IZRADU PROIZVODA ZA IZVOZ I PO TOM OSNOVU POSEBNIM RJEŠENJEM OSLOBOĐENA OD PLAĆANJA CARINE I CARINSKIH DAŽBINA, PODLIJEŽE PLAĆANJU CARINE I CARINSKIH DAŽBINA I PRIJE ISTEKA ROKA OD GODINU DANA RAČUNAJUČI OD DANA PRELASKA CARINSKE CRTE, UKOLIKO NIJE UPOTREBLJENA ZA IZRADU PROIZVODA ZA IZVOZ ILI JE TA ROBA, ODNOSNO IZRADENI PROIZVOD PLASIRAN NA DOMAĆEM TRŽIŠTU.

Iz obrzloženja:

Sud nalazi da je na temelju podataka iz spisa predmeta, a prije svega iz zapisnika o kontroli poslovanja tužioca za period od 01.01.1997.godine do 13.02.1998.godine sačinjenog po Finansijskoj policiji dana 01.04.1998.godine, pravilno u upravnom postupku odlučeno kada je tužilac obavezan na plaćanje utvrđenih zakonskih obaveza, carina i carinskih dažbina. Ovo stoga što je i po ocjeni suda prvostepeni organ potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje koje je bilo odlučno za rješenje ove upravne stvari i što je na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo. Otuda se ne može prihvatiti tvrdnja tužioca da je osporenim rješenjem povrijeđen zakon na njegovu štetu. Ovo tim prije što je tuženi organ cijenio sve žalbene prigovore i u odnosu na njih dao valjane razloge koje ovaj sud prihvata.

Prigovor iz tužbe da nije bilo zakonskog osnova za obračun i plaćanje zakonskih obaveza po osnovu carine i carinskih dažbina (tačka c. redni broj 27-32 prvostepenog rješenja) nije osnovan. Naprotiv, sud ocjenjuje da je u upravnom postupku pravilno odlučeno kada je, u skladu sa odredbom člana 34. Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), izvršeno carinjenje robe tj. 670.496,80 kg smrznutog govedeg mesa mada je rješenjem tuženog broj 06-482-5617/97 od 03. 10. 1997. godine odobreno tužiocu oslobađanje od plaćanja carine za uvoz sirovina i repromaterijala u vrijednosti od 2.790.000,00 DEM (prema

specifikaciji, između ostalog 600.000 kg smrznutog govedeg mesa) namijenjenog proizvodnji za izvoz, kao carinskom kontigentu, u smislu odredaba člana 54. istog zakona. Ovo stoga što je u provedenom postupku na pouzdan način utvrđeno da je tužilac izvršio uvoz 670.496,80 kg smrznutog govedeg mesa u periodu 03.10.-31.12.1997.godine i u januaru 1998.godine uz oslobađanje od carine i carinskih dažbina od 100%, a uvezene količine robe nije namijenski upotrijebio već je kompletnu količinu stavio u promet kao trgovačku robu, i plasirao na domaćem tržištu. U tim uslovima nije od uticaja činjenica da je tuženi utvrdio obavezu plaćanja carine prije isteka roka od godinu dana od dana prelaska carinske linije uvezene robe, jer rok na koji je odobren carinski kontigent, shodno odredbi člana IV Odluke o carinskom kontigentu ("Službene novine Federacije BiH", broj 5/96) te članu 3. tačka g. Uputstva o primjeni Odluke o carinskom kontigentu ("Službene novine Federacije BiH", broj 17/96) određen je za proizvodnju robe za izvoz, to jest ukoliko se uvezene sirovine, reprodukcijski i ostali materijal u cijelosti upotrijebi u proizvodnji robe koja će se izvesti, kako to izričito proizilazi iz odredbe člana 1. tačka c. uputstva, a ne i za uvezenu robu bez plaćanja carine upotrijebljenu na drugi način, jer ona objektivno, ni naknadno ne može biti upotrijebljena za izvoz. U tim uslovima pravilno su postupili organi uprave i kada su ocarinili 70.496,80 kg smrznutog govedeg

mesa uvezenog bez carine preko dozvoljene količine po carinskom kontingentu od

600.000 kg (tačka c. redni broj 33-36 prvostepenog rješenja).

Iz navedenih razloga, sud je primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, riješio kao u izreci odluke.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-545/98 od 24.9.1998.godine)

73.

Članovi 94., 228. stav 2. i 233. stav 1. Carinskog zakona

Član 835. Zakona o obligacionim odnosima

OVLAŠTENI ŠPEDITER (OTPRAVNIK), KOJI JE UVEZAO ROBU U IME UVOZNIKA, KAO CARINSKOG OBVEZNIKA, A PROPUSTIO DA JE PRIJAVI I PRED A NADLEŽNOJ CARINARNICI RADI PREGLEDA, OBRAČUNA I PLAĆANJA CARINE I DRUGIH UVOZNIH DAŽBINA, NEGO JE ROBA STAVLJENA U PROMET PRIJE OKONČANJA CARINSKOG POSTUPKA I NAPLATE CARINE, DUŽAN JE DA TE OBAVEZE IZMIRI U POSTUPKU KOJI POKREĆE NADLEŽNA CARINARNICA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su utvrdili da je tužilac (špediter) po UCP broj 2087 od 05.01.1996. godine prijavio uvezenu robu u vrijednosti od 44.700,00 DEM, za koju nije podnesena uvozno-carinska deklaracija ni proveden i okončan postupak uvoznog carinjenja, a niti plaćene zakonom propisane dažbine. Nadalje su utvrdili da je tužilac dao garanciju za carinskog obveznika (broj 0804-CG-2 od 24. 02. 1996. g.), čime se obavezao na predaju robe nadležnoj carinarnici i namirenje carine i ostalih uvoznih dažbina za tu robu, pa pošto roba nije predata nadležnoj carinarnici niti su plaćene carine i ostale uvozne dažbine, organi uprave su po službenoj dužnosti, u skladu sa odredbama člana 228. stav 2. Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95, 9/96, 12/96 i 18/96), te primjenom člana 94. istog zakona, obavezali tužioca da plati navedene zakonske obaveze.

Sud nalazi da je ovakva odluka organa uprave pravilna i zakonita, jer se zasniva na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava, pa tužilac neosnovano pobija zakonitost rješenja upravnih organa, s tim što je tuženi u osporenom rješenju propustio da citira i ostale zakonske propise iz kojih proizilazi tužiočeva obaveza koja mu je tim rješenjima naložena, ali time nije povrijeđen zakon na štetu tužioca. Naime, iz UCP broj 2087 od 25. 01. 1996. godine, (radi se o grešci u datumu, jer bi pravilan datum bio 25.02.1996.god.) koja se nalazi u spisima upravnog predmeta, vidi se da je tužilac, kao ovlašćeni špediter, dao garanciju broj 0804-CG-2/24 dana 24.02.1996.godine, kojom se obezbjeđuje predaja robe nadležnoj carinarnici i naplata carine i drugih uvoznih dažbina, a koju je on podnio prilikom prijavljivanja robe za uvozno carinjenje, što je u skladu i sa pravnom prirodom garancije i obavezom garanta kada je u pitanju pravni odnos kakav je u

ovom slučaju. Pošto uvezena roba nije predata nadležnoj carinarnici, niti je carinski obveznik platio dužne zakonske obaveze, ove obaveze je dužan izmiriti tužilac, kao garant, kako to pravilno smatraju i organi uprave. Neosnovano tužilac tvrdi da je preuzeo garanciju samo po UCP broj 1987. od 24.02.1996.godine i da je tu garanciju razdužio prijavljivanjem i predajom robe Carinarnici B., jer je ta njegova tvrdnja suprotna podacima iz UCP broj 2087 od 25. 01. 1996. godine (odnosno od 25. 02. 1996. godine) kao i samoj svrsi garancije koja je data, a koja, kada su u pitanju obaveze kakve su u konkretnom slučaju, ima za cilj izmirenje tih obaveza od strane garanta za slučaj da ih carinski obveznik ne izmiri, jer ova garancija predstavlja instrument plaćanja carine i ostalih uvoznih dažbina. Iстина, u spisima predmeta nalazi se i primjerak UCP broj 2087 od 25.02.1996. godine u kojem nije upisan broj tužiočeve garancije niti drugi podaci o toj garanciji, ali je očigledno da se radi o istoj UCP na kojoj je Carinarnica B. popunila samo jedan dio (treći odjeljak prvog dijela), kao bitan, dok je u tom primjerku, ostalo rubrike vjerovatno popunio sam tužilac, ali ako i nije očito je da je na tom primjerku propušten upis tužiočeve garancije, što ni u kojem slučaju ne potvrđuje ono što tužilac u tužbi tvrdi. Osim toga, odredbama člana 835. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima propisano je da, ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obavezu za otpremnika (špeditera) da spovede potrebne carinske radnje i isplati carinske dažbine za račun nalogaodavca, pa kada se ove zakonske odredbe dovedu u vezu sa preuzetom tužiočevom garancijom i odredbama člana 233. stav 1. Carinskog zakona, prema kojim ako se u postupku carinjenja u ime carinskog obveznika pojave druge osobe (špediter i dr.), te su osobe odgovorne za pravilnost radnje koje poduzmu ili za

nepoduzimanje radnji, onda nema sumnje da je tužilac, kao ovlašteni špediter, u situaciji kada roba nije prijavljena nadležnoj carinarnici radi carinjenja, niti je za tu robu plaćena carina i ostale uvozne dažbine, kao i porez na promet, dužan da izmiri te obaveze u postupku koji je Carinarnica B. pokrenula po službenoj dužnosti, budući da je carinska roba stavljena u promet prije okončanja carinskog postupka i naplate carine (član 228. stav 2. istog zakona). Ne mogu se uvažiti ni prigovori tužbe da se radi o robi za koju je, navodno, predviđeno poresko oslobođanje, pošto se to u konkretnoj situaciji,

kada roba nije bila predata nadležnoj carinarnici, nego je stavljena u promet prije okončanja carinskog postupka i carinjenja, to nije ni moglo provjeriti i utvrditi, pa tako eventualno ni primijeniti propisi koji regulišu poreska oslobođanja.

S obzirom na sve izloženo, sud je našao da osporenim rješenjem nije povrijeđen zakon na štetu tužioca, pa je zato tužbu odbio kao neosnovanu primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-720/98 od 7.1.1999.godine i broj U-789/98 od 1.4.1999.godine)

74.

Član 228. st. 3., 284., 290. i 298. Carinskog zakona

CARINSKIM ZAKONOM NIJE PREDVIĐENA MOGUĆNOST PROMJENE PODATAKA U POGLEDU OSOBE CARINSKOG OBVEZNIKA UPISANIH U CARINSKU DEKLARACIJU ZA PRIVREMENI UVOZ ROBE.

Iz obrazloženja:

Zahtjevom od 7.5.1997. godine tužitelj je zatražio promjenu podataka upisanih u postupku privremenog carinjenja robe u UCD broj 4. od 30.3.1996. godine u pogledu osobe carinskog obveznika, pa je rješenjem organa uprave (Carinarnica iz M.) odbačen kao neblagovremen.

Organ uprave trebalo je da prethodno ispita i ocijeni da li je podnosiocu zahtjeva zakonom data mogućnost podnošenja ovakvog zahtjeva, tj. da li je, u konkretnom slučaju zakonom predviđeno da uvoznik može tražiti promjenu podataka glede carinskog obveznika unesenih

u carinsku deklaraciju prilikom privremenog uvoza. Prema odredbi člana 290. stav 1. Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 9/96 i 18/96) proizlazi da se podaci upisani u carinsku deklaraciju za privremeni uvoz mogu mijenjati samo u pogledu porijekla, vrste, kvalitete, količine i vrijednosti robe, dok ovom odredbom a ni drugim odredbama tog zakona nije predviđena mogućnost promjene podataka u deklaraciji za privremeni uvoz koji se odnose na carinskog obveznika. Zbog toga podneseni zahtjev tužitelja ne bi bio po zakonu dozvoljen.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-86/98 od 13.03.1999.godine)

75.

Član 234. st. 1. i 242. Carinskog zakona

POREŠKI OBVEZNIK NE MOŽE U POSTUPKU RAZREZA POREZA NA PROMET PROIZVODA USPJEŠNO IŠTICATI PRIGOVORE KOJIM BI SE IZMIJENILI PODACI U UCD O VRSTI ROBE NA OSNOVU KOJIH JE ROBA SVRSTANA PO CARINSKIM TARIFAMA I NA OSNOVU KOJIH JE IZVRŠENO CARINJENJE ROBE, TAKO ŠTO BI SE IZMIJENILA VRSTA UVEZENE ROBE I IZVRŠENO SVRSTAVANJE U DRUGU GRUPU I DRUGI TARIFNI BROJ OD ONOG KOJI JE UTVRĐEN U CARINSKOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Tužba nije osnovana ukoliko se odnosi na utvrđenu obavezu tužioca da plati porez na promet naftnih derivata u iznosu od 80.850,25 DEM, jer se rješenja organa uprave u ovom dijelu zasnivaju na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava, a nisu povrijeđena ni pravila upravnog postupka. U postupku koji je predhodio donošenju osporenog rješenja, utvrđeno

je da je tužilac uvezao razna ulja, koja je C. S. razvrstala u grupu naftnih ulja-naftnih derivata, te ih kao takve i carinila, na šta tužilac, kao uvoznik, tada carinski obveznik, nije imao primjedbi, nego ih kao takve prihvatio. Roba je uvezena po UCD br. 373, 374, 420 i 690 od 12. 7. 1996. godine, UCD broj 11007 od 29. 10. 1996.godine, UCD broj 12132 od 14. 11.

1996. godine, UCD broj 513 od 15. 1. 1997. godine i UCD broj 966 od 22. 1. 1997. godine.

Polazeći od ovih činjenica, organi uprave su pravilno zaključili da roba (ulja i maziva) uvezena po navedenim UCD spadaju u naftne derivate, na koje se plaća porez na promet po stopi od 15%, a poreski obveznik je tužilac kao uvoznik, koji je taj porez dužan platiti u DEM, pri čemu su pravilno citirali materijalno-pravne propise iz kojih proizilazi obaveza tužioca da plati p/p za naftne derivate u određenom procentu (15%, TAR.br.2) i to u DEM. Tužilac u tužbi ne osporava činjenicu da je uvezena ulja i maziva C. S. svrstala u derivate nafte i izvršila carinjenje, ali pobija da se radi o naftnim derivatima i tvrdi da se radi o uljima koja ne spadaju u grupu naftnih derivata, pa da se zato na njih ne plaća p/p kao na visokotarifnu robu kakvom se smatraju naftni derivati, što sud ne prihvata. Naime, kada se imaju u vidu odredbe člana 234. stav 1. Carinskog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), prema kojim se u carinsku deklaraciju, između ostalog, upisuju i podaci o vrsti robe, kao jednog od elemenata na osnovu kojeg se, uz ostale, utvrđuje carinska osnovica i roba svrstava po Carinskoj tarifi i drugim tarifama, te mogućnost uvoznika, kao podnosioca UCD, da stavi prigovor carinarnici na njen nalaz i u pogledu vrste robe i svrstavanja po Carinskoj i drugim tarifama dok se roba nalazi u carinarnici

(član 242. istog zakona) i utvrđenu činjenicu da je C. S. uvezena ulja svrstala kao naftne derivate i kao takve ocarinila, a da tužilac u tom (carinskom) postupku nije na to stavio prigovor niti bilo kakve primjedbe, tada uvoznik, kao poreski obveznik u postupku razreza poreza na promet proizvoda, ne može uspješno isticati prigovore kojim se mijenja već u carinskom postupku utvrđeno stanje u pogledu ovih činjenica koje su tada ocijenjene i na osnovu kojih je izvršeno carinjenje robe, te tužilac, ne stavljajući prigovor, podigao robu iz carinarnice. Zato ni tužilac ne može ishoditi u ovom postupku (razreza p/p proizvoda) izmjenu već carinskim deklaracijama utvrđenu vrstu robe koju je uvezao i izmijeniti njeno svrstavanje u drugu grupu i carinski tarifni broj od onog kako je to utvrđeno u carinskom postupku, nego se ta činjenica, utvrđena u postupku carinjenja, uzima u postupku razreza p/p proizvoda utvrđenom (samo se eventualno uz ispunjenje zakonskih uslova može u ponovljenom carinskom postupku ishoditi da se uvezena ulja svrstaju u grupu proizvoda koji nisu naftni derivati). Zbog toga sud nalazi da su neosnovani tužbeni prigovori istaknuti u tom pravcu, neovisno od dokaza (certifikata) kojim tužilac, prema njegovoj tvrdnji, raspoláže, pa je tužbu u ovom dijelu sud odbio primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima".

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U- 416/97 od 16.12.1998.godine)

76.

Član 3. stav 1. tačka 4. Zakona o komunalnim taksama, čl. 139., 114. st. 2. i 152. stav 2. Zakona o preduzećima

PREDUZEĆE KOJE JE UPISANO U REGISTAR KOD NADLEŽNOG REGISTARSKOG SUDA DUŽNO JE PLAĆATI KOMUNALNU TAKSU ZA ISTAKNUTU FIRMU SVE DO PRESTANKA RADA I BRISANJA IZ REGISTRA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su postupili u skladu sa Zakonom o komunalnim taksama ("Službeni list SRBiH", br. 21/77, 35/88 i 26/89) - odredbom člana 3. stav 1. tačka 4. zakona i člana 5. Odluke o komunalnim taksama ("Službeni glasnik općine Bihać", broj 3/96) kada su obavezali tužioca da na ime komunalne takse za istaknutu firmu za 1997. godinu plati 50.000 BHD. I po ocjeni suda tužilac koji je dana 15.12.1995. godine registrovan kao "ASUAN" dji za trgovinu, ugotiteljstvo, usluge, eksport-import B, a naknadno razvrstan prema Standardnoj kvalifikaciji djelatnosti kao privatno uslužno preduzeće "ASUAN" d.o.o. B. i nije preostao da postoji u toku 1997. godine na način predviđen članom 152. Zakona o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH"; br. 2/95 i 8/96) što bi imalo za posljedicu upis u sudski registar prestanka preduzeća kao subjekta upisa shodno odredbama člana 139. is-

tog zakona, pa je zbog toga takseni obveznik i dužan platiti komunalnu taksu na firmu za 1997. godinu neovisno od izvršenog prometa i ostvarenog prihoda. Stoga, neosnovani su tužbeni navodi tužioca da zbog lošeg poslovanja preduzeća, odnosno zbog neostvarenog prihoda u toku 1997. godine nije dužan platiti taksu na firmu. Obzirom na utvrđenje prvostepenog organa da je tužilac imao istaknutu firmu, neosnovani su i navodi tužbe da taksu nije dužan platiti jer firmu nije istakao. Navedenu taksu dužan je platiti, sve da je ova tvrdnja i tačna, jer je odredbom člana 114. stav 2. Zakona o preduzećima utvrđena obaveza preduzeća da firmu ili skraćeni oblik firme istakne na poslovnim prostorijama, pa na ponašanje suprotnom izričitoj zakonskoj

odredbi, preduzeće ne može zasnivati svoje pravo na oslobađanje zakonske obaveze.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-758/97 od 11.02.1999.godine)

77.

Član 2. stav 3. i 3. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulog borca

NE POSTOJI OSNOV ZA ISKLJUČENJE BRATA ILI SESTRE OD PRAVA NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE IZA POGIBIJE ILI NESTANKA BORCA ARMIJE BiH ZBOG FORMALNOG POSTOJANJA RADNOG ODNOSA AKO JE TOG RADNOG ODNOSA BRAT ILI SESTRA NISU OSTVARIVALI PLAĆU ILI DRUGA PRIMANJA.

Iz obrazloženja:

Tužena je odbila zahtjev tužiteljice za priznavanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje poslije smrti njene sestre H. S., koja je poginula dana 16.1.1993. godine kao pripadnik Armije BiH na ratištu u G., rejon H., jer je utvrdila da je tužiteljica u radnom odnosu i da zato ne ispunjava uslove iz člana 2. stav 3. u vezi sa članom 3. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96).

Sud nalazi da se osporeno rješenje tužene zasniva na pogrešnom tumačenju člana 3. stav 2. navedenog zakona, zbog čega tužena nije ni utvrđivala činjenice bitne za ostvarenje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje tužiteljice, kao sestre poginule H.S., borca Armije BiH. Odredbama člana 2. stav 3. pomenutog zakona propisano je da, između ostalih, i braća i sestre, koje je izdržavalo lice iz člana 1. tog zakona u vrijeme njegove smrti ili nestanka, mogu ostvariti pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje ako nema članova porodice iz st. 1. i 2. tog člana. Pojam izdržavanja, u smislu ovog zakona, dat je u članu 3. stav 2. istog zakona, te propisano da se smatra da je lice iz člana 1. tog zakona izdržavalo braću i sestre ukoliko oni nisu u rad-

nom odnosu, ne obavljaju samostalnu djelatnost ličnim radom ni su korisnici penzije (zakonska pretpostavka sa eliminišujućim slučajevima). Smisao ovih zakonskih odredba je u tome da se pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznaje onoj braći i sestrama poginulog ili nestalog lica, koji su materijalno neobezbjedjeni, te isključenje tog prava u slučajevima kada su materijalno obezbjeđeni iz navedena tri razloga. Zato činjenica da je brat ili sestra poginulog ili nestalog lica iz člana 1. navedenog zakona, u radnom odnosu, ali bez ikakvih primanja, ne bi mogla biti smetnja za ostvarenje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje, jer bi to bilo protivno zakonskoj svrsi tog prava kada su u pitanju braća i sestre. Radni odnos, u pravilu, pretpostavlja i pravo na plaću (zaradu) i primanja te plaće za izvršeni rad, ali ako bi neko lice bilo u radnom odnosu, a ne bi imalo bilo kakva primanja po tom osnovu, ne bi se moglo smatrati da postoji osnov za isključenje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje zbog formalnog postojanja radnog odnosa, jer bi u tom slučaju otpala zakonska pretpostavka iz člana 3. stav 2. citiranog zakona da se radi o licu koje je materijalno obezbjeđeno.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj 22/98 od 10.2.1999.godine)

78.

Član 37-a stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

OSIGURANIK-MUŠKARAC, KOD KOGA JE UTVRĐENA II KATEGORIJA INVALIDNOSTI, A KOJI JE NAVRŠIO 50 GODINA ŽIVOTA I ZATO VIŠE NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA PREKVALIFIKACIJU, ODNOSNO DOKVALIFIKACIJU, IMA PRAVO NA RAD SA RADNIM VREMENOM KOJE ODGOVARA PREOSTALOJ RADNOJ SPOSOBNOSTI I PRAVO NA RASPOREĐIVANJE ILI ZAPOŠLJAVANJE NA DRUGOM ODGOVARAJUĆEM POSLU, JER SE RADI O DVA PRAVA KOJE OSIGURANIK PO SVOM IZBORU I USLOVIMA KOJE ISPUNJAVA MOŽE DA KORISTI.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su na osnovu saglasnih nalaza, ocjena i mišljenja Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u prvom i drugom

stepenu (broj ORS 791/98 od 11.5.1998. i broj 1387/98 od 5.9.1998.godine) utvrdili od kojih oboljenja tužilac K.H. boluje i posljedice tih oboljenja u smislu invalidnosti i smanjenja

radne sposobnosti, te zaključili da on s preostalom radnom sposobnošću ne može obavljati poslove na svom radnom mjestu kod tužioca KHK d.d. L. (PK bravar na održavanju), ali da može s punim radnim vremenom obavljati druge poslove, koji ne zahtijevaju rad u uslovima visoke buke, penjanje i rad na nezaštićenoj visini, kao i teže fizičko naprezanje, u kojem smislu je rješenjima upravnih organa i odlučeno. Ovakva odluka organa uprave je pravilna, jer se zasniva na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava-zakonskih odredaba citiranih u rješenjima upravnih organa. Iz navedenih nalaza, ocjena i mišljenje vidi se da je zdravstveno stanje tužioca K.H. i njegova radna sposobnost utvrđena na osnovu uvida u cjelokupnu medicinsku dokumentaciju, koja se nalazi u spisima upravnih organa, te izveden pravilan zaključak da zdravstveno stanje navedenog tužioca i utvrđena oboljenja nisu izražena u tolikoj mjeri da bi kod njega postojao potpuni gubitak radne sposobnosti, nego samo smanjenje, odnosno djelimični gubitak radne sposobnosti, pa oba tužioca neosnovano pobijaju utvrđenje upravnih organa u tom pogledu, pri čemu ne navode u tužbama ništa što bi ukazivalo da je ovo utvrđenje upravnih organa pogrešno. Na zakonitost rješenja upravnih organa ne utiče ni činjenica da tužilac K.H ima 57 godina života i da zato ne ispunjava uslove za prekvalifikaciju, odnosno dokvalifikaciju (član 37-a stav 1. tačka 2. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog

osiguranja-"Službeni list SFRJ", broj 23/82 do 44/90, a sada član 74. tačka 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju-"Službene novine Federacije BiH" broj 29/98), jer je to samo jedno od prava koje osiguranik, kod koga je utvrđeno II kategorija invalidnosti, može ostvariti, a ako za to ne postoji mogućnost kao u konkretnom slučaju (ovo pravo se po prvom zakonu moglo ostvariti do navršene 50, a po drugom se može ostvariti do navršene 55 godine života) ostaje mu pravo na rad sa radnim vremenom koje odgovara preostaloj radnoj sposobnosti i pravo na raspoređivanje ili zapošljavanje na drugom odgovarajućem poslu u skladu sa članom 37-a.stav 1. tačka 1. preuzetog Zakona o osnovnim... (po članu 74.tačka 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju samo pravo na raspoređivanje ili zaposlenje na drugom odgovarajućem poslu), kao i pravo na naknadu u smislu daljih odredaba navedenih zakona, što je obaveza preduzeća ili drugog pravnog lica, odnosno poslodavca kod koga je osiguranik radio u vrijeme nastanka invalidnosti (član 48. stav 1. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, sada član 81. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju). Zato sud nije uvažio prigovore tužioca KHK d.d. L. istaknute u tom pravcu.

S obzirom na iznijete razloge, sud je našao da su upravna rješenja zakonita, a obje tužbe neosnovane, pa ih je odbio primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-1488/98 od 1.4.1999.godine)

79.

Član 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 30. stav 4. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Odluka Društvenog fonda PiO BiH o usklađivanju penzija osiguranika kod kojih je posljednja godina rada 1996. ili 1997.godina sa penzijama kod kojih je posljednja godina rada 1995. ili neka druga ranija godina.

STAROSNA PENZIJA OSIGURANIKA KOD KOJIH JE POSLJEDNJA GODINA RADA BILA 1996. ILI 1997. GODINA, A KOD KOGA SE PENZIJSKI OSNOV UTVRDUJE PREMA PROSJEČNOJ MJESEČNOJ PLAĆI OSTVARENOJ U KALENDARSKOJ GODINI PRIJE OSTVARIVANJA PRAVA NA PENZIJU U PROCENTU OD PENZIJSKOG OSNOVA PREMA DUŽINI PENZIJSKOG STAŽA, PRVO SE USKLAĐUJE PREMA KRETANJU PLAĆA U JANUARU TEKUĆE GODINE U ODNOSU NA CIJELU PRETHODNU GODINU, A NAKON TOGA SA PENZIJAMA KOD KOJIH JE POSLJEDNJA GODINA RADA BILA 1995. ILI NEKA DRUGA RANIJA GODINA, ČIME SE DOVODI NA NIVO PENZIJA IZ APRILA 1996. GODINE, KAO POSLJEDNJEG MJESECA ZA KOJI SU PENZIJE U CIJELOSTI USKLAĐENE, A ZATIM OBRAČUNAVAJU SVA POVEĆANJA PENZIJA IZVRŠENA NAKON 1.4.1996. GODINE. DO DANA DONOŠENJA RJEŠENJA

Iz obrazloženja:

Tuženi je postupio u skladu sa zakonom kada je odbio tužiočevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja pravilno smatrajući da tim rješenjem nije povrijeđen zakon na štetu

tužioca, jer mu je visina starosne penzije određena u skladu sa odgovarajućim materijalno-pravnim propisima, što je u obrazloženju svog rješenja detaljno i obrazložio kako sa čin-

jeničnog, tako i sa pravnog aspekta uz navedenje propisa, koje je pravilno tumačio i primijenio. Suprotno mišljenju tužioca, tuženi je, kao i prvostepeni organ, tužiocu odredio starosnu penziju uz primjenu člana 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i RBiH" broj 24/92), jer mu je penzijski osnov utvrdio od njegove prosječne mjesečne plaće ostvarene u 1997. godini, kao kalendarskoj godini prije ostvarivanja prava na penziju, (stav 2. član 52.), a u procentu od penzijskog osnova prema dužini penzijskog staža (stav 3. član 52.). Ovako određena penzija, primjenom člana 30. stav 4. preuzetog Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90) usklađena je počev od 1.1.1998. godine prema kretanju ličnih dohodaka (plaća) u januaru te godine u odnosu na cijelu prethodnu godinu, nakon čega je, u skladu sa Odlukom Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH u usklađivanju penzija kod kojih je posljednja godina rada 1996. ili 1997. godina sa penzijama kod kojih je posljednja godina rada 1995. ili neka druga ranija godina ("Službene novine Federacije BiH" broj 19/98), tako utvrđena visina penzije dovedena na nivo penzija iz mjeseca aprila 1996. godine, kao posljednjeg mjeseca za koji su penzije u cijelosti usklađene u skladu sa članom 30. st.1. i 3. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a zatim obračunata sva povećanja penzija izvršena nakon 1.4.1996. godine do dana donošenja rješenja, koja će se i ubuduće usklađivati kao i sve ostale penzije. Navedena Odluka tuženog donesena je na osnovu člana 31. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kojim je propisano da se na osnovu razlika koje nastaju između nivoa penzija ostvarenih u pojedinim razdobljima usklađivanje između ranije i kasnije određenih penzija vrši u slučajevima i na način

koji su utvrđeni općim aktom zajednice (Društvenog fonda PIO) u skladu sa zakonom i člana 46. Zakona o penzijsko i invalidskom osiguranju, prema kojem Društveni fond nakon isteka srednjoročnog planskog perioda razmatra iznose penzija ostvarene u pojedinim razdobljima i na osnovu utvrđenih razlika između tih penzija i penzija ostvarenih u posljednjoj godini prethodnog planskog perioda utvrđuje potrebu i način usklađivanja penzija u skladu sa materijalnim mogućnostima. Navedena Odluka tuženog je, dakle, donesena u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, a u cilju sprječavanja razlika penzija u razdobljima navedenim u Odluci i izjednačavanja sa nivoom penzija kod kojih je posljednja godina rada bila prije toga (1995.g.) ili ranija, a na način kako je to u Odluci navedeno, što je također u skladu sa naprijed navedenim zakonskim ovlaštenjima. Ova Odluka tuženog, suprotno shvatanju tužioca, nije suprotna ni članu 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, jer član 52. samo na drugačiji način reguliše utvrđivanje penzijskog osnova za kategorije osiguranika iz stava 1. tog člana, a usklađivanje tako određenih penzija (predhono po članu 30. stav 4. Zakona o osnovnim pravima iz PIO, a zatim po navedenoj Odluci) vrši se na isti način kao i za sve ostale penzije i to bez obzira da li se radi o starosnoj, invalidskoj ili porodičnoj penziji. Tužiocu je penzijski osnov utvrđen po članu 52. navedenog zakona i penzija prethodno usklađena uz primjenu člana 30. stav 4. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kako je to naprijed objašnjeno, pa tužilac neosnovano smatra da su odredbe ovog člana pogrešno primijenjene.

Kako ni prvostepeni ni drugostepeni organ svojim rješenjima nisu povrijedili zakon na štetu tužioca, sud je tužbu odbio kao neosnovanu, primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-608/98 od 16.12.1998. godine)

80.

Članovi 1, 31. i 67a. Zakona o porezu na dobit preduzeća

ZBOG NEGATIVNE DEFINICIJE ZAKONSKOG POJMA NOVOOSNOVANOG PREDUZEĆA OD NOSNOG ZADRUGE, TAJ STATUS IMAJU SVA PREDUZEĆA I ZADRUGE ZA KOJE NE POSTOJE SMETNJE IZ ČLANA 31. STAVOVI 2. I 3. ZAKONA O POREZU NA DOBIT PREDUZEĆA DA SE SMATRAJU NOVOOSNOVANIM, BEZ OBZIRA DA LI SU REGISTROVANA PRIJE ILI POSLIJE STUPANJA NA SNAGU TOG ZAKONA (10.2.1995.GODINE), A NJIHOVO PRAVO NA PORESKE OLAKŠICE ZA PRVE TRI GODINE POČINJE DA TEČE OD MOMENTA POSLOVANJA, A NE OD MOMENTA NJIHOVE REGISTRACIJE.

Iz obrazloženja:

Ostalim tužbenim prigovorima osporeno i prvostepeno rješenje se osnovano pobijaju kao nezakonita. Prema utvrđenom činjeničnom stanju, koje je i nesporno između stranaka, tužilac je registrovan kod nadležnog suda

15.12.1995.godine, a u tužbi tvrdi da je počeo poslovati, odnosno obavljati registrovanu djelatnost u toku januara 1996. godine i na osnovu iste ostvaruje dobit, što upravni organi smatraju nebitnom činjenicom pa je nisu ni

utvrđivali. Oni smatraju da je za početak poslovanja preduzeća bitan datum njegovog registrovanja kod nadležnog suda i da se pod novoosnovanim preduzećem smatra samo preduzeće koje je počelo sa radom tek od trenutka stupanja na snagu Zakona o porezu na dobit preduzeća, pa pošto je tužilac registrovan 15.12.1995. godine i osnovan u 1995. godini, nema pravo na umanjenje poreza na dobit za tu godinu, ali je to pravo stekao s obzirom na prestanak ratnog stanja za 1996. godinu, kao drugu godinu rada, bez obzira da li je i kada u 1995. godini počeo sa radom.

Izneseni pravni stav upravnih organa je pogrešan. Zakon o porezu na dobit preduzeća ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 33/95) stupio je na snagu 10.2.1995. godine član 69., a tužilac je registrovan kod nadležnog suda 15.12.1995. godine, dakle nakon stupanja na snagu tog zakona. Upravni organi pogrešno smatraju da tužilac nije novoosnovano preduzeće i da za korištenje poreskih olakšica nije bitno kada je počelo sa poslovanjem, a time i ostvarivanjem oporezive dobiti. Odredbama člana 31. tog zakona nije definisan pojam novoosnovanog preduzeća, ali je st. 2. i 3. citiranog člana propisano koja preduzeća odnosno zadruge za koje ne postoje navedene zakonske smetnje da se smatraju novoosnovanim, imaju smatrati novoosnovanim. Za pravilno rješenje tog pitanja pogrešno upravni organi vezuju datum stupanja na snagu spomenutog zakona (10.2.1995. godine), što posredno proizilazi iz odredaba st. 2. i 3. člana 31. zakona, koje imaju u vidu preduzeća, odnosno zadruge koji su postojali prije stupanja na snagu zakona, ali koji se ne mogu smatrati novoosnovanim zbog načina njihovog postanka ili vremena prestanka njihovog postojanja u istoj djelatnosti koje prethodi njihovom osnivanju. Nijednom zakonskom odredbom nije predviđeno da se novoosnovanim preduzećem, odnosno zadrugom smatraju samo ona preduzeća, odnosno zadruge koji su osnovani-registrovani poslije stu-

panja na snagu zakona, a iz odredaba člana 67a. zakona direktno proizilazi da novoosnovana preduzeća odnosno zadruge za vrijeme ratnog stanja (20.6.1992. do 22.12.1995. godine) neće koristiti poreske olakšice iz člana 31. stav 1. tač. 1. i 2. zakona, što znači da se novoosnovanim preduzećima i zadrugama smatraju i ona preduzeća odnosno zadruge, koji su osnovani u toku rata, ako im takav status nije isključen odredbama člana 31. st. 2. i 3. zakona samo im je za period ratnog stanja oduzeto pravo korištenja poreskih olakšica.

Odredbama člana 1. Zakona o porezu na dobit preduzeća predviđeni su subjekti koji su obveznici poreza na dobit preduzeća, a koji prodajom proizvoda i usluga na tržištu, odnosno poslovanjem, ostvare dobit, dok je stavom 1. tačka 1. člana 31. istog zakona propisano, da se oslobađa od plaćanja poreza na dobit novoosnovano preduzeće, odnosno zadruga, za prvu, drugu i treću godinu poslovanja u određenim procentima, što je i normalno obzirom da se porez plaća na ostvarenu dobit preduzeća a dobit se može ostvariti samo poslovanjem preduzeća. Stoga tužilac osnovano prigovara da su upravni organi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su umanjili njegove poreske obaveze cijenili od momenta njegove registracije umjesto od momenta njegovog poslovanja, te počinili povredu pravila upravnog postupka kada su propustili da utvrde početak njegovog poslovanja kao odlučnu činjenicu za pravilnu primjenu materijalnog prava. Prema citiranim propisima pravo novoosnovanog preduzeća na umanjenje poreza na dobit za prve tri godine počinje teći od momenta poslovanja preduzeća, a ne od momenta njegove registracije, kako to pogrešno smatra tuženi i prvostepeni upravni organ. Iz ovih razloga je tužbenim navodima doveden u pitanje činjenični zaključak upravnih organa u osporenim rješenjima da je 1996. godina druga godina poslovanja tužioca, a time i pravilnost njihovih odluka o postojanju njegove obaveze da plati porez na dobit preduzeća za tu godinu i utvrđenoj visini mjesečne akontacije po istom osnovu za 1997 godinu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-44/98 od 17.2.1999. godine)

81.

Član 31. stav 1. tačka 1. i 58. st. 2. i 3. Zakona o porezu na dobit preduzeća

VISINA MJESEČNE AKONTACIJE POREZA NA DOBIT PREDUZEĆA NE MOŽE SE ODREĐIVATI PO SLOBODNOJ OCJENI ORGANA NEGO U SKLADU SA KRITERIJIMA IZ VAŽEĆIH PROPISA, TAKO DA AKONTACIONI IZNOS PORESKOG OBVEZNIKA BUDE Približno jednak iznosu koji mora platiti prema ostvarenoj dobiti.

STOGA SE PRI UTVRĐIVANJU AKONTACIJE POREZA NA DOBIT NOVOOSNOVANOM PREDUZEĆU ZA DRUGU GODINU NJEGOVOG POSLOVANJA, OD IZNOSA POREZA IZ PRVE GODINE POSLOVANJA UTVRĐENOG PREMA OPOREZIVOJ DOBITI, ZA KOJI JE BILO STOPOSTOTNO OSLOBODENO OBAVEZE PLAĆANJA, TREBA ODBITI PROCENAT ZA KOJI JE OSLOBODENO OBAVEZE PLAĆANJA POREZA U DRUGOJ GODINI POSLOVANJA (70%), I NA

OSNOVU RAZLIKE POREZA (30%) PRIMJENOM ZAKONSKIH KRITERIJA UTVRDITI PRIBLIŽNO REALAN IZNOS MJESEČNE AKONTACIJE POREZA ZA NAVEDENU GODINU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem tužilac je obzirom da mu je 1996. godine prva godina poslovanja oslobođen obaveze plaćanja poreza na dobit preduzeća u stopostotnom iznosu od 534.227,00 dinara, koji iznos bi inače morao platiti kada ne bi bilo takve zakonske olakšice. Istim rješenjem tužiocu je utvrđena mjesečna akontacija poreza na dobit za 1997. godinu u iznosu od 44.518,00 dinara bez davanja bilo kakvog obrazloženja o utvrđivanju navedene obaveze i njenjivosti. No iz visine mjesečne akontacije poreza od 44.518,00 dinara proizilazi da je prvostepeni organ došao do tog iznosa tako što je godišnji porez na dobit za 1996. godinu podijelio sa 12 mjeseci (534.227,00:12 = 44.518,00). Tužilac je u žalbi istakao da je tako utvrđena visina akontacije poreza na dobit za 1997. godinu pogrešno utvrđena, jer je ta godina druga godina njegovog poslovanja za koju je oslobođen obaveze plaćanja poreza na dobit za 70%, što ponavlja i u tužbi. Tuženi u obrazloženju osporenog rješenja smatra da su ovakvi prigovori tužioca neosnovani iz razloga što će se nakon isteka poslovne 1997. godine prilikom konačne izrade poreskog bilansa obračunati tužiocu porez umanjen po osnovu olakšice za novoosnovano preduzeće.

Ovakav pravni stav tuženog suprotan je pozitivnim zakonskim propisima koji se moraju primijeniti na sporni slučaj. Prema odredbama člana 58. stav 2. Zakona o porezu na dobit preduzeća ("Službeni list RBiH", broj 5/95, 9/95 i 33/95), obveznik poreza na dobit preduzeća

dužan je plaćati mjesečne akontacije poreza u visini koja odgovara mjesečnoj akontaciji iz prethodnog perioda, uvećanoj za stopu rasta cijena na malo u prethodnom mjesecu, a prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Kako je nesporno da je tužiocu 1997. godina druga godina poslovanja, prema odredbama člana 31. stav 1. tačka 1. istog zakona oslobođen je obaveze plaćanja poreza na dobit preduzeća za tu godinu za 70%, pa mu je mjesečnu akontaciju poreza za navedenu godinu u skladu sa citiranim propisima, trebalo utvrditi podijelom godišnjeg poreza na dobit za 1996. godinu umanjenog za 70% sa 12 mjeseci (iznos od 30% podijeliti sa 12) i taj iznos povećati za stopu rasta cijena na malo u prethodnom mjesecu. Poreski obveznik je u zakonskoj obavezi plaćati mjesečne akontacije poreza u visini koja je utvrđena u skladu sa propisima, a ne kako to tuženi pogrešno smatra po aproksimativno utvrđenoj visini te obaveze, koja bi se krajem poslovne godine umanjivala za poreske olakšice (u konkretnom slučaju sa 70%) i poreskom obvezniku vraćao više uplaćeni iznos poreza u toku godine. Mjesečne akontacije poreza utvrđene u skladu sa zakonskim propisima približno su jednake iznosu poreza koji poreski obveznik stvarno mora platiti prema iznosu ostvarene dobiti, a ako dođe do nesrazmjere između ostvarene dobiti i visine poreske obaveze u toku godine mjesečna akontacija poreza na dobit se može promijeniti na način predviđen stavom 3. člana 58. Zakona o porezu na dobit preduzeća.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-732/97 od 3.2.1999. godine)

82.

Članovi 2., 4., 5. i 6. Uredbe o uslovima koje je preduzeće, odnosno drugo pravno lice dužno da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrovane djelatnosti

Član 23. Zakona o poreskoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine

PREDUZEĆE, ODNOSNO DRUGO PRAVNO LICE MORA ISPUNJAVATI PROPISANI USLOV U POGLEDU ZAPOŠLJAVANJA NAJMANJEG BROJA RADNIKA PRIJE POČETKA OBAVLJANJA REGISTROVANE DJELATNOSTI AKO JE REGISTROVANO POSLIJE 28.4.1998. GODINE, A AKO JE REGISTROVANO I OBAVLJA REGISTROVANU DJELATNOST PRIJE TOG DATUMA, MORA DO 28.6.1998. GODINE ZAPOSPLITI NAJMANJE PROPISANI BROJ RANIKA U ODNOSU NA DJELATNOST KOJU OBAVLJA.

ZBOG NEISPUNJAVANJA TOG USLOVA, ODREDBAMA ČLANA 23. ZAKONA O PORESKOJ UPRAVI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, NIJE PROPISANO IZRICANJE INSPEKCIJSKE MJERE PRIVREMENE ZABRANE OBAVLJANJA DJELATNOSTI PRAVNOJ ILI FIZIČKOJ OSOBI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni organ je na osnovu zapisnika broj 06391-A od 2.12.1998.godine utvrdio da tužilac (koji je upisan u sudski registar

29.7.1997.godine) kao pravno lice ne ispunjava uslove u pogledu najmanjeg broja zaposlenih radnika u skladu sa Uredbom o uslovima

koje je preduzeće odnosno drugo pravno lice dužno da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrovane djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/98-stupila na snagu 28. 4. 1998. godine), radi čega mu je svojim rješenjem od 2. 12. 1998. godine primjenom člana 23. stav 1. tačka 3. (pravilno član 23. tačka 3.) Zakona o poreskoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/96) izrekao mjeru privremene zabrane obavljanja djelatnosti. Odredbama člana 23. tačka 3. navedenog Zakona propisano je da inspektori u obavljanju poslova iz nadležnosti Poreske uprave mogu rješenjem privremeno zabraniti pravnoj ili fizičkoj osobi obavljanje djelatnosti ako zapošljava neprijavljene radnike, a ne ako ne ispunjava uslove u pogledu broja zaposlenih radnika u odnosu na djelatnost koju je registrovao i koju obavlja. Osporenim rješenjem tuženog odbijena je žalba tužioca izjavljena protiv prvostepenog rješenja i dato opširnije obrazloženje žalbenih prigovora ali se iz tog obrazloženja vidi da je na osnovu istog činjeničnog utvrđenja tuženi organ izveo zaključak da je prvostepeni organ pravilno primijenio zakon kada je na osnovu člana 23. stav 1. tačka 1. (pravilno član 23. tačka 1.) Zakona o poreskoj upravi Federacije BiH utvrdio tužiocu mjeru zabrane obavljanja djelatnosti počev od 2. 12. 1998. godine do otklanjanja utvrđenih nezakonitosti, mada citirani propis ne predviđa utvrđivanje takve mjere zbog neispunjavanja uslova u pogledu najmanjeg broja zaposlenih radnika, niti je primjenom tog propisa prvostepeni organ izrekao privremenu mjeru. Tim propisom je predviđena mogućnost izricanja privremene mjere zbog neispunjavanja tri uslova za obavljanje djelatnosti, među koje ne spada uslov zapošljavanja najmanjeg broja radnika, a tuženi u osporenom rješenju nije dao obrazloženje koji od ta tri zakonska uslova tužilac ne ispunjava.

Prema odredbama člana 6. Uredbe o uslovima koje je preduzeće, odnosno drugo pravno lice dužno da ispunjava u pogledu broja zaposlenih radi obavljanja registrovane djelatnosti, na koju se i tuženi poziva u osporenom rješenju, utvrđena je obaveza preduzeća, odnosno drugog pravnog lica koje već obavlja registrovanu djelatnost u momentu stupanja na snagu uredbe 28.4.1998.godine (tužilac upisan u sudski registar i prijavljen zavodu za statistiku za djelatnost visokogradnje u

1997.godine) a ne ispunjava uslov u pogledu najmanjeg broja zaposlenih radnika u skladu sa uredbom, da u određenom roku zasnuje radni odnos sa potrebnim brojem radnika. Iz ove odredbe, kao i odredaba ostalih članova spomenute uredbe, proizilazi da preduzeće odnosno drugo pravno lice mora ispunjavati uslov u pogledu zapošljavanja najmanjeg broja radnika prije početka obavljanja registrovane djelatnosti ako se registruje poslije stupanja na snagu uredbe 28.4.1998.godine, a ako je registrovano i prijavljeno zavodu prije toga i obavlja registrovanu djelatnost, onda mora zaposliti najmanje predviđeni broj radnika po uredbi u odnosu na djelatnost koju obavlja (u prvom slučaju se podnosi zahtjev za vršenje određene djelatnosti-član 5, a u drugom, u određenom roku zasniva radni odnos sa potrebnim brojem radnika - član 6. uredbe). Obzirom na ovakve propise osnovano tužilac smatra da upis djelatnosti preduzeća kod zavoda ili u sudski registar nije pravno relevantna činjenica za određivanje obaveze preduzeća da zaposli najmanje propisani broj radnika za obavljanje te djelatnosti, nego činjenica da li je preduzeće počelo obavljati i da li obavlja registrovanu djelatnost. Upravni organi tu činjenicu nisu uzimali jer se u obrazloženju prvostepenog rješenja ista ne pominje, a iz obrazloženja osporenog drugostepenog rješenja se vidi da je tuženi organ izveo zaključak da tužilac obavlja djelatnost visokogradnje na osnovu toga što je razvrstan u podrazred djelatnosti iz Standardne klasifikacije djelatnosti pod šifrom 45.211-visokogradnja, ne upuštajući se u utvrđivanje činjenice da li je i stvarno obavljao registrovanu djelatnost visokogradnje i u vezi s tim bio u obavezi da do 28.6.1998.godine zasnuje radni odnos sa 15 radnika u skladu sa članom 3. tačka 5. Uredbe. Prema priloženim dokazima u upravnom spisu, i uz tužbu u upravnom sporu, tužilac je obavljao samo zanatsko-gradevinske radove koji se registruju pod šifrom "ostali završni radovi", što dovodi u ozbiljnu sumnju činjenični zaključak tuženog izveden na osnovu upisa šifre djelatnosti tužioca, da je on obavljao djelatnost visokogradnje.

Obzirom na izloženo, ostvareni su razlozi iz člana 13. tačke 1. i 3. Zakona o upravnim sporovima za pobijanje oba rješenja upravnih organa, radi čega je sud uvažavanjem tužbe primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. istog zakona odlučio kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-537/99 od 14.4.1999.godine)

83.

Član 85. st. 1. i 86. stav 4. Zakona o porezima građana

NASLIJEDNIK ILI POKLONOPRIMAC JE DUŽAN PLATITI POREZ NA NASLIJEDE ILI POKLON SAMO NA ONU NASLIJEDENU ILI POKLONJENU NEPOKRETNU IMOVINU NA KOJOJ MOŽE STEĆI PRAVO VLASNIŠTVA, PRAVO UŽIVANJA, ODNOSNO PRAVO KORIŠĆENJA PO POSTOJEĆIM PROPISIMA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su utvrdili da je dana 23.12.1996. godine zaključen ugovor o poklonu između M.r.L.E., kao poklonodavateljice, i tužiteljice, kao poklonoprimalateljice, kojim je poklonodavateljica poklonila tužiteljici svoje nekretnine-zemljište, (pašnjak) zv. "G.B.", površine 17.700 m², označeno kao k.č. broj 64. upisano u p.l. broj 170, pa su, pozivajući se na odredbe člana 85. stav 1. Zakona o porezima građana ("Službeni list SR BiH", broj 18/91 i "R BiH, br. 25/94 i 2/96), a nakon što su izvršili procjenu vrijednosti ovih nekretnina, obavezali tužiteljicu da plati porez na poklon u iznosu navedenom u dispozitivu prvostepenog rješenja. Organi uprave su, donoseći rješenja o nalaganju navedene obaveze tužiteljici, međutim, izgubili iz vida odredbe člana 86. stav 4. citiranog zakona, kojim je propisano da porezu na naslijeđe i poklon ne podliježe nepokretna imovina na koju nasljednik, odnosno poklonoprimalac, ne može steći pravo vlasništva, pravo uživanja, odnosno pravo korišćenja po postojećim propisima. Pravo vlasništva na nekretninama na osnovu pravnog posla (što je i ugovor o poklonu) stiže se upisom u javne knjige o nekretninama, ako je nosilac savjestan (član 36. stav 1. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa-"Službeni list RBiH", broj 37/95, koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja, a sada član 38. stav 1. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima-"Službene novine Federacije BiH", broj 6/98). Zato bi i u konkretnom slučaju nepokretna imovina koju je tužiteljica primila na poklon, podlijeerala porezu na poklon samo onda ako tužiteljica na toj nekretnini može steći pravo vlasništva uknjižbom u javne knjige o nekretninama i samo u tom slučaju bi tužiteljica, kao građansko pravno lice (takvo svojstvo tužiteljice određeno je Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica-"Službeni list SR BiH", broj 36/76) bila dužna platiti porez na primljeni poklon, jer, prema odredbama člana 85. stav 1. Zakona o porezima građana,

obveznici poreza na poklon (i na naslijeđe) su građani i građansko pravna lica na teritoriji Federacije BiH koji prime na poklon (ili naslijeđe) imovinu podložnu plaćanju poreza na poklon (ili na naslijeđe). U ugovoru o poklonu od 23.12.1996. godine navedeno je da je M. rođ.L. E. vlasnica nekretnina koje tim ugovorom poklanja tužiteljici, odnosno "daje joj u trajno vlasništvo bez naknade", a ovaj ugovor sadrži i klauzulu intabulandi u korist tužiteljice, ali se iz zemljišnoknjižnog izvadka O. suda u S. broj 8631/97 od 25.3.1997.godine, koji se nalazi u spisima upravnog predmeta, a koji je priložen i uz tužbu, vidi da su predmetne parcele (k.č. broj 64/1 i 64/2 z.k. ul. broj 39.k.o. Jelaške u površini od 17.700m²) uknjižene u B vlasničkom listu kao društvena svojina-erar", a ne M. rođ. L.E., što bi značilo da tužiteljica na osnovu zaključenog ugovora o poklonu, koji inače ispunjava formalno-pravne uslove za pravnu valjanost (zaključen je u pismenoj formi, a potpiši ugovorača ovjereni kod nadležnog suda) ne bi mogla u zemljišnim - javnim knjigama o nekretninama, izvršiti prenos prava vlasništva na svoje ime, pa ni steći pravo vlasništva na poklonjenim nekretninama, što bi, kada je u pitanju porez na poklon, značilo da te nekretnine ne bi podlijevale porezu na poklon. Drugačije bi moglo biti samo u slučaju ako je u međuvremenu (od 25.3.1997.godine od kada datira zemljišno-knjižni izvadak) došlo do nekih promjena u zemljišnim-javnim knjigama ili drugih uslijed kojih bi tužiteljica stekla mogućnost da izvrši upis prava vlasništva na svoje ime u javnim knjigama o nekretninama, o čemu sud nema nikakve podatke.

S obzirom na sve izloženo, sud je uvažio tužbu i riješio kao u dispozitivu ove presude primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 85. stav 2. ZUS-a, s tim da prvostepeni organ uprave imajući u vidu istaknute primjedbe suda, donese novo na zakonu zasnovano rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-740/97 od 3.2.1999.godine)

84.

Član 17. stav 1. Zakona o posebnom porezu na alkohol

Član 13. stav 1. alineja 3. Zakona o finansijskoj policiji

FINANSIJSKA POLICIJA MOŽE RJEŠENJEM PRIVREMENO ODUZETI ROBU ONOM PRAVNOM ILI FIZIČKOM LICU KOJE JE STAVILO U PROMET ALKOHOL I DRUGA ALKOHOLNA PIĆA U BOCAMA BEZ DEKLARACIJE S PODACIMA O PROIZVOĐAČU, ODNOSNO UVOZNIKU, TE NETO KOLIČINI PROIZVODA I DIJELU APSOLUTNOG ALKOHOLA IZRAŽENOM U VOLUMNIM POSTOCIMA, SAMO ONDA AKO USLIJED TOGA U TOKU KONTROLE NIJE BILO MOGUĆE UVIDOM U DOKUMENTACIJU, UTVRDITI PORIJEKLO ROBE.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su utvrdili da je prilikom kontrole, koju je dana 12.9.1997.godine izvršila Finansijska policija u poslovnim prostorijama tužioca, pronađena izvjesna količina alkohol-

nog pića (5.424 boce), na kojoj nije postojala deklaracija o uvozniku, što je suprotno odredbama člana 17. stav 1. Zakona o posebnom porezu na alkohol ("Službene novine Federacije

BiH", broj 6/95), jer se roba sa ovakvim nedostatkom nije mogla staviti u promet, pa su, dovodeći u vezu te odredbe sa odredbama člana 13. stav 1. alineja 3. Zakona o finansijskoj policiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95), navedenu robu tužiocu privremeno oduzeli, smatrajući da se zbog tog propusta ne može utvrditi porijeklo navedene robe.

Sud nalazi da je tuženi, prihvatajući razloge prvostepenog rješenja i pored njihove nejasnoće i nepreciznosti, te ne dajući odgovor na žalbne prigovore tužioca i ne cijeneći ih, iako se radi o prigovorima koji bi mogli biti od značaja za rješenje stvari, a prvostepeni organ ih u svom rješenju nije nikako ocijenio, povrijedio pravila upravnog postupka iz člana 245. preuzetog Zakona o opštem upravnom postupku (sada član 242. Zakona o upravnom postupku - "Službene novine Federacije BiH", broj 2/98), a sud ne prihvata ni tumačenje određenih zakonskih propisa onako kako ih je tuženi tumačio u svom (osporenom) rješenju. Odredbama člana 17. stav 1. Zakona o posebnom porezu na alkohol zaista je propisano da se alkohol i druga alkoholna pića mogu stavljati u promet samo u bocama, odnosno drugoj prikladnoj ambalaži na kojoj mora biti deklaracija s podacima o proizvođaču, odnosno uvozniku, te neto količini proizvoda i dijelu apsolutnog alkohola izraženom u volumnim postocima (postupanje suprotno ovim odredbama predstavlja prekršaj za koji se poreski obveznik kažnjava novčanom kaznom - član 26. stav 1. tačka 4. istog Zakona), a odredbama člana 13. stav 1. alineja 3. Zakona o finansijskoj policiji, ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95) dato je ovlaštenje inspektorima koji vrše poslove kontrole iz nadležnosti Finansijske policije da privremeno oduzme robu pravne ili fizičke osobe i u slučaju ako se radi o robi za koju ne postoji ili se tokom kontrole ne stavi na uvid uredna dokumentacija o njenom porijeklu. Pogrešan je stav tuženog izražen u osporenom rješenju da postoji osnov za privremeno oduzimanje robe po ovoj zakonskoj odredbi čim se utvrdi da kod poreskog obveznika postoje alkoholna pića u prometu bez deklaracije s podacima o proizvođaču, odnosno uvozniku i da je time postupljeno protivno odredbi člana 17. stav 1. Zakona o posebnom porezu na alkohol. Ako se ova odredba dovede u vezu sa odredbom člana 13. stav 1. alineja 3. Zakona o finansijskoj policiji mora se zaključiti da će se privremeno oduzeti roba onom pravnom ili fizičkom licu koje je postupilo suprotno odredbama člana 17. stav 1. Zakona

o posebnom porezu na alkohol samo onda ako uslijed toga u toku kontrole nije bilo moguće uvidom u dokumentaciju utvrditi porijeklo robe. Zato se ni u konkretnom slučaju tužiocu nije mogla privremeno oduzeti roba (alkoholno piće - 5.424 boce) bez obzira da li su se ili nisu na bocama nalazile deklaracije s podacima o proizvođaču, odnosno uvozniku i dr. ako je i pored tog propusta bilo moguće porijeklo i te robe utvrditi uvidom u dokumentaciju. Tužilac je u žalbi tvrdio, što ponavlja i u tužbi, da posjeduje urednu dokumentaciju o porijeklu i navedenog alkoholnog pića koje mu je privremeno oduzeto i da ju je dao na uvid prilikom kontrole, o čemu se tuženi u svom rješenju nije izjasnio. Prvostepeni organ, pak, u svom rješenju navodi da je tokom kontrole tužilac dao na uvid dokumentaciju iz koje se vidi da je ta roba uvezena u Federaciju BiH uz plaćanje carine i posebnog poreza na alkohol, ali pošto na bocama nedostaje propisana deklaracija da se ta roba ne može dovoditi u vezu sa predočenom dokumentacijom, jer se samo iz deklaracije može nedvosmisleno utvrditi identitet i porijeklo robe. Ovakvi razlozi su nejasni i neprecizni, a i u kontradikciji sa prethodnim utvrđenjem, jer ako je za cjelokupnu robu po UCD broj 317. iz 1996.g. te br.1648, 6429, 6464. i 6469. iz 1997.godine uredno plaćena carina i posebni porez, dakle u odnosu na ove obaveze utvrđen identitet i porijeklo cjelokupne robe, nejasno je zbog čega to nije bilo moguće utvrditi u odnosu na kontrolu robe u prometu (boce alkoholnog pića) sa aspekta člana 17. Zakona o posebnom porezu na alkohol ako se radilo o istoj robi, a ovo pogotovo što je tužilac i u upravnom postupku isticao prigovor u tom pogledu tvrdeći i to da su boce alkoholnog pića bile zapakovane u kartonskim kutijama na kojima su se nalazile naljepnice za sve boce sa propisanim podacima u kojim su i prodavane na veliko. Tuženi u osporenom rješenju nije cijenio ove prigovore, a to nije učinio ni prvostepeni organ u svom rješenju, pa to ne može ni sud, pogotovo što zapisnik Finansijske policije od 15. 9. 1997. godine ne sadrži o tome potrebne podatke.

Zbog svega izloženog sud je, uvažavanjem tužbe, poništio osporeno rješenje primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, te predmet vratio tuženom organu na ponovno rješavanje, s tim da taj organ ponovo odluči o tužiočevoj žalbi u skladu sa primjedbama suda, te donese novo na zakonu zasnovano rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-662/97 od 7.1.1999.godine)

Član 6. tačka 11. Republičkog zakona o porezu na plaću**Član 6. tačka 12. Federalnog zakona o porezu na plaću****Član 2. stav 2. Zakona o zadrugama**

VISINA STOPE POREZA NA PLAĆU NA PRIMANJA STUDENATA I UČENIKA ZA RAD U STUDENTSKIM I ĐAČKIM ZADRUGAMA I SERVISIMA IZJEDNAČENA JE SA STOPOM NA LIČNA PRIMANJA RADNIKA (U KOJE SU I SVRSTANI) SAMO POD USLOVOM AKO SE UTVRDI DA SE RADI O LICIMA KOJA IMAJU TAJ STATUS I PRIMANJIMA OSTVARENIM KOD NAVEDENIH POSLODAVACA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su pravilno primijenili zakon kada su svojim rješenjima obavezali tužiteljicu da izvrši uplatu dužnih zakonskih obaveza pobježe navedenih u dispozitivu prvostepenog rješenja, uz navođenje zakonskih propisa koje su pravilno tumačili i primijenili, prema periodima za koje su obaveze utvrđene, pa tužiteljica neosnovano smatra da su rješenja upravnih organa nepravilna i nezakonita. Suprotno shvatanje tužiteljice, rad koji su obavile određene osobe posredstvom Zadruga, i naknada isplaćena za taj rad, i po ocjeni suda, ne mogu se tretirati kao primanja učenika i studenata za rad u studentskim i đačkim zadrugama i servisima (član 6. tačka 11. Zakona o porezu na plaću ("Službeni list RBiH", br.5/95, 9/95, 2/96, odnosno član 6. tačka 12. Zakona o porezu na plaću-"Službene novine Federacije BiH", broj 26/96), jer u toku finansijske kontrole tužiteljica nije pružila dokaz da su rad obavili studenti ili učenici (potvrde škole ili fakulteta, kao ni Zavoda za zapošljavanje), a direktorica Č. E. je u svojoj pismenoj izjavi od 3.6. 1997. godine to izričito i potvrdila izjavljujući da za učlanjenje u Zadrugu nisu pribavljene potvrde o statusu studenata i učenika, nego su samo sačinjavani članski kartoni po njihovim izjavama, te da su dokazi o statusu učenika ili studenata pribavljeni za učlanjenje tek nakon aprila 1997. godine (novih članova). S obzirom na to, te kako ovi dokazi nisu dostavljeni ni do okončanja upravnog postupka (a ni uz tužbu) organi uprave su izvršene poslove posredstvom

Zadruga pravilno tretirali kao povremene i privremene poslove (član 7. stav 2. Republičkog i član 7. stav 2. Federalnog zakona o porezu na plaću), te tužiteljicu obavezali da plati porez na plaću po stopi propisanoj navedenim zakonima za takvu vrstu primanja.

U vezi sa ovom zakonskom obavezom tužiteljica se neosnovano poziva na odredbe preuzetog Zakona o zadrugama ("Službeni list SFRJ" broj 3/90), pogrešno smatrajući da su upravni organi zanemarili odredbe tog zakona. Ovaj zakon u odredbama člana 2. stav 2. propisuje mogućnost da zadruga koje se ne osnivaju na principu sticanja dobiti (omladinske, studentske, učeničke, stambene i sl.) mogu imati i posebne olakšice u poslovanju. Da li će imati i kakve olakšice u poslovanju svakako da će zavisiti od načina regulisanja tih eventualnih olakšica u poslovanju predviđenih posebnim zakonom. Kada se radi o porezu na plaću, Zakoni o porezu na plaću (kao republički, tako kasnije i federalni) izjednačili su obaveze plaćanja poreza na plaću na primanja studenata i učenika za rad u studentskim i đačkim zadrugama i servisima u pogledu visine stope sa ličnim primanjima u koje su i svrstani svakako pod uslovom da se utvrdi da se radi o primanjima lica koja imaju status studenta ili učenika (i da su rad obavili u pomenutim zadrugama), što u konkretnom slučaju nije utvrđeno, jer o tome, kako je već navedeno, nisu pruženi dokazi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-584/97 od 7.1.1999 godine)

Članovi 15. i 23. stav 4. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga**Član 5. Zakona o posebnom porezu na naftne derivate**

PORESKI ORGANI NISU OVLAŠTENI DA ZA PROMET ULJA ZA LOŽENJE (EL I LS) OBRAČUNAVAJU I OD PORESKOG OBVEZNIKA NAPLAČUJU POREZ U VISINI UTVRĐENOJ PREMA PORESKOJ OSNOVICI I STOPI PROPISANOJ ZA PROMET DIZEL GORIVA (D-2), BEZ OBZIRA ŠTO JE PROMET ULJA ZA LOŽENJE VRŠEN NA BENZINSKOJ PUMPI GDJE JE ZABRANJENO STAVLJANJE U PROMET OVOG NAFTNOG DERIVATA.

Iz obrazloženja:

U postupku kontrole obračuna i uplate zakonskih obaveza organi uprave su utvrdili da je tužitelj na benzinskoj pumpi, u periodu od 1.1.1998. godine do 10.9.1998. godine izvršio promet ulja za loženje, iako je odredbom člana 23. stav 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 25/97) propisana zabrana stavljanja u promet ovog naftnog derivata na benzinskim pumpama. Utvrđeno je nadalje, da je tužitelj u navedenom periodu izvršio promet ovog naftnog derivata u količini od 335.625 litara. Tužitelj u tužbi ne osporava ovo utvrđenje organa uprave.

Iako je, dakle, nesporno da se radi o prometu ulja za loženje, organi uprave smatraju da je tužitelj dužan da za ovaj promet plati porez na promet proizvoda, poseban porez na naftne derivate i naknadu za puteve u visini poreza koja je predviđena za promet dizel goriva D-2, budući da se radi o prometu izvršenom na nedozvoljenom prodajnom mjestu. Iz obrazloženja osporenog i prvostepenog rješenja proizlazi da su organi uprave obračun navedenog poreza izvršili tako što su prodatu količinu ulja za loženje uzeli kao izvršeni promet dizel goriva D-2 u ovoj količini i na osnovu toga primijenili i utvrdili porezku osnovicu, poresku stopu i visinu poreza koja se plaća za promet dizel goriva, pa nakon tog obračuna osporenim rješenjem obavezali tužitelja da plati porez na promet proizvoda, poseban porez na promet naftnih derivata i naknadu za puteve u visini poreza koji se plaća u slučaju prometa dizel goriva. Organi uprave međutim, u rješenjima nisu naveli propis na temelju kojeg je ovako odlučeno (što su bili dužni u smislu odredbe člana 207. Zakona o upravnom postupku), pa je nejasno na osnovu čega organi uprave smatraju da su ovlašteni da

poreskom obvezniku za promet lož-ulja utvrđuju i određuju porez predviđen za promet dizel goriva. Ni u jednom zakonskom propisu, tj. ni u Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH" broj 6/95 i 25/97), kao ni u Zakonu o posebnom porezu na naftne derivate ("Službene novine Federacije BiH broj 6/95 i 27/98), nema uporišta za ovakav stav organa uprave, niti iz navedenih propisa proizlazi obaveza poreskog obveznika da u slučaju prometa ulja za loženje, pa i kada se radi o prometu suprotno odredbi člana 23. citiranog zakona, plaća porez koji se plaća u slučaju prometa dizel goriva D-2. Prema tome, osporeno rješenje kao i prvostepeno rješenje temelje se na nepravilnoj primjeni materijalnog prava zbog čega nisu utvrđene odlučne činjenice od kojih zavisi pravilno rješenje ove upravne stvari. Naime, ako se ima u vidu da se za plaćanje poreza na promet proizvoda poreska osnovica utvrđuje prema prodajnoj cijeni proizvoda (član 15. citiranog Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga), te da se prodajna cijena dizel goriva D-2 znatno razlikuje od prodajne cijene ulja za loženje, to je na štetu tužitelja primijenjen zakon kada je za izvršeni promet obavezan da plati porez na promet koji se obračunava za promet dizel goriva D-2. Plaćanje posebnog poreza na naftne derivate regulisano je citiranim Zakonom o posebnom porezu na naftne derivate, pa je članom 5. ovog zakona propisano da se poreska osnovica i visina za ovaj porez, utvrđuje prema propisanoj naknadi po 1 litru naftnog derivata, pa se prema tač. 3. i 4. stava 1. člana 5. ovog zakona znatno razlikuje propisana naknada za D-2 od propisane naknade za ulje za loženje (EL i LS), zbog čega je i iz ovog razloga zakon primijenjen na štetu tužitelja, što tužitelj opravdano ističe u tužbi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U- 143/99 od 18.03.1999.godine)

87.

Član 22. stav 1. tač. 1. i 24. stav 3. tačka 4. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

Član 25. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

Članovi 1035. i 1042. Zakona o obveznim odnosima

NA IZNOŠ KAMATE KOJI ŠTEDIŠE OSTVARE KOD POSLOVNE BANKE ZA NOVČANI DEPOZIT ILI OROČENA NOVČANA SREDSTVA, ŠTEDIŠE NISU U ZAKONSKOJ OBAVEZI DA PLATE POREZ NA PROMET USLUGA.

Iz obrazloženja:

Polazeći od utvrđenja, da je tužitelj, u periodu 1996. god. januar i februar 1997.g. za depozitirana i oročena novčana sredstva od poslovne banke naplatio kamatu u iznosu od 469.217,86 DEM, organi uprave su obavezali tužitelja da plati na ovaj iznos porez na promet usluga u iznosu navedenom u dispozitivu

prvostepenog rješenja. Prema pravnom shvatanju organa uprave obaveza plaćanja navedenog poreza temelji se na odredbi člana 24. stav 3. alineja 4. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95) u daljem tekstu Zakon o porezu na promet.

Međutim, ovo pravno shvatanje organa uprave nije pravilno. Pravilnim tumačenjem odredaba citiranog zakona proizlazi, da je obaveza plaćanja poreza na promet usluga propisana za obavljanje bankarskih i berzanskih poslova. U bankarske poslove spada pružanje kreditnih usluga i usluga deponiranja novčanih sredstava. Ove poslove vrše poslovne banke i one su, na osnovu pružanja bankarskih usluga npr. davanje kredita, ovlaštene da od štedišta i korisnika kredita naplaćuju aktivnu kamatu koja ustvari predstavlja naknadu za izvršene bankarske usluge. Stoga u smislu odredbe člana 24. citiranog zakona poreski obveznik za bankarske usluge je poslovna banka koja pruža ove usluge ili druga pravna osoba, ovlaštena za pružanje ovih usluga. Građanin ili pravna osoba, deponiranjem sredstava kod banke, dakle, deponent, ne obavlja bilo kakve bankarske usluge, nego samo koristi ove usluge koje mu pruža banka, pa zbog toga deponent novčanih sredstava nije poreski obveznik poreza na promet u smislu navedene odredbe citiranog zakona. U konkretnom slučaju organi uprave su ustvari, tužitelja obvezali da plati porez na promet ostvarenu kamatu za oročena novčana sredstva, što je suprotno pozitivnim propisima, jer citiranim Zakonom o porezu na promet nije propisano da kamata može biti predmet oporezivanja. Predmet poreza može biti samo obavljena usluga uz naknadu za koju

je zakonom predviđeno plaćanje poreza, kako je to propisano odredbom člana 23. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Budući da kamata ostvarena od deponovanja novčanih sredstava nije zakonom predviđena kao predmet oporezivanja to su organi uprave pogrešno odlučili kada su tužitelja obvezali na plaćanje navedenog poreza na promet. Uostalom, ne radi se o kamati ostvarenoj na osnovu poslovanja tužitelja pa se ne može smatrati ni prihodom pravnog lica.

Kamata, prema odredbi člana 25. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/97) predstavljaju samo poresku osnovicu za utvrđivanje poreza za obavljanje kreditne usluge, tako da se na osnovu aktivne kamate, koju banka naplaćuje od korisnika kredita za svoje usluge davanja kredita utvrđuje porez na bankarske usluge, jer aktivna kamata predstavlja naknadu za izvršene kreditne usluge. Ovaj sud ukazuje da je odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga član 12. ("Službene novine Federacije BiH", broj 25/97) izmijenjen član 22. citiranog Zakona o porezu na promet, tako da je propisano da se porez na promet usluga ne plaća na kreditne usluge i usluge deponiranja štednje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-324/97 od 05.11.1998.godine)

88.

Član 32. stav 1. tač. 2. i 31. st. 2. do 4. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju

PREVOZNIK, KOJI JE PROPUSTIO DA NA ZAKONOM PREDVIĐENI NAČIN ISHODUJE PRIVREMENU OBUSTAVU JAVNOG PREVOZA NA REGISTRIRANOM REDU VOŽNJE (LINIJI) ZBOG NEMOGUĆNOSTI ODRŽAVANJA LINIJE USLIJED VIŠE SILE ILI VANREDNIH OKOLNOSTI, NE MOŽE U POSTUPKU DONOŠENJA RJEŠENJA O BRISANJU REDA VOŽNJE IZ REGISTRA FEDERALNIH AUTOBUSKIH LINIJA USPJEŠNO ISTICATI NEDOSTATAK SVOJE KRIVICE ZA NEODRŽAVANJE REGISTRIRANOG REDA VOŽNJE U TOKU NJEGOVOG VAŽENJA, JER U TOM POSTUPKU OVI RAZLOZI NISU OD UTICAJA.

Iz obrazloženja:

U postupku koji je prethodio donošenju upravnog rješenja, tuženi je uvidom u zapisnik Inspektorata M.Federalnog ministarstva prometa i komunikacija od 22.10.,29.10. i od 10.11.1997.godine utvrdio da tužilac ne održava predmetnu liniju više od pet dana uzastopno, pa je pravilnom primjenom materijalnog prava odredaba člana 32. stav 1. tačka 2. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SR BiH", br 22/90, 27/91 i "Službeni list R BiH", br 24/92,33/95 i 39/95) osporenim rješenjem brisao iz registra, odnosno stavio van snage liniju poblje navedenu u dispozitivu tog rješenja, na kojoj je prijevoznik tužilac i njegov kooperant, "U." B. Tužilac ni u tužbi ne osporava utvrđenu činjenicu da navedeni red vožnje, odnosno liniju, nije održavao više od pet

dana uzastopno, pa zato, a pošto je utvrđeno da nije bilo zainteresovanog prijevoznika za navedenu liniju, sud smatra ispravnim zaključak tuženog da su ispunjeni zakonski uvjeti iz člana 32. stav 1. tačka 2. navedenog zakona da se predmetni red vožnje briše iz registra federalnih autobusnih linija, odnosno stavi van snage.

Razlozi za neodržavanje registrovanog reda vožnje u toku njegovog važenja, pa ni oni koje tužilac u tužbi navodi, a kojim ukazuje na nedostatak svoje krivice, nisu bitni za donošenja rješenja u smislu odredaba navedenog člana. Ukoliko je tužilac bio zainteresovan za održavanje na snazi reda vožnje na registrovanoj liniji S.-B. G., imao je mogućnost da, u skladu sa odredbama člana 31. stav 2. - 4.naprijed pomenutog zakona, ishoduje privre-

menu obustavu vršenja javnog prevoza na toj liniji na način i po postupku propisanom u tim odredbama. Tužilac u tužbi ne tvrdi da je tako postupio, a dajeste postupio, bilo bi odlučno da do obustave javnog prevoza nije došlo njegovom krivicom i krivicom njegovog kooperanta, nego uslijed više sile ili vanrednih okolnosti.

Nisu osnovani ni tužbeni prigovori koji se odnose na, navodnu stvarnu nenadležnost tuženog da odlučuje o brisanju reda vožnje iz registra, kao ni stav da je za to nadležan federalni inspektor. Odredbama člana 56. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, koji tužilac citira u tužbi, propisana su ovlaštenja federalnog inspektora u vršenju poslova inspeksijskog nadzora drumskog saobraćaja, među kojim nije

propisano i ovlaštenje za donošenje rješenja o stavljanju van snage, odnosno birsanju reda voženje iz registra federalnih autobuskih linija. Za donošenje takvog rješenja ovlašteno je tuženo Ministarstvo na osnovu odredaba člana 9. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/95 i 9/96) u vršenju upravnih, stručnih i drugih poslova utvrđenih zakonom, koji se odnose na nadležnost Federacije u oblasti prometa i komunikacija.

S obzirom na iznijete razloge sud je tužbu odbio kao neosnovanu primjenom člana 38. stav 2. u vezi sa članom 85. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U- 55/98 od 4.3.1999.godine)

89.

Član 42. stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Član 4. Pravilnika o medicinskim indikacijama za svrstavanje vojnih invalida od I. do IV. grupe prema stepenu potrebe za njegu i pomoć od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta

PRAVO NA DODATAK ZA NJEGU I POMOĆ DRUGOG LICA PRIPADA I VOJNOM INVALIDU II GRUPE (KAO I III I IV), ALI SAMO ONOM KOD KOGA JE DODATNO OŠTEĆENJE ORGANIZMA NASTUPILO NEZAVISNO OD VOJNOG INVALIDITETA A KOJE JE, ZAJEDNO SA VOJNIM INVALIDITETOM, JEDNAKO OŠTEĆENJU ORGANIZMA VOJNOG INVALIDA I. GRUPE, PA SE SAMO POD TIM USLOVIMA I OVI VOJNI INVALIDI RAZVRSTAVAJU U TRI STEPENA, RADI OSTVARIVANJA NAVEDENOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su na osnovu saglasnih nalaza i mišljenja obje ljekarske komisije-prvostepene broj 97/97 od 7.3.1997.godine i drugostepene broj 0756-1654: 1338/97 od 8.7.1997.godine, utvrdili da je tužilac ranjen 22.4.1994.godine u glavu, kojom prilikom je zadobio povrede sa posljedicama, sve pobliže navedeno u oba upravna rješenja, uslijed čega je kod njega došlo do trajnog vojnog invaliditeta od 100% II. grupe, pri čemu su se u razlozima svojih rješenja pozvali na odgovarajuće materijalno-pravne propise. S obzirom na potpunu saglasnost obje ljekarske komisije, sud nalazi da ne postoji osnov da se tužiocu utvrdi drugačija grupa invaliditeta (eventualno I.), pa smara da su rješenja oba upravna organa u tom pogledu pravilna i zakonita, a prigovori tužbe neosnovani.

Organi uprave su postupili u skladu sa zakonom i kada tužiocu nisu priznali pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica pravilno zaključujući da za to nisu ispunjeni propisani uslovi. Prema odredbama člana 42. stav 1. tačka 2. preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", broj 31/86- prečišćeni tekst do 42/90), pravo na dodatak za njegu i pomoć drugog lica pripada i vojnom invalidu II

grupe (kao i III i IV) ali samo onog kod koga je oštećenje organizma nastupilo nezavisno od vojnog invaliditeta, a koje je, zajedno sa vojnim invaliditetom, jednako oštećenju organizma vojnog invalida I grupe, pa se samo pod tim uslovima i ovi vojni invalidi razvrstavaju u tri stepena radi ostvarenja navedenog prava-stav 2. tog člana, a prema odredbama člana 4. Pravilnika o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I do IV grupe prema stepenu potrebe za njegu i pomoć od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", broj 7/82), koji je donesen na osnovu člana 73. stav 1. navedenog zakona i kojim su detaljno razrađena ova pitanja, također je propisano da se i vojni invalidi II grupe (kao i III i IV) razvrstavaju u određene stepene dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica, ali samo oni kod kojih postoji oštećenje organizma za koje je, zajedno sa vojnim invaliditetom, u Listi procenta vojnog invaliditeta predviđeno 100% I grupa vojnog invaliditeta. U ovom konkretnom slučaju utvrđeno je invaliditet tužioca po tački broj 149 b. Liste procenta vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", broj 7/82) 60% i analogno tačka 2050 100%-II grupe, što znači da tužilac ne ispunjava uslove propisane navedenim zakonom i Pravil-

nikom da bi mu se moglo priznati pravo na do-datak za njegu i pomoć od strane drugog lica, a obzirom na grupu vojnog invaliditeta u koju je razvrstan i činjenicu da kod njega nije nastupilo oštećenje organizma nezavisno od vojnog in-

validiteta (invaliditet kod tužioca isključivo je rezultat povrede-ranjavanja zadobijenog u Armiji BiH, dakle vojni invaliditet), koje bi, zajedno sa vojnim invaliditetom, bilo jednako vojnom invaliditetu I grupe-100%".

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj 803/97 od 3.2.1999.godine)

A B E C E D N I S T V A R N I R E G I S T A R

KRIVIČNO PRAVO

Imovinskopravni zahtjev

- mogućnost odlučivanja na sjednici drugostepenog suda 9

Izbjegavanje izdržavanja

- radnja izvršenja 2

Jedinstveni postupak

- pritvor prema maloljetniku 10

Nužna odbrana

- srazmjernost u intenzitetu 1

Optužnica

- izmjena optužnice prije početka glavnog pretresa 8

Pravo prvenstva

- nepoštivanje prava prvenstva u saobraćaju 5

Prilagođena brzina

- ocjena postojanja okolnosti 4

Pritvor

- vezanost za zakonske osnove pritvora 7

Sitno djelo krađe

- uslovi postojanja 3

Stvarna nadležnost

- ovlaštena osoba za podnošenje prijedloga 6

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Akceptni nalog

- ograničena mogućnost korištenja 39

Alternativni zahtjev

- kod pozajmice pokretnih stvari 48

Banka

- kao komisionar - samo ona aktivno legitimirana po ugovoru o kreditu 51

Bitna povreda odredaba parničnog postupka

- ako drugostepeni sud ne odluči o svim žalbama istovremeno 23
- ako nije održano ročište nakon ponovnog otvaranja glavne rasprave 21

Cijena

- komunalnih usluga tereti srednju školu 52

Dostavljanje

- ne može putem oglasne ploče prije otpočinjanja parnice 16

Dug

- kada izmiren ako plaćanje putem službe za platni promet 35

Egzekvatura

- priznanje rješenja o privremenoj mjeri 26
- priznanje strane odluke o usvojenju 27

Glavna rasprava

- obavezno održavanje ročišta ako se ponovo otvori 21

Gradsko građevinsko zemljište

- trajno pravo korištenja građevinske parcele 32

Komunalna usluga

- srednja škola obveznik plaćanja cijene 52

Litispencija

- nije dozvoljen prigovor kada spor pred stranim sudom ako je propisana isključiva nadležnost domaće suda 19

Materijalni nedostatak

- kod ugovora o razmjeni 47

Ministarstvo

- ne može biti parnična stranka 12

Monetarni nominalizam

- ako je ugovoreno plaćanje u kunama 38

Nadležnost

- suda, za predaju stvari iz napuštenog stana 11

Naknada štete

- kada zastarijeva zbog neispunjavanja glavne obaveze 37
- može se zahtijevati u parnici za izgubljeno vozilo u ratu kada komisija korisnika vozila ne odluči u primjerenom roku 40
- prouzrokovane prijevremenim isplatama penzije 41
- na robu primljenoj na ostavu - čuvanje 42
- kod povećanja rente za izgubljenu zaradu cijene se samo promjene u imovini oštećenog 43
- zbog naročito teške invalidnosti 44
- zbog zadocnjenja u isplati cijene - šta ne predstavlja naknadu 45

Nasljeđivanje

- testamentarno - uz uvjet pomaganja 55

Odgovornost za štetu

- naručioca i izvođača radova na nekretnosti - objektu hladnjače 42

Osnivački ulog

- mogućnost povećanja nakon upisa u sudski registar 29

Oporuka

- uvjet izdržavanja i pomaganja 55

Osiguranje od autoodgovornosti

- obaveza osiguravača na plaćanje zatezanih kamata 53
- ne teče kamata za period rata i neposredne ratne opasnosti 54

Otkaz

- ugovora o poslovnoj saradnji 36

Parnična sposobnost

- ne postoji za ministarstvo 12
- privredne jedinice KPD 13

Penzijско-invalidsko osiguranje

- naknada štete zbog prijevremene isplate penzije 41

Posluga

- vraćanje u slučaju izmisljene posluge 50
- korištenje stana do opoziva 57

Povlačenje tužbe

- nije potrebna saglasnost suparničara 20
- ne nastupa ako podneskom predloženo odlaganje ročišta 24

Povraćaj u pređašnje stanje

- ne može se odbiti zbog propuštanja ročišta za raspravljanje o prijedlogu 17

Pravni nedostatak

- nesaglasnost broja motora sa upisanim u saobraćajnoj dozvoli 46

Preinačenje tužbe

- subjektivno, kada nije moguće 18

Prekarij

- obaveza vraćanja i nevlasniku 50
- korištenje stana po odobrenju nosioca stanarskog prava do opoziva 57

Presuda na osnovu priznanja

- moguća i kada tužbeni zahtjev iza izjave o priznanju izmijenjen na isplatu istog iznosa u KM umjesto u DEM 22

Privredna jedinica kazнено-popravne ustanove

- može imati parničnu sposobnost 13

Privremena mjera

- kada se može priznati strana odluka 26

Priznanje strane odluke

- kada može i o privremenoj mjeri 26
- o usvojenju - ne može ako je usvojenik stariji od 18 godina 27

Radni odnos

- prestanak zbog izostajanja ne primjenjuje se na radnike na čekanju 58
- kada izostanak sa posla nije neopravdan 59
- dostavljanje odluke o prestanku radnog odnosa 60
- pravo na pobijanje odluke o izboru ne pripada kandidatu koji ne ispunjava uvjete 61

Renta

- kao naknada štete zbog izgubljene zarade - mjerodavne samo promjene u imovini oštećenog 43

Rok

- sudski - nema posljedica propuštanja ako ispravka tužbe prije otpreme rješenja 15

Stambeni odnosi

- dovoljan razlog za iseljenje korisnika stana, prestanak bračne zajednice sa kćerkom nosioca stanarskog prava 56

Stan

- prekarno korištenje do opoziva 57

Stečaj

- obavezno upućivanje na parnicu ako stečajni upravitelj ospori potraživanje 28

Sticanje bez osnova

- vraćanje isplaćenog na ime zastarjele obaveze, ako prilikom plaćanja zadržano pravo 33

Sudska nadležnost

- za predaju stvari iz privremeno napuštenog stana 11

Sudska taksa

- poziv za plaćanje stranci, a ne punomoćniku 25
- na nalog za plaćanje nisu dopušteni pravni lijekovi 30
- na rješenje o upisu u sudski registar 31

Sudski registar

- kada je moguć upis povećanja osnivačkog uloga 29
- sudska taksa na rješenje o upisu 31

Suparničar

- ne može se usprotiviti povlačenju tužbe drugog suparničara ni jedinstveni materijalni suparničar 20

Škola

- srednja, ko je zastupa u parnici 14
- srednja, obavezna platiti cijenu komunalne usluge 52

Testament

- uvjet izdržavanja i pomaganja 55

Trajni dugovinski odnos

- prestanak otkazom 36

Tužba

- ne nastupa presumpcija povlačenja, ako ispravljena tužba dostavljena prije otpreme rješenja, pa i po isteku sudskog roka 15
- kada nije moguće subjektivno preinačenje 18
- za povlačenje nije potrebna saglasnost suparničara 20
- ne nastupa fikcija povlačenja ako podneskom predloženo odlaganje ročišta 24
- mogućnost podnošenja ako o zahtjevu za naknadu izgubljenog vozila u ratu nije odlučeno u primjerenom roku 40

Ugovor

- može se zahtijevati ispunjenje samo preuzete obaveze 34

Ugovor o komisionu

- bankarski - ko je aktivno legitimiran 51

Ugovor o kreditu

- banka aktivno legitimirana i kada postupala kao komisionar 51

Ugovor o prodaji

- prodavcu ne pripada naknada zbog nekorištenja predate stvari 45
- pravni nedostatak - nesaglasnost broja motora sa upisanim u saobraćajnoj dozvoli 46

Ugovor o razmjeni

- i odgovornost za materijalne nedostatke 47

Ugovor o zajmu

- pokretnih stvari 48

Ugovor o zakupu

- obaveza vraćanja zakupodavcu i kada nije upisan kao vlasnik - nosilac prava raspolaganja 49

Usvojenje

- ne može se priznati strana odluka ako je usvojenik stariji od 18 godina 27

Valuta obaveze

- ako je ugovoreno plaćanje u kunama 38

Zajam

- pokretnih stvari 48

Zakup

- zakupac vraća stvar zakupodavcu i kada ovaj nije vlasnik 49

Zastarjelost potraživanja

- dužnik koji je platio zastarjelo potraživanje ima pravo na povrat, ako je to pravo zadržao u momentu plaćanja 33
- zastarijeva i naknada štete zbog neispunjenja kada zastari glavno potraživanje 37

Zastupnik

- srednje škole u parnici 14

Zatezne kamate

- od kada teku protiv osiguravača od autoodgovornosti 53
- ne teku na tražbine iz osnova osiguranja od autoodgovornosti za period rata i neposredne ratne opasnosti 54

Žalba

- drugog materijalnog suparničara protiv rješenja o povlačenju tužbe nije dopuštena 20
- drugostepeni sud mora odlučiti o svim žalbama jednom odlukom 23

UPRAVNO PRAVO

CARINA

- do kojeg momenta podhositelj carinske deklaracije može osporavati kvalitet i ispravnost uvezene robe 71
- kada se uvezena roba za izradu proizvoda za izvoz može ocariniti i prije protoka godine dana od izvršenog uvoza 72
- obaveza špeditera da prilikom uvoza robe plati carinu i druge uvozne dažbine umjesto uvoznika 73
- nemogućnost promjene podataka u carinskoj deklaraciji u pogledu osobe carinskog obveznika 74
- nemogućnost isticanja prigovora za izmjenu podataka u uvoznoj carinskoj deklaraciji u postupku razreza poreza na promet uvezenih proizvoda 75

KOMUNALNE TAKSE

- preduzeće je u zakonskoj obavezi da plaća komunalnu taksu za istaknutu firmu sve do prestanka rada i brisanja iz registra 76

IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE

- kada brat ili sestra poginulog ili nestalog borca nisu isključeni od

prava na materijalno obezbjeđenje iako se nalaze u radnom odnosu 77

PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

- prava osiguranika (muškarca) II kategorije invalidnosti 78
- način utvrđivanja starosne penzije osiguranika kod kojih je posljednja godina rada bila 1996. ili 1997. godina 79

POREZ NA DOBIT PREDUZEĆA

- zakonska definicija novoosnovanog preduzeća, odnosno zadruge i njihovo pravo na poreske olakšice 80
- način utvrđivanja mjesečne akontacije poreza na dobit preduzeća za drugu godinu njegovog poslovanja 81
- zapošljavanje najmanje propisanog broja radnika kao uslov za obavljanje registrovane djelatnosti i nemogućnosti izricanja inspekcijske mjere privremene zabrane obavljanja djelatnosti pravnoj ili fizičkoj osobi zbog neispunjenja tog uslova 82

POREZI GRAĐANA

- na kojoj nepokretnoj imovini je nasljednik ili poklonoprimac dužan platiti porez na nasljeđe ili poklon 83
- privremeno oduzimanje robe pravnom ili fizičkom licu zbog stavljanja u promet alkohola i drugih alkoholnih pića u bocama bez deklaracije sa potrebnim podacima za utvrđivanje porijekla robe 84

POREZ NA PLAĆU

- visina stope poreza na plaću studenata i učenika za rad u studentskim i đачkim zadrugama i servisima 85

POREZ NA PROMET PROIZVODA I USLUGA

- na promet ulja za loženje ne može se naplatiti porez na promet u visini tog poreza za promet dizel goriva bez obzira što je promet lož-ulja izvršen na zabranjenom mjestu-benzinskoj pumpi 86
- na ostvarene kamate štediša nisu u obavezi platiti porez na promet usluga 87

PREVOZ U DRUMSKOM SAOBRAĆAJU

- prevoznik koji je propustio da zatraži privremenu obustavu javnog prevoza ne može se u postupku za donošenje rješenja o brisanju reda vožnje pozivati na odsustvo njegove krivice za neodržavanje reda vožnje 88

UPRAVNI POSTUPAK

- izvještaj o obračunu poreza na promet motornih vozila koji služi za utvrđivanje visine tog poreza nije upravni akt 62

- vezanost poreskih organa uprave pravosnažnim rješenjem nadležnih carinskih organa po pitanju da li je uvoznik oslobođen obaveze plaćanja carine 63
- nepotpuno označeni ili neoznačeni broj rješenja upravnog organa i uticaj tog nedostatka na zakonitost rješenja 64
- protiv zaključka organa o određivanju uviđaja na licu mjesta ne može se izjaviti žalba niti voditi upravni spor 65
- kada povoljno rješenje za stranku nije doneseno na osnovu njenih neistinitih navoda (nego ostalih provedenih dokaza) po tom osnovu se ne može tražiti obnova upravnog postupka 66

UPRAVNI SPOROVI

- protiv rješenja Općinskog vijeća stvarno nadležan je da odlučuje mjesno nadležni Kantonalni sud, a ne Vrhovni sud Federacije 67
- žalba stranaka protiv odluke najvišeg suda kantona kojom je osporeni akt poništen i predmet vraćen nadležnom organu na ponovno rješavanje, po zakonu nije dozvoljena 68
- rok za podnošenje tužbe u upravnom sporu 69
- okolnost da je tužilac u upravnom sporu istovremeno i sudija koji treba odlučivati u tom sporu je važan i opravdan razlog za delegiranje drugog stvarno nadležnog suda za suđenje u sporu 70

VOJNI INVALIDI

- pod kojim uslovima vojnom invalidu II grupe pripada pravo na dodatak za njegu i pomoć drugog lica 89

1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000
1000

1000
1000
1000
1000
1000
1000

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br.43/98 i br.2/99).
- Zakon o krivičnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/98).
- Krivični zakon RBiH ("Službeni list SRBiH"; br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87, 33/89, 2/90 i 24/91, i "Službeni list RBiH"; br. 18/92, 21/92 i 28/94).
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br.50/88, 80/89 i 40/90) preuzet zakonom ("Službeni list RBiH", broj 2/92), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", br.3/90, 9/90, 11/90 i 40/90), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94).

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

RANIJI I PREUZETI PROPISI

- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 4/77 do 35/91, "Službeni list RBiH"; br. 16/92 i 13/94)
- Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82)
- Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89)
- Zakon o obligacionim - obveznim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89).
- Zakon o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90)
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa ("Službeni list SFRJ", br. 60/89 i 42/90)
- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86 i 1/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93 i 13/94)
- Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH"; br. 33/77, 12/87, 30/90, 7/92 "Službeni list RBiH"; br. 3/93 i 13/94)
- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH"; br. 14/84 - prečišćeni tekst, 12/87, 36/89)
- Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH"; broj 7/80)
- Zakon o srednjoj školi ("Službeni list SRBiH", broj 39/90, "Službeni list RBiH", br. 3/93, 24/93, 13/94 i 33/94)

- Zakon o ustanovama ("Službeni list RBiH"; br. 6/92 i 13/94)
- Uredba sa zakonskom snagom o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti ("Službeni list RBiH", broj 21/92)
- Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list RBiH", broj 19/92)

PROPISI DRŽAVE BIH

- Zakon o Centralnoj banci ("Službeni list BiH", broj 12/97)

PROPISI FEDERACIJE BIH

- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/98, ispr. u 3/99)
- Zakon o stečaju i likvidaciji ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98)
- Zakon o postupku za upis u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95)
- Zakon o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH"; br. 2/95 i 8/96)
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/98)

- Zakon o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 6/98)
- Zakon o finansijskom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95)
- Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", br. 11/98 i 19/99)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 38/98)

KANTONALNI PROPISI

- Zakon o srednjoj školi ("Službene novine TPK", broj 4/96)
- Zakon o pravobranilaštvu ("Službene novine TPK", broj 6/96)
- Zakon o uređenju imovinsko-pravnih i drugih odnosa u vezi sa preuzimanjem prava i obaveza osnivanja prema srednjim školama koje imaju status javne ustanove ("Službene novine TPK", broj 7/98)
- Zakon o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 3/97, 11/97 i 10/98)
- Zakon o sudskim taksama ("Službene novine TPK", broj 13/97)

UPRAVNO PRAVO

SAVEZNI PROPISI

- Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86- prečišćeni tekst)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ", broj 4/77)
- Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89)
- Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 44/90)
- Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 31/86 do 42/90)
- Zakon o zadrugama ("Službeni list SFRJ", broj 3/90)
- Pravilnik o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I

do IV grupe prema stepenu potrebe za njegu i pomoć od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH)

- Zakon o komunalnim taksama ("Službeni list SRBiH", br. 21/77, 35/88 i 26/89)
- Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", br. 33/95, 36/95 i 17/96)
- Zakon o osnovama vlasničkih odnosa ("Službeni list RBiH", broj 37/95)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", broj 24/92)

- Zakon o porezu građana ("Službeni list SRBiH", broj 18/91 i "Službeni list RBiH", br. 25/94 i 2/96)
- Zakon o porezu na dobit preduzeća ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 33/95)
- Zakon o porezu na plaću ("Službeni list RBiH", br. 5/95, 9/95 i 2/96)
- Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SRBiH", br. 22/90, 27/91 i "Službeni list RBiH", br. 24/92, 33/95 i 39/95)
- Zakon o prestanku važenja Zakona o neprimjenjivanju Zakona o upravnim sporovima ("Službeni list RBiH", broj 33/95)
- Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 25/97)
- Pravilnik o primjeni odredaba Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga ("Službene novine Federacije BiH", br. 4/97, 6/97 i 27/97)
- Zakon o posebnom porezu na alkohol ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95)
- Zakon o posebnom porezu na naftne derivate ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95, 27/98 i 41/98)
- Zakon o finansijskoj policiji ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95)
- Zakon o poreskoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 18/96)
- Zakon o preduzećima ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 8/96)
- Uredba o uslovima koje je preduzeće odnosno drugo pravno lice dužno ispunjavati u pogledu broja zaposlenih radnika radi obavljanja registrovane djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/98)
- Zakon o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 9/96)
- Odluka Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH o usklađivanju penzija kod kojih je posljednja godina rada 1996. ili 1997. godina sa penzijama kod kojih je posljednja godina rada 1995. ili neka druga ranija godina ("Službene novine Federacije BiH", broj 19/98)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98)
- Carinski zakon ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 9/96 i 18/96)
- Odluka o carinskom kontigentu ("Službene novine Federacije BiH", broj 5/96)
- Uputstvo o primjeni Odluke o carinskom kontigentu ("Službene novine Federacije BiH", broj 17/96)
- Zakon o porezu na plaću ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/96 i 27/97)

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine" izlazi četiri puta godišnje. Časopis je upisan u evidenciju javnih glasila Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod rednim brojem 701 od 15.8.1997. godine, a mišljenjem Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 08-455-286-4/97 od 15.08.1997. godine potpada pod proizvode iz člana 19. stav 1. tačka 12. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji promet se ne plaća porez. Izdavač: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine Sarajevo, Ulička Magribija 3. DTP: Javno preduzeće Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list Bosne i Hercegovine. Štampa: "EURO MH KOMERC" Sarajevo. Za štampariju: Mirsad Džidić. Tiraž: 500 primjeraka.